TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TÜRK JANDARMASI OLAY YERİ İNCELEME VAKALARINDA KULLANILAN TEMEL TEKNİKLER VE BİR ÖNERİ OLARAK 'ABDUCTION' (GERİÇIKARIM) ÖRNEĞİ

Serdar DÜNDAR

ADLİ BİLİMLER ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
Prof. Dr. Aslıhan AVCI

ANKARA
2019

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TÜRK JANDARMASI OLAY YERİ İNCELEME VAKALARINDA KULLANILAN TEMEL TEKNİKLER VE BİR ÖNERİ OLARAK 'ABDUCTION' (GERİÇIKARIM) ÖRNEĞİ

Serdar DÜNDAR

ADLİ BİLİMLER ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
Prof. Dr. Aslıhan AVCI

ANKARA
2019

Etik Beyan

Ankara Üniversitesi
Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne

Yüksek lisans tezi olarak hazırlayıp sunduğum **TÜRK JANDARMASI OLAY YERİ İNCELEME VAKALARINDA KULLANILAN TEMEL TEKNİKLER VE BİR ÖNERİ OLARAK 'ABDUCTION' (GERİÇIKARIM) ÖRNEĞİ** başlıklı tez; bilimsel ahlak ve değerlere uygun olarak tarafımdan hazırlanmıştır. Tezimin fikir/hipotezi tümüyle danışmanım ve bana aittir. Tezde yer alan deneysel çalışma/araştırma tarafımdan yapılmış olup tüm cümleler ve yorumlar bana aittir.
Yukarıda belirtilen hususların doğruluğunu beyan ederim.

Öğrencinin Adı Soyadı: Serdar DÜNDAR
Tarih : 21.01.2019
İmza :

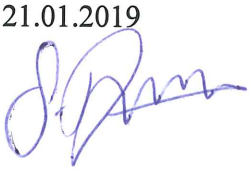

Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü
Disiplinlerarası Adli Bilimler Anabilim Dalı
Kriminalistik Tezli Yüksek Lisans Programında

Serdar DÜNDAR tarafından hazırlanan

"Türk Jandarması Olay Yeri İnceleme Vakalarında Kullanılan Temel Teknikler ve Bir Öneri Olarak 'ABDUCTION' (Geriçıkarım) Örneği." adlı tez çalışması

aşağıdaki jüri tarafından **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak

OY BİRLİĞİ ile kabul edilmiştir.

21.01.2019

Prof.Dr. H.Sinan SÜZEN
Ankara Ü. Eczacılık Fakültesi
Jüri Başkanı

Prof.Dr. Aslıhan AVCI
Ank.Ü. Tıp Fakültesi
Üye

Dr.Öğr.Üyesi Cahit DOĞAN
Hacettepe.Ü. Fen Fakültesi
Üye

Tez hakkında alınan jüri kararı, Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu tarafından onaylanmıştır.

Prof.Dr. Mehmet AKAN
Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürü

ÖNSÖZ

Heyecan ve istekle başladığım bu tez konusunu çalışmam için beni teşvik eden, tezimizin hazırlanmasının her aşamasında, engin tecrübesiyle bana yol gösteren ve beni her zaman destekleyen saygıdeğer hocam, tez danışmanım **Prof. Dr. Aslıhan AVCI**'ya;

Hoş bir tesadüfle aynı yerde görev yapma fırsatı bulduğum, tez çalışmam boyunca desteğini benden hiç esirgemeyen, bilgilerini benimle paylaşıp bana yol gösteren **Remzi ÇETİN**'e, ayrıca tez çalışmam sırasında desteklerini benden hiç esirgemeyen, her zaman yanımda olan saygıdeğer komutanlarım, Jandarma Kriminal Daire Başkanı **J. Kd. Alb. Mustafa MERCAN**'a, Aydın Laboratuvar Amiri **Dr. J. Bnb. Murat ÖZGER**' e, ayrıca lisansüstü eğitimim süresince her türlü koşulda bana destek olan **J. Yzb. Hakan ÖZKARA**' ya;

Her zaman her koşulda hep yanımda olan sevgili eşim **Didem**'e ve kızımız **Kumsal**'a teşekkürü bir borç bilirim.

Serdar DÜNDAR

İÇİNDEKİLER

Etik Beyan ii
Kabul ve Onay iii
İçindekiler v
Önsöz iv
Simgeler ve Kısaltmalar vii
Şekiller ix
1. GİRİŞ 1
1.1. Tümevarım (Induction) Tanımı ve Bilimsel Mantık Yürütme Metodu 4
1.1.1. Tümevarım Örnekleri 5
1.1.2. Tümevarım Çeşitleri 7
1.2. Tümdengelim (Deduction) Tanımı ve Bilimsel Mantık Yürütme Metodu 8
1.2.1. Tümdengelim Örnekleri 8
1.3. Tümevarım ve Tümdengelimin Genel Olarak Kullanım Alanları 10
1.4. Tümevarım ve Tümdengelim Metotlarındaki Eksiklikler 11
1.5. Geriçıkarım (Abduction) Tanımı 14
1.5.1. Geriçıkarımın Tarihsel Perspektifi ve İlk Kullanım-Uygulama Alanları 16
1.5.2. Geriçıkarımın Diğer Akıl Yürütme-Çözümleme Tekniklerinden Farkı 21
1.5.3. Geriçıkarım Tekniğinin Olay Çözümlemelerindeki Yararları 26
1.5.3.1. Olayın Defalarca Değerlendirilmesi ve Teyit Etme 26
1.5.3.2. Deneyimsel Bir Sürecin Varlığı ve 'Aşkınsal' Niteliği 27
1.5.3.3. Bilgiye Ulaşmak Kesin Değil ise; Abduction (Geriçıkarım) Tekniğinin Yararı Nedir? 29
2. GEREÇ VE YÖNTEM 34
3. BULGULAR 36
3.1. Jandarma Olay Yeri İnceleme Prosedürü 36
3.1.1. Türk Güvenlik-Kolluk Kuvvetlerinin Prosedür Kapsamındaki Uygulamaları ve Sınırlılıkları 39
3.2. Jandarma Olay Yeri İnceleme Faaliyetlerinin Başlıca Avrupa Ülkeleri Bazında Analizi ve Türk Jandarması 42

3.2.1. İtalya Örneği 43
3.2.2. İspanya Örneği 48
3.2.3. Fransa Örneği 50
3.3. Temel Olay Çözümleme Teknikleri Çerçevesinde Türk Jandarmasının Örnek Vaka Analizleri 53
3.3.1. Jandarma Olay Yeri İnceleme Timleri ve Kritik Olaylarda Görevleri 55
3.3.2. Jandarma Olay Yeri İncelemesinin Doğrudan Müdahilliği 58
3.3.3. 'Devam Eden Geriçıkarım (Abduction)' Örneği Olarak Aladağ Kız Öğrenci Yurdu Davası (29 Kasım 2016) ve Jandarma Olay Yeri İnceleme Timinin Çalışmaları 61
3.4. Olay Yeri İnceleme Faaliyetlerinde Abduction (Geriçıkarım) Kullanma Süreci 72
3.4.1. Abduction (Geriçıkarım) – 5N-1K Tekniği İlişkisi 73
3.4.2. Abduction (Geriçıkarım) Tekniğinin Önemli Davaların Sonucuna Etkileri 75
3.4.2.1. İspanya Terör Saldırısı (11 Mart 2004) ve Sonrasında Gerçekleştirilen Geri Çıkarım (Abduction) Süreci Örneği 75
3.4.2.2. "Oscar Pistorius" Davası Örneği 85
3.4.2.3. "Isdal Kadını" Davası / Cinayet mi? İntihar mı? 'Devam Eden Abduction' Örneği 97
4. TARTIŞMA 111
5. SONUÇ VE ÖNERİLER 116
ÖZET 118
SUMMARY 119
KAYNAKLAR 120
EKLER 126
ÖZGEÇMİŞ 129

SİMGELER VE KISALTMALAR

AB: Avrupa Birliği.

AGİT: Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı.

a.g.e. : Adı geçen eser.

a.g.m. : Adı geçen makale.

a.g.t. : Adı geçen tez.

a.g.m.t. : Adı geçen mahkeme tutanağı.

a.g.b.k. : Adı geçen bilişim ağı kaynağı.

CE. : Cross Examination (Çapraz Sorgu).

ETA: Bask Yurdu Ayrılıkçı Terör Örgütü.

ENFSI: Avrupa Kriminal Lâboratuvarlar Organizasyonu.

JKDB. : Jandarma Kriminal Daire Başkanlığı.

JKLA. : Jandarma Kriminal Lâboratuvar Amirliği.

KHK: Kanun Hükmünde Kararname.

INTERPOL: Uluslararası Kriminal Polis Teşkilatı.

NRK: Norveç Kamu Yayın Kuruluşu.

OYİT: Olay Yeri İnceleme Timi

ŞEKİLLER

Şekil 3.1 Jandarma Olay Yeri İnceleme Timleri 59
Şekil 3.2 Aladağ Kız Öğrenci Yurdu 70
Şekil 3.3 İspanya Terör Saldırısı 11 Mart 2004 82
Şekil 3.4 Olay Yeri Krokisi 90
Şekil 3.5 Olay Yeri Modellemesi 95
Şekil3.6 Isdal Kadını 100
Şekil 3.7 Oksijen ve Stronsiyum İzotop yöntemi kullanılarak analiz edilen Isdal Kadınına ait çene kemiği ve dişler 105

1. GİRİŞ

Olay Yeri İnceleme, son zamanlarda, üzerinde akademik çalışmalarda bulunulan bir alan olarak karşımıza çıkmaktadır. Neredeyse ayrı bir 'bilim dalı' olarak değerlendirilen olay yeri inceleme faaliyet ve teknikleri, Türk Jandarması bünyesinde de uygulanmaktadır ve bunun için ayrı bir birim olan Olay Yeri İnceleme Timi (OYİT), modern araştırma teknikleriyle birçok olayı aydınlatmakta ve olay çözümleme alanına yeni tekniklerin kazandırılmasına da katkı sağlamaktadır. Jandarma, klasik olay çözümleme teknikleri olan tümdengelim ve tümevarım akıl yürütmesinin dışında; güvenlik, asayiş ve olay yeri inceleme alanında çok yeni bir metot olan geriçıkarım (abduction)'ı kullanmaya başlamıştır.

Çalışmamızın ana eksenini oluşturan geriçıkarım (abduction) ve geriçıkarımsal akıl yürütme süreci (abductive reasoning process), günümüzde birçok alanda kullanılmaktadır ve çalışmamızın konusu itibariyle, geriçıkarımın niteliklerini öne çıkarıcı araştırmalarımızı, ayrıntılarıyla paylaşacağız. Türk Jandarmasının geriçıkarımsal faaliyetlerini örnek olaylarla analiz etmeden önce çalışmamızın kuramsal çerçevesini çizmenin yerinde olacağına kanaat getirdik.

Tezimizin I. Bölümünde; geriçıkarım (abduction)'ın ne olduğu, bilimsel tanımı, kullanım alanlarından bahsetmekle beraber; öncelikle klasik olay çözümlemeleri olarak bildiğimiz ve mantık biliminin de temel konuları arasında yer alan tümevarım-tümdengelim çıkarımlarını, birbirleriyle karşılaştırmalı olarak inceledik. Tümevarım (Induction), Tümdengelim (Deduction) kavramlarını örnekleriyle açıkladığımız bu teorik bölümde, her iki çıkarımın olay çözümleme sürecine katkılarının yanı sıra eksik kalan taraflarını da irdeledik. Birincil kaynak

olarak gördüğümüz kitaplar ve makaleler yoluyla tümdengelim ve tümevarımın terminolojideki tanımları ve bu alanda çalışmalar gerçekleştiren bilim insanlarının eserlerinden de yararlanarak, kuramsal çerçevemizi zenginleştirmeye çalıştık.

Bunun yanısıra, çalışmamızın ana kuramını oluşturan geriçıkarım (abduction)'ı tanımlarken, geriçıkarımın tarihsel perspektifine de çalışmamız boyunca değindik. Geriçıkarımı, mantık bilimine ve literatüre kazandıran Charles Pierce'nin ve diğer bilim insanlarını eserlerinden de bahsettiğimiz çalışmamızda, geriçıkarımın en çok hangi alanlarda kullanıldığı ve onu diğer akıl yürütme tekniklerinden ayıran özelliklere de değindik. Aynı bölümün son başlığı içerisinde yer alan geriçıkarımın nitelikleri, geriçıkarım akıl yürütmesini özetler mahiyettedir ve geriçıkarımın en önemli özelliklerine vurgu yapmaktadır.

II. Bölümde ise; Türk Jandarmasının olay yeri inceleme prosedürünü ele alıp bu prosedür çerçevesinde çalışma alanları ve sınırlılıkları da konularımız içerisindeydi. Burada başlığı altında - Türk Jandarması olay yeri incelemesini analiz etmeden önce - Avrupa ayağından örnekler vermekteyiz. Bu konuda örneklediğimiz üç ülke; İtalya, İspanya ve Fransa'dır. Her bir ülkenin jandarma yapılarını ve bu bağlamda olay yeri inceleme faaliyetlerini karşılaştırmalı olarak inceledik. Bu örneklerimizde, Fransa'nın yerinin çok ayrı olduğunu, 'Gendemeria' kavramının ve bugün Türkiye dâhil mavi ağırlıklı jandarma üniformalarının Fransız jandarmasından esinlenerek oluşturulduğunu Fransız jandarması başlığı altında inceledik. Her üç Avrupa ülkesindeki jandarmanın olay yeri inceleme teknikleri ve bunlara ilişkin düzenlemeleri, araştırmamız elverdiğince analiz etmeye çalıştık.

Bu bölümde Türk Jandarmasının Olay Yeri İnceleme Timleri'nden (OYİT) bahsettik ve kamuoyunda derin etkiler bırakan, jandarmanın da doğrudan müdahil olup olay çözümlemesinde katkılarıyla örnek olayları işledik. Son 5 yılda, Türkiye'nin gündemindeki önemli davaları, hiçbir siyasi tartışmaya girmeden, jandarmanın kriminal çalışmaları ve OYİT kapsamında analiz ettik. Bu olay ve davaların her biri, jandarma OYİT ve yine jandarma kriminal çalışmalarının (Özgecan Aslan ve Ali İsmail Korkmaz davalarında), hem tecrübe edilmesi hem de yeni bir çıkarım türü olan geriçıkarım tekniğinin kullanılması yönünden önemlidir.

Diğer taraftan, abduction'a örnek olabilecek iki olaydan biri (Pistorius davası), en son Güney Afrika Anayasa Mahkemesi'nin verdiği nihai kararla tamamlanmış bir dava olarak karşımıza çıkarken; Norveç'te yaşanan Isdal Kadını davası ise 'devam eden abduction'a örnektir. Gerek Türkiye'den gerekse dünyanın muhtelif yerlerinden örneklediğimiz ve geriçıkarımın doğrudan kullanıldığı bu olayları, olay yeri incelemesinden dava süreçlerine dek analiz ettik. Tezimizin kuramsal bilgilerini, örnek vaka analizleriyle bütünleştirmeye çalıştık ki geriçıkarım daha iyi anlaşabilsin.

Gerçekten de geriçıkarım (abduction)'ın kriminal alanda giderek daha sık kullanıldığını görmek, bu çalışmayı gerçekleştirenler olarak bizleri de bu çalışmanın alanında 'özgün' bir nitelik kazanacağı yönünden düşündürmektedir. Geriçıkarım (abduction)'ın kullanıldığı alanların dışında, yine hangi alanlardan beslendiğinden (örneğin; tıp, kriminal, iletişim gibi…) de çokça bahsetmekteyiz. Türk Jandarmasının, verdiğimiz örneklerde görüldüğü üzere, geriçıkarımı olay çözümlemelerinde son teknolojik gelişmeleri de değerlendirerek özellikle kriminal düzeyde kullanması, ülke gündemini ve kamuoyunu derinden etkileyen büyük davaların kararlarına ve dava süreçlerini değiştiren önemli örnekleri mevcuttur ki bu başat üç örneği ve bunların dışında, geriçıkarımsal olay yeri çözümlemesine örnek teşkil eden bölgesel olay ve

davaları da çalışmamızda inceledik. Kanımızca, tezimizi iki bölümde toplayıp hem kuramsal hem de kurama dair uygulamaya geçen ve geçmiş olay ve davalarda Türk Jandarması'nın bu yöndeki çalışmaları, bundan sonra bu alanda çalışacaklar için de bir yol gösterici olmaklar beraber, geriçıkarım (abduction) akıl-mantık yürütme tekniğine ilgiyi artıracağı kanaatini taşımaktayız.

1.1. Tümevarım (Induction) Tanımı ve Bilimsel Mantık Yürütme Metodu

Kitle İletişim Araçları (KİA)'nın gelişmesiyle birçok alanda görülen ilerleme ve değişimler, güvenlik birimleri, asayiş gibi kamu düzenini sağlayan unsurları da etkiledi. Toplumsal güvenliğin sağlanmasında en önemli öğelerden olan güvenlik-kolluk kuvvetlerinin kullandıkları metotlar ve olay çözümlemelerindeki yeni teknikler ve arayışlar, yeni 'akıl yürütme' tekniklerinin de gelişmesini sağladı. Gerek emniyet gerek askeri alanda olay çözümlemesinde kullanılan klasik yöntemlerin dışında, küreselleşen dünyanın çok boyutlu sorunlarına yaklaşım tarz ve metotları da aynı oranda çeşitlendi.

Çalışmamızın kuramsal alt yapısını oluşturan bu metotlar ve uygulamalarını üç başlık altında belirtmek gerekirse; bunlardan ilki, olay çözümlemelerinde sıkça başvurulan 'tümevarım' (induction) , diğeri ise 'tümdengelim' (deduction) dir; ancak bu iki ve yoğun bir şekilde kullanılan tekniğin dışında yeni ve çok farklı bir perspektif sunan -özellikle bu yüzyıl içerisinde- bir diğer akıl yürütme metodu 'geriçıkarım' (abduction) dır.

Geriçıkarımı ayrıntılamadan önce olay çözümlemesi ve akıl yürütmenin temelde iki çıkarımı olan tümevarım ve tümdengelim tekniklerine açıklık getirmekte yarar görmekteyiz.

1.1.1. Tümevarım Örnekleri

Mantık bilimi, hemen hemen her alanda kullanılan ve çıkarımlar (inferences) yoluyla akıl yürütme ve sorunlara çözüm getirmede çokça yararı dokunan bir bilim dalıdır. Antikçağ'dan günümüze filozofların ve bilim insanlarının üzerinde durdukları bu yöntemlerin temellerinden olan tümevarım, olası bilgilere ve tespitlere ulaşmayı hedefleyen, kesin doğru sonuçları kapsamayan çıkarım türüdür ve günümüzde, genellikle olayların nedenlerine odaklanmada kullanılır (Schum, D.A., 1994., s. 24-25.).

Bu noktaya açıklık getirmek gerekirse; tümevarım çıkarımları, öncüllerin sonucu desteklediği; ancak zorunlu kılmadığı çıkarımları, tümevarım olarak görebiliriz. Bir diğer ifadeyle, eğer bir çıkarım ve akıl yürütme metodunda öncüller doğru ise; sonucun illa ki doğru olma zorunluluğu bulunmamaktadır. Örnekleyecek olursak;

Durum: **"*Katile ait parmak izleri 2 numaralı dairedeki dolapta tespit edilmiştir."***

Sonuç: ***"Parmak izlerinin alındığı dolabın rengi sarıdır."***

Kural: ***"2 numaralı dairedeki tüm dolaplar sarıdır."***

Örneklememizde görüldüğü gibi, öncül ve sonuç değerlendirildiğinde, tüme varılacak nokta; ***"2 numaralı dairedeki tüm dolapların sarı olduğu"***dur. Burada dikkat edilmesi gereken durum, çıkarımın sonucunun 'mutlaka doğru olması' gerekmemektedir. Tümevarım çıkarımları, geçerli çıkarımlar olmayabilir.

Diğer taraftan, bu konuda çokça çalışması bulunan Aristoteles'e göre ise; tümevarım çıkarımları, tümdengelim çıkarımlarına göre 'daha ikna edici' ve 'daha açık', duyum aracılığıyla 'daha kolayca bilinen' bir çıkarım türüdür (Alpay, 2017., s. 85-91.).

Tümevarımsal akıl yürütme, nedenleriyle öne çıktığı için tümevarımsal süreç içerisinde bir olay ya da olgunun değerlendirilmesinin analizi çok kolay olmaktadır; ancak bu süreç, genelde deneyimlenmediğinden 'iyi sonuç' vermesi de zor görünmektedir; çünkü hata yapmaya açık ve hatta, doğrudan hatanın kaynağı da sayılabilmektedir (Carson D. & Bain, 2008). Tümevarım çıkarımlarında, verilen birincil öncülle sonuç önermesi arasında çelişki olabilmektedir. Yukarıda da değindiğimiz gibi tümevarım çıkarımları, kesin-doğru sonuçları vermemektedir. Tümevarım çıkarımı, tekillerden genel kurallara giden bir akıl yürütme sürecidir. Tümevarımı örneklemeye devam edecek olursak şöyle bir çıkarım daha belirtebiliriz:

"Tüm rastgele seçilen toplar beyazdır."

"Tüm rastgele seçilen toplar bu torbadadır."

"Bu torbadaki tüm toplar beyazdır."

Yukarıdaki örneğimizde de dikkat edileceği üzere, tüm öncüller tümevarımı içermektedir. Görüldüğü gibi, bu tümevarım çıkarımı örneğinde, sonuç önermesi olan

"Tüm rastgele seçilen toplar, bu torbadadır." ifadesi, birinci ve ikinci öncüllerin tümevarımsal genellemesi durumundadır. Sonuç olarak, bu çıkarımın geçerli olması mümkün değildir (İnönü, 2006. s. 16-17).

1.1.2. Tümevarım Çeşitleri

Mantık biliminde tümevarım yönteminin en belirgin yararı, akıl yürütme sürecinde öncüllerin sorgulanabilmesi ve bu bağlamda sonucun da aynı oranda değişebilirliğidir. Bu bakımdan, tümevarım yöntemini ikiye ayrılmaktadır: Tam tümevarım (Güçlü tümevarım) ve Eksik tümevarım (Zayıf tümevarım). Bu iki tümevarım çeşidi açıklamak gerekirse şu şekilde bir yol izleyebiliriz:

- **Tam Tümevarım (Güçlü Tümevarım)**

Bu tümevarım çeşidi, bir bütünü oluşturan bütün parçaların tek tek incelenmesi sonucu elde edilen genel yargılardır.

- **Eksik Tümevarım (Zayıf Tümevarım)**

Burada ise bir bütünü meydana getiren parçaların veya bir sınıfı oluşturan üyelerin bütünü değil de bir kısmını inceleyerek bütün hakkında genel bir yargıda bulunmaktır.

Her iki tümevarım türünü özetleyecek olursak; Güçlü tümevarımda, çıkarımın ölçüsü, sonucun doğru olup olmaması değil; öncüllerin, sonucu ne kadar desteklediklerdir (İnönü, 2006, s. 7).

1.2. Tümdengelim (Deduction) Tanımı ve Bilimsel Mantık Yürütme Metodu

Akıl yürütme ve olay çözümlemelerinde sıkça kullanılan bir diğer çıkarım türü de tümdengelimdir. Herhangi bir çıkarımda, öncüllerin doğru; ancak sonucun reel olarak yanlış olması söz konusu değil ise bu çıkarıma tümdengelim çıkarım denir. Diğer bir ifadeyle, tümdengelim çıkarımlar, 'zorunlu çıkarımlar'dır. Bu alanda çalışmalar gerçekleştiren çoğu araştırmacı tümdengelimi, öncülleri itibariyle sonucuyla kıyaslama yapılabilecek bir süreç olarak da tanımlamaktadırlar (Carson, 2008., s. 194-195).

Buradaki en dikkat edilecek durumlardan biri, tümdengelim çıkarımlarında, sonuçta yer alan bilgi ya da ifade, öncüllerden 'zorunlu olarak' çıkmaktadır. Yine yukarıdaki örnek üzerinden gidilecek olursa; sonuçtan önce verilen iki ibareden de anlaşılacağı üzere, *"tüm insanların ölümlü olduğu ve Sokrates'in de bir insan olduğu"* ve nihayetinde öncüllerden elde edilen zorunlu bilgiler ışığında, 'Sokrates'in de ölümlü olduğu'na dair sonuç ifadesi, tümdengelim çıkarıma en iyi örneklendirmelerden biridir.

1.2.1. Tümdengelim Örnekleri

Çoğu araştırmacı, olay çözümlemelerinde tümdengelim akıl yürütme metoduna başvurmaktadır. Genel yargı ya da ifadeler değil de; spesifik olarak öncüller üzerine odaklanılmaktadır. Bu şekilde bir yaklaşım, sonuca giden süreçte, sonucun öncüllerin doğruluk ya da yanlış payı kadar bir zorunluluk ifade etmektedir.

Tümdengelim çıkarımı için -uluslararası mantık bilimi literatüründe de sıkça örneklenen- klasik örneği aşağıdaki gibi gösterebiliriz:

“All men are mortal.” / “Tüm insanlar ölümlüdür.”

“Socrates is a man.” / “Sokrates bir insandır.”

“Socrates is a mortal.” / “Sokrates ölümlüdür.”

Görüldüğü gibi, Sokrates’in ölümlü olduğuyla ilgili çıkarım, diğer iki maddede belirtilen çıkarımlara bağlıdır. Tümdengelim mantığı, öncesinde verilen çıkarım ya da tespitlerin bilgisel açıklayıcılığını da kapsamaktadır (Roberts & Aitken, 2014, s. 41). En başta belirttiğimiz gibi, tümdengelim çıkarımlarda öncülde verilen bilgiler ‘doğru olduğunda’, sonucun da ‘mutlaka’ doğru olması gerektiği için bu tür çıkarımların zorunlu çıkarım olarak adlandırılmaları, olay çözümlemelerinde sonuca giden sürece yarar sağlamaktadır.

Tümdengelim çıkarımını, -farklı bir perspektiften- çeşitli bilim dalları ve disiplinleri açısından da değerlendirebiliriz ki son dönemde sosyal bilimlerde de tümdengelim çıkarımının sıkça kullanıldığını görmekteyiz. Bu bağlamda, tümdengelim çıkarımını sosyal bilimler dalından, örnekleyecek olursak; şöyle bir tümdengelim örneği çıkarabiliriz:

“Ekonomik sistemlerini yoluna oturtamayan ülkelerin demokratik bir yapıya kavuşması mümkün değildir.”

“Nijerya, petrol ve doğalgaz zenginliğine rağmen ekonomik yapısını tam olarak geliştirememiş bir ülkedir.”

“O halde, Nijerya, demokratik bir ülke değildir..”

1.3. Tümevarım ve Tümdengelimin Genel Olarak Kullanım Alanları

Burada üzerini vurgulamak istediğimiz nokta; mantık yürütme ve olay çözümleme tekniklerinden olan tümevarım ve tümdengelim çıkarım teknikleri; pozitif ve sosyal bilimler, adli bilimler ve tıp bilimi gibi birçok alandaki çalışmalara katkı sağlamaktadır. Artık, bu tür mantık yürütme tekniklerinin sınırı sadece mantık bilimiyle sınırlı kalmamaktadır.

Çalışmamızın ana konusu olan geriçıkarım (abduction)'a geçmeden önce son olarak, tümevarım ve tümdengelim çıkarımlarını kısaca karşılaştıracak olursak; tümevarım, genel olarak tekil-özel ya da parça-kısmî olarak verilen bilgilerin, genel yargıya yani bütüne-tümele ulaşmayı ifade ederken; tümdengelim ise tam tersi olarak, özel ifadelerin ve öncüllerin vurgulandığı bir çıkarım türü olarak karşımıza çıkmaktadır. Tümdengelim çıkarımlarını bizim için önemli kılan nokta ise tümevarım çıkarımlarına kıyasla daha önemli olduğudur.

Tümdengelim mantık yürütme, özele dek inen ayrıntıları açıklığa kavuşturacağı için, yeni bilgilere ulaşım da sağlayabilir. Bunun içindir ki tümdengelim çıkarımları, tümdengelimden ayrı bir şekilde değerlendirilmesi gerekmektedir; çünkü yeni bir çıkarım türü olarak adlandırdığımız geriçıkarım (abduction) türünün, **'tümdengelimden doğan bir metot'** olduğunu belirtmemizde yarar görmekteyiz. Geriçıkarım (Abduction) ve Geriçıkarımsal Akıl Yürütme (Abductive Reasoning) konusuna değindiğimizde; tümdengelim ve geriçıkarım arasındaki bağlantıya da değineceğiz.

1.4. Tümevarım-Tümdengelim Metotlarındaki Eksiklikler

Çalışmamızın kuramsal bölümü dâhil, olay yeri inceleme örneklerini analiz ettiğimiz konularda da görüleceği üzere, tümevarım ve tümdengelime dayanan olay çözümlemesi ya da akıl yürütme süreci, klasik bir teknik olarak olay çözümlemesinde yetersiz görülebilir. Örneğin; ormanda kaybolan bir çocuğa ulaşmak için arama kurtarma çalışmalarına katılan Jandarma olay yeri inceleme ekibi, öncelikle elde ettiği delil ya da bulgulara göre tümevarım / tümdengelim metodunu uygulayacaktır. Söz konusu çocuğun ayak izleri, herhangi bir eşyası, giysisi ya da başka bir materyal, delil parçacıklarının tümevarım ya da tümdengelim şeklinde birleştirilmesi sonucu, kaybolan çocuğa ulaşılabilir ya da olay çözümlemesi gerçekleştirilebilir.

Geriçıkarım akıl yürütmesinde ise tümevarım ve tümdengelim çıkarımlarının sonucunda elde edilen bilgilerin doğruluğundan da şüphe duyulduğu ve her veri ve bilgiden yeni veri ve bilgi üretilebileceği için tümevarım ve tümdengelim akıl yürütme tekniği geçmişten günümüze, özellikle, 20. yüzyıldaki teknolojik gelişmelerden sonra, tartışılagelmiştir (Stadler, Ed., 2003, s. 2-3.). Bunun en önemli nedenlerinden biri, geriçıkarımın akıl yürütme ve kriminal alanda kullanılmasının çok yeni; tümevarım ve tümdengelimin ise, ilgili alanlarda uygulanmasının ‘alışılagelmiş ve sıkça’ kullanılıyor olmasındandır.

Bir önceki bölümlerde ele aldığımız örnek vakalarda görüldüğü gibi, olay çözümlemesinde ‘nedenselliğin’ öne çıktığı özellikle kriminâl incelemelerde -büyük ve daha ciddi, dikkat isteyen vakalarda- geriçıkarımın uygulanması, olayın aydınlatılması açısından kilit rol üstlenmektedir. Olay yeri incelemede sadece tümevarım ve tümdengelim gibi iki klasik tekniğin kullanılmasından, eksikliklerin doğabileceğini daha önceki örneklerimizde de vurguladık. Şimdi, bu eksiklikleri, sıralayalım:

- Tümevarım ve tümdengelim çıkarımları, olayın çözümlemesine katkı sağlamakla beraber, çözüme ulaşıldığında; 'sonrasının' da sorgulanması mümkün değildir. Örneğin; elimizde bulunan birincil delillerden parmak izleri, katilin kimliği hakkında son bilgiyi vermektedir; ancak geriçıkarımda, katilin cinayeti nasıl işlediğiyle ilgili soruşturma evresinde, mevcut delillerden sadece parmak izleri üzerinde çalışma yapılamaz. Eldeki bilgilerden ve son koşullardan sürekli bir alternatif açıklama yolunun denenmesi söz konusudur (Bex, Capon, Atkinson, 2009, s. 5.).

- Tümevarım ve tümdengelim akıl yürütme sürecinde olayın oluş sırasındaki öncüllere bağlı kalındığı için, olay sonrasındaki gelişmeler ya da herhangi bir değişikliğin sonucu etkilemediği görülür. Bundandır ki geriçıkarım, kendinden önceki bilgileri de aşan ve öncüllerinde yer almayan yeni bir perspektif ortaya koyar. Yani, parmak izleri katilin olabilir. Peki, zanlı, bu eyleminin öncesi-sırası ve sonrasında birilerinden destek almış mıdır? Cinayet sonrası, olay mahallinden kaçış güzergâhları planlanmış mıdır? *"Her temas, bir iz bırakır."*[*] ilkesinde belirtildiği üzere, bu temasların ve izlerin 'izini sürebilmek için' abduction-geriçıkarım tekniği, en uygunudur.

- Tümdengelim ve tümevarım klasik olay çözümleme tekniklerinin, olay yeri incelemesi yapılan olay mahallinde, öncelikle sebep-sonuç ilişkisini ortaya koyan bulgular üzerinde uygulanması gerekmektedir ki her iki metot da bu konuda temel olarak, olay çözümlemesinde yardımcı olmakla beraber; geriçıkarımın bu noktada, soruşturmanın daha derine yayılmasını sağlaması görülebilir. Öyle ki "Adli ve Önleme Aramaları Yönetmeliği"nin "Olay Yeri İnceleme" başlığındaki '9.' maddesinde vurgulanan:

[*] Dr. Locard'a ait olan bu sözde, her adli olaydan geriye bir iz kalacağı ima edilmiştir. Bu iz, soruşturma evresinde en temeldeki faaliyet olan olay yeri incelemesi için 'yakalanabilir ve hayati' olmalıdır.

"Suç işlenen yerlerde, sebep ve sonuç ilişkisini ortaya koyacak delillerin aranması, bulunması ve el koyulması için geliştirilmiş bilimsel ve teknik araştırma işlemlerinin herkesin girip çıkabileceği kamuya açık alanlarda yapılması için bir emir veya karar gerekmez."*

Bu hükmü incelediğimizde, olay yeri inceleme alanında gerçekleştirilen araştırma-soruşturma süresince, özellikle dikkat edilmesi gereken ilkelerin "sebep-sonuç ilişkisini ortaya koyacak deliller" ibaresi, olay yeri incelemesi ya da sonrasında yapılacak geriçıkarım (abduction)'ın 'nedensellikler' ve 'sorular' üzerine icra edildiğini ve bu kuşkucu soru sorma, eleştirel yaklaşımın, tümevarım ve tümdengelim çıkarımlarının uygulanmasında geriçıkarım akıl yürütmesi kadar etki oluşturduğunu söylemek mümkün değildir.

- Tümevarım ve tümdengelim akıl yürütmesinde, olayı nihayete ulaştırmak için, öncülde verilen ya da yaşanan olaylar hayatiyken; geriçıkarımda tümüyle öncüllere bağlı kalınmaz; aksine, yeni bir bilgi ve delil üretilmeye çalışılır. Örneğin, intihar eden bir kişinin, eylemi gerçekleştirdiği mekân ve bedeninde yapılacak incelemeler, genel olarak öncüllerin gösterdiği deliller yoluyla sürdürüleceği için, olayın bir intihar mı; yoksa değil mi sorusu, bu incelemeler neticesinde cevaplanacaktır. Tüm deliller intiharı da gösterse - ve hatta, üzerine defalarca aynı sorular yönlendirilip deneyimsel bir yol izlense dahi - geriçıkarımda böyle bir durum söz konusu değildir; çünkü geriçıkarım akıl yürütme tekniği, mevcut olaylar karşısında şüpheye açıktır.

Son verdiğimiz örneğe uygun olarak, 2018 yılı itibariyle 48 yıldır, hâlâ gizemi çözülemeyen "Norveçli Isdal Kadını" olayında, 'devam eden abduction' araştırmasını, bir sonraki konularımız arasında yer alan *"Abduction (Geriçıkarım) Tekniğinin*

* 01.06.2005 tarihli ve 25832 sayılı Resmi Gazete.

Önemli Davaların Sonucuna Etkileri" başlığı adı altında incelediğimizde yukarıda anlatılanları da somutlaştırmış olacağız.

1.5. Geriçıkarım (Abduction) Tanımı

Tümevarım (Induction) ve tümdengelim (deduction) çıkarımlarına açıklık getirdikten sonra, tezimizde işleyeceğimiz ve örnekleyeceğimiz olaylar itibariyle asıl konumuz geriçıkarım (abduction)'ın analizini yapalım. Her ne kadar yeni bir çıkarım türü olarak tanımlasak da geriçıkarımı, bununla beraber, XX. yüzyılın sonlarına doğru geriçıkarım metodu sadece teorikte değil pratikte de uygulanmaya başlanmıştır (Patokorpi, 2007., s. 175). Bunun yanında geriçıkarım, akıl-mantık yürütme tekniğinin kullanımı, zamanla birçok alana yayılmıştır.

Abduction (Geriçıkarım)'ı, mantık bilimine kazandıran ve bu alanda ilk çalışmayı başlatan Amerikalı bilim insanı "Charles Sanders Peirce"dır*. Daha on altı (16) yaşındayken mantık bilimine ilgisi artmış ve kendini bu alanda geliştirmeye çalışmıştır. Mantık bilimine yoğun ilgisi sayesinde, Peirce, tümevarım ve tümdengelim çıkarımların dışında, başka bir çıkarım türünün varlığını ortaya atmıştır. Pierce bunu söylediğinde, tarihler 1867'yi gösteriyordu. Pierce, Mantık biliminde, klasik akıl yürütmenin dışında geriçıkarım (abduction) olarak adlandırdığı bu yeni metoda o kadar çok önem vermiştir ki geriçıkarım (abduction)'ı, sadece bir çıkarım

* Charles Sanders Peirce, (1839-1914), 1857'den itibaren ölümüne dek yüzlerce eser vermiş ve birçok alanda çalışmalarda bulunmuştur. Yayımlanmış eserleri on iki bin (12000) sayfayı bulmaktadır. Peirce, sadece mantık alanında değil; sosyal bilimlerin önemli konularında da -psikoloji, antropoloji gibi- eserler yayımlamıştır. Peirce, abduction kavramını bilim dünyasına kazandırdığında, mantık bilimine yeni bir teknik kazandırmış ve Peirce'den sonra bu alanda gerçekleştirilen çalışmalar, başta tıp bilimi olmak üzere adli ve kriminal alanda da sıkça kullanılmaya başlanmıştır. Bilimsel bilginin en önemli kurallarından olan; bilime 'yeni bir şeyler katmak' , 'bilimde yeni metotların' kullanılmasının önünü açmak ilkesini iyi bir şekilde gerçekleştiren Peirce, abduction ile pozitif ve sosyal bilimlere önemli katkılar sağlamış ve kendine özgün bir yol çizmiş ve sonraki çalışmalara yol gösterici olmuştur.

çeşidi değil; aynı zamanda bir ‘bilimsel buluş’ metodu olarak da tanımlamıştır (İnönü, *a.g.t.*, 2006.).

Geriçıkarımın fikir babası olarak gördüğümüz Charles Sanders Peirce, geri çıkarımı şu şekilde tanımlamaktadır:

“Yaratıcı bir argüman veya ‘geriçıkarım’, öncülünde, sonuçta belirtilen olguya benzerlik gösteren olgular sunan; ancak öncülü, sonuçta belirtilen olguya benzerlik göstermesede ve hatta bunun farkına varılmasa da doğru olabilen bir argümandır; bundan dolayı, sonucu, kesin bir şekilde öne süremeyiz; fakat öncüldeki olgulardan yola çıkarak bir olguyu temsil eder gibi kabul etme eğiliminde oluruz” (Peirce, 1932, Vol II. s. 53).

Peirce’nin yukarıda verdiğimiz tanımlamasından da anlaşılacağı üzere, geriçıkarım kesin bilgiye ulaşmada kesin değildir. Sonuca ‘en yakın’ ya da ulaşılabilecek sonuca ‘en iyi giden’ bir süreçtir. Her şeyden önce geriçıkarımda, bilgi, ‘kesin olmamasına rağmen’ mümkündür. Yani, bir olay çözümlemesinde doğruya ya da kesinliğe en yakın noktada ‘biliyorum; ama yanılabilirim’ kabullenmesi söz konusudur. Eğer bu kabullenme işlemez ise geriçıkarım metodundan bahsetmemiz mümkün değildir. Bu sayededir ki geriçıkarım tekniğinde daha önce var olmayan herhangi bir bilginin oluşması da gerçekleşebilir.

Çalışmamız sırasında, edindiğimiz bilgiler, ulaştığımız araştırma verileri ışığında geriçıkarım metodu, diğer iki metottan farklı olarak bir öngörülük ve bilgi birikimine katkı sağlayıcılığı düşünüldüğünde, geriçıkarımın genel tanımını şu şekilde yapmak mümkündür:

Tümdengelim ve tümevarım gibi temel çıkarımlardan farklı olarak, yeni bir teori oluşturucu, açıklamaya giden en iyi metot, öncüllerin bilgisini aşan ve nihayetinde deneyimlenip gözlemlenebilen bilgi kuramlarına doğrudan katkı sağlayan bir çıkarım türüdür.*

Geri çıkarımla ilgili belirtmemiz gereken bir diğer nokta ise; geriçıkarımın aslında tümdengelim çıkarımından türemesidir. Tümdengelim çıkarımlarının 'zorunlu çıkarımlar' olduğunu daha önce belirtmiştik. Tümdengelimin mevcut bu özelliğinden, geriçıkarım da tümdengelim sonuçlarına şüpheci yaklaşıp: "Ya öyle değilse?" "Ya doğru değilse?" , "Ya bir şeyler eksikse?" , "Ya başka bir yol mümkünse?" gibi çokça çoğaltabileceğimiz, ulaşılan bilgi ve bu bilginin sonucuna 'farazi söylemlerle* hareket edip en iyi akıl yürütme süreci olduğunu belirtmeliyiz.

1.5.1. Geriçıkarımın Tarihsel Perspektifi ve İlk Kullanım-Uygulama Alanları

Geriçıkarımı (Abduction) bilim dünyasına kazandıran Peirce'nin dışında bu alana katkıları olan ve geriçıkarımı özellikle teori oluşturucu ya da açıklayıcı bir çıkarım türü olarak tanımlayan John R. Josephson'dan bahsetmek gerekirse, geriçıkarım; 'aşkınsal'dır, yani herhangi bir önermede daha önce bulunmayan, öncüllerde görülmemiş ve yeni bir bilgi ortaya çıkaran-veren bir çıkarım türüdür

* Burada şu noktayı özellikle belirtmeliyiz ki; Charles Sanders Peirce'in en temel eserlerinden biri olan **"Reasoning and the Logic of Things"** (Ed. By Kenneth L. Ketner, Cambridge, Massachusetts, Harvard University Press, 1992) ve yine ölümünden sonra bir araya getirilerek toplu olarak yayımlanan **"Collected Papers"** (Cambridge, Harvard University Press, 1932.)'de, geriçıkarım tekniğinden bahsetmiş ve yeni bir çıkarım türü olarak geriçıkarımın 'olasılık' ya da 'sonuç' üreten değil de 'nedenleri' ortaya koyup belirli bir hipotezi ortaya atan bir akıl yürütme süreci olduğunu ifade etmiştir.

* Hemen açıklamak gerekirse 'farazi söylemler' derken; tümevarım çıkarımdaki gibi bir 'olasılık' ya da 'varsayım' niteliğinden bahsetmemekteyiz. Bu konuda önemli çalışmaları bulunan iki profesör Paul Roberts ve Colin Aitken; "What if…" ile başlayıp devam eden tespit ya da soru cümlelerinin; avukatlar, hakimler, bilim insanları ve güvenlik güçlerinin çokça kullandıklarını ve bu yolda devamlı olarak abduction metodunu uyguladıklarını öne sürerler. Bu konu ve analizler için bkz: (Roberts & Aitken, *a.g.e.*).

(Josephson, 1996., s. 5). Josephson'ın: **"Abductive Inference-Computation, Philosophy, Technology"** adlı eserinin sadece başlığı incelendiğinde ki **"Geriçıkarım-Bilgisayar Uygulaması, Felsefe, Teknoloji"**dir. Geriçıkarım bu eserde daha çok 'bilimsel', 'felsefi' ve 'teknolojik' açıdan ele alınmıştır.

Josephson'a göre; geriçıkarım, bir akıl yürütme süreci olarak - gündelik hayatta dahi - çok yaygındır ve sağduyuyla iç içedir (Josephson, *a.g.e.*, s. 6). Aslında geriçıkarım bizlere, daha önce deneyimlediğimiz ve tecrübelerle üzerimizde olumlu ya da olumsuz bir izlenim bırakmış yaşantılar ya da olgular üzerinde de bir akıl yürütme tekniği sağlar. Yukarıda, "what if" ibaresinden bahsettiğimiz gibi "farz ederek", geriçıkarım bilgisine ulaşabileceğimizi Josephson şu şekilde örneklemektedir:

"Farz edin ki bir gün otomobilinizi kullanıyorsunuz ve parlak sarı tonundan dolayı arkanızdaki otomobili fark ettiniz. Eve doğru her günkü yolunuzda iki dönüş yapıyorsunuz ve sarı otomobilin hâlâ arkanızda, ancak biraz daha uzakta olduğunu fark ediyorsunuz. Birdenbire büroda bırakmış olduğunuz bir şeyi hatırlıyorsunuz ve dönüp onu almaya karar veriyorsunuz. Yönünüzü değiştirmek için birkaç karmaşık manevra yapıp büroya dönüyorsunuz. Birkaç dakika sonra aynı sarı otomobilin arkanızda olduğunu fark ediyorsunuz. Takip ediliyormuş hipotezini düşünürsünüz, ancak bunun niçin böyle olması gerektiğine dair, önemli bir olasılık derecesine sahipmiş gibi görünen herhangi bir neden düşünemezsiniz. Bundan dolayı tekrar yön değiştirirsiniz ve sarı otomobilin hâlâ arkanızda olduğunu gözlemlersiniz. Gerçekten sarı otomobildeki siyah gözlüklü adam tarafından (bilinmeyen nedenlerden dolayı) takip edildiğiniz sonucuna varırsınız" (Josephson, *a.g.e.*, s. 6).

Örnekte de görüldüğü gibi, 'takip edildiğiniz' hissine ve şüphesine kapıldığınız andan itibaren, arkadaki araca ilginizi ve dikkatinizi daha da artırarak nihayetinde,

birkaç deneyimleme sonucunda, arkadaki aracın ‘gerçekten’ sizi takip ettiği yönünde geliştirdiğiniz hipotezi kendi kendinize doğrulamış oldunuz. İşte, geriçıkarım da tam da bu noktada, yukarıda verdiğimiz örneği en iyi açıklayan çıkarım olarak karşımıza çıkmaktadır.

Josepshon, geriçıkarımlar için ayrıca; bir geriçıkarımın sonunda elde edilen bilgi ya da bilgilerle ‘en doğru açıklamayı’ kabullendikten sonra, daha önce sahip olduğumuz bilgiden; daha fazla bilgiye sahip olduğumuz için, başarılı bir geriçıkarımın, doğruyu-doğruluğu ortaya çıkarıcı olduğunu da belirtmektedir (Josepshon, *a.g.e.*, 13). Abduction üzerinde eserleri bulunan bir diğer bilim insanı Lorenzo Magnani’ye geçmeden önce çalışmamızda önemle üzerinde durduğumuz bir hususu Josepshon’un sözleriyle yeniden vurgulamak istiyoruz. Geriçıkarım, öncüllerdeki verilerin-çıkarımların bilgisini aşıyor ise zaten orada ‘verilerin güvenirliği hakkında’ yargılar mevcuttur (Josephson, *a.g.e.*, s. 14). İşte, geriçıkarımın en temel niteliklerinden birini oluşturan ya da ortaya çıkaran bilgiler, yeni yargılar ifade etmeyebilir, bir sonraki ‘geriçıkarıma kadar kabul’ edilebilir. Ya da tam tersi olup kesin hipotez yoluyla doğruluğundan tümüyle emin olunup sonuç, geçerli sayılabilir.

Geriçıkarımla ilgili çalışmaları olan bir diğer bilim insanı ise Lorenzo Magnani’dir. Magnani, geriçıkarımı, ayrıntılı ve çok çeşitli olarak incelemiş ve kaleme aldığı **“Abduction, Reason and Science” (Geriçıkarım, Akıl Yürütme ve Bilim)** adı altındaki eserinde geriçıkarımı temelde ikiye ayırmıştır: Seçici geriçıkarım, Yaratıcı geriçıkarım. Magnani’nin bu iki ayrımına geçmeden önce, kendisinin geriçıkarımı nasıl tanımladığına bakalım. Magnani’de geriçıkarım ‘epistemolojik bir model’dir. Kendisine göre, akıl yürütmelerde geriçıkarımın önemi büyüktür (Magnani, 2001., s. 1).

Lorenzo Magnani'ye göre; geriçıkarım, yukarıda da belirttiğimiz gibi, seçici ve yaratıcı olmak üzere iki çeşittir ve geriçıkarımı bu yolla daha iyi kullanabilir, akıl yürütme tekniğine bu noktada daha iyi katkı sağlayabiliriz. Magnani'nin yaklaşımına göre geriçıkarımın ikiye ayrılmış modelini şu şekilde açıklayabiliriz (Magnani, *a.g.e.*, s. 19):

Seçici Geriçıkarım: Bu geriçıkarım çeşidinde hipotezler, daha önce bilinen hipotezler arasından seçilerek ortaya çıkarılır. Bu durumda akla ve mantığa en yakın ve problemin çözümü için akıl yürütmeye katkı sağlayan seçici bir çıkarım türüdür.

Yaratıcı Geriçıkarım: Magnani'ye göre, bu çıkarım türünde ise, daha önce hiç ortaya atılmamış yeni hipotezler ortaya atılır. Örnekleyecek olursak; henüz keşfedilmiş bir hastalıkla mücadele için öncelikle belirtileri ortaya koymada yaratıcı geriçıkarımdan faydalanılabilir. Burada dikkat edilmesi gereken konu ise yaratıcı geriçıkarım, seçici geriçıkarımdan farklı olarak daha önceden biriktirilmiş bilgi ve tanılar arasında seçim yapılmaz, yeni bir bilgi ortaya çıkar ve bundan bir geriçıkarım süreci yaratılır.

Lorenzo Magnani'nin geriçıkarımla ilgili düşüncelerini, geriçıkarımın fikir babası olarak tanımladığımız Charles Sanders Peirce ile karşılaştırdığımızda şöyle bir durum ortaya çıkmaktadır: Peirce; geriçıkarımı, 'aşkınsal' yani kendini yenileyen olarak nitelemiştir. Aynı şekilde Magnani'de tıpkı Peirce gibi geriçıkarımı aşkınsal olarak görmekle birlikte, yukarıda bahsettiğimiz şekliyle geriçıkarımı, seçici ve yaratıcı geriçıkarım olarak ikiye ayırmıştı; Peirce ise geriçıkarımda böyle bir ayrım yapmamakla birlikte, geriçıkarımın aşkınsal niteliğine vurgu yapmaktadır. Ayrıca Peirce, geriçıkarımı başlı başına yaratıcı bir süreç olarak görür. Bu durumun en büyük kanıtı ise geriçıkarımın 'yeni bir fikri başlatan tek çıkarım türü' olmasındandır (İnönü, *a.g.t.*, s. 71; Peirce, 1932., s. 446).

Geriçıkarım (Abduction)'ın tüm bu incelenen bilgilerinden sonra, geriçıkarımın daha net ve kısaca anlaşılabilmesi için, geriçıkarımı, kısa ibare ve tanımlamalarla şu şekilde özetleyebiliriz:

Geriçıkarım (Abduction) :

- Bir argümandır.
- Bir öngörü metodudur.
- Yeni bir fikri başlatan tek çıkarımdır.
- Teori oluşturucudur.
- 'En iyi açıklamaya giden' çıkarım türü-süreçtir. -Inference to the Best Explanation-
- Sonucu kesin olmayabilir; ancak bir önceki durumdan daha geniş bir perspektif sunabilir.
- Her zaman doğru bilgi vermez, yanılma payı vardır; ancak bilgiye en yakın durum söz konusu olabilir.
- Öncüllerin bilgisini aşar, aşkınsaldır. Yeniliğe açıktır ve yeni bir süreç başlatır.
- Daha önce var olmayan bir bilgi üretir.
- Bilgi 'kesin olmamasına rağmen' mümkün olabilir. (Biliyorum; ama yanılabilirim).

- Bir artdeyidir. (Geçici olarak doğru kabul edilen önermelerdir. Sonuca ulaşmadaki geçici hipotezlerdir).

Abduction (Geriçıkarım)'ın sahada, özellikle konumuzun ilgi alanı itibariyle, güvenlik alanında uygulanış örnekleri ve bunların analizine geçmeden önce geriçıkarım için - sonraki inceleme başlıklarında açıklık getirmek üzere - birkaç soruyu buraya bırakmakta yarar görüyoruz:

- Abduction bize neyi sağlar?

- Abduction neyi kolaylaştırır?

- Abduction'ın olay çözümlemelerindeki etkisi nedir?

- Abduction'da kesin bilgiye ulaşmak kesin olmayabilir ise; Abduction'ın akıl yürütme ve olay çözümlemelerindeki 'yönlendirici' ve çıkarım durumu nedir?

1.5.2. Geriçıkarımın Diğer Akıl Yürütme-Çözümleme Tekniklerinden Farkı

Geriçıkarımın; olgular, olay çözümlemeleri ya da sorun çözümlerinde uygulanabilecek en iyi metot olduğunu belirtmiştik. Diğer akıl yürütme teknikleri olan tümevarım ve tümdengelimden en önemli farkı deneyim yoluyla defalarca farklı yollarla elde ediliyor olması ve her çıkan sonuca şüpheyle yaklaşılıp 'üretilen bir bilgiden, başka bir bilginin daha' üretilmesidir. Yani kimi zaman, geriçıkarımda ulaşılan bilginin doğruluğundan emin olunamıyorsa yeni bir geriçıkarım türetilebilir. Geriçıkarımda; olay çözümlemesinde, kanıtlar (evidences) ve deneyimler (experiences) birinci derece kaynak oldukları için ilk olarak doğrudan bunlar incelenir.

Gündelik hayattaki deneyimlerimizden dahi birer geriçıkarım yapabileceğimiz gibi, büyük ve kitleleri etkileyen olaylar karışında da aynı tekniği kullanabiliriz.

Geriçıkarımın en belirgin ve kendine özgün yapısı da -diğer çıkarım tekniklerinde pek de görülmeyen- 'olmuş bitmiş bir durum ya da olay'ın kesin olarak var olmamasıdır. Bilginin sürekli üretilmesi ve en iyi açıklama metodu olarak değerlendirilmesi, geriçıkarımın tıp bilimi başta olmak üzere birçok pozitif bilim alanında kullanılmasını sağlamaktadır.

Geriçıkarım, ayrıca, olay çözümlemelerinde verilen kanıtlar ve bulguların söz konusu olaylar arasındaki bağlantıların, 'nedenselliğini' de göz ardı etmediğinden ve olayın parçalarını, 'bir bütünsellik ve tutarlılık' yönünden incelediğinden (Bex, Capon &Atkinson, 2009, s. 24) araştırmacı ya da soruşturmacıların, 'genel geçer gerçekler' ya da 'genelleme dayalı çıkarım teknikleri'ne başvurmaları ve bu şekilde klasik-sığ hareket etmelerini engeller. Böylece, olayın 'durağanlığı' ve 'statikliği'ni değil; devamlı olarak 'sürekliliği' ve 'dinamikliği'ni korur; çünkü olay çözümlenmiş görülebilir; ancak başka bir yol mümkün müdür? 'Başka bir tanık?', 'Başka bir sanık?', 'Başka bir delil?', 'Başka bir akıl yürütme yolu?', İşte tam da burada, o 'başka bir akıl yürütme yolu' yine abduction tekniği olacağı için, abduction yoluyla elde edilen verilerin yenilenmesi söz konusudur.

Geriçıkarım, araştırma hipotezlerimizin şekillenmesindeki bir süreç olduğu için (Harlow, Mulaik & Steiger, 1997, s. 1-2) ortaya atılan tüm fikirleri ve teorileri doğuran işlemleri kapsamak zorundadır. Eğer bu işlemler ya da deneyler sırasında herhangi bir hata ya da gözden kaçırılan bir durum varsa, zaten geriçıkarımsal bir müdahalede bulunulabilir. Bundan dolayı, geriçıkarım tekniği, avukatlar, hâkimler, doktorlar, dedektifler gibi çoğu araştırmacı tarafından yukarıdaki nitelikler çerçevesinde kullanılmakta ve tecrübe edilmektedir.

Son olarak, özet şeklinde, geriçıkarımı tümevarım ve tümden gelim metotlarından ayıran özellikleri karşılaştıracak olur isek; tümevarım çıkarımı geriçıkarıma göre, öncüller ve sonuç arasında farklılıklar baş gösterdiği için, oldukça olası; tümdengelim çıkarım, geriçıkarıma göre, sonuca sabit kaldığı için statiktir; ancak geriçıkarım, sadece kuramsal düşünüldüğünde dahi, bilimsel bilginin neredeyse tüm araştırma yöntemlerine başvurmaya açıktır. Örneğin; hipotez oluşturma, hipotezin doğruluğunu gerektiğinde 'defalarca' sorgulama, olay çözümlemesi sürecinde eleştirel yaklaşma, ihtimalleri değerlendirip en mantıklı-akla yatkın sonuca ulaşmaya çalışma gibi…

İşte, bu nokta geriçıkarımın özgünlüğünün kanıtlarından olmakla beraber; geriçıkarım sürecindeki akıl yürütme ve eldeki verilerle tatmin olmama, şüpheyle yaklaşım ve soruşturma-araştırma sürecinde, en az bir delil-kanıt dahi olsa onun üzerinden birçok bilgiye ulaşma amacı, geriçıkarımı uluslararası literatürde: 'abduction' ; ve geriçıkarımsal akıl yürütme eylemini ise; 'abductive reasoning' olarak bilinmektedir.

1970'li yıllardan sonra, bilimsel bilginin farklı perspektiflerinden, özellikle postmodernistler tarafından, hararetli bir şekilde tartışılması* ve 'paradigma' , 'nominalizm' , 'gerçek güç' , 'gerçek bilgi' gibi kavramların çokça ele alınmasından

* Post-Modernizm, diğer deyimiyle 'modernizm ötesi' ya da 'modernizm sonrası' yaklaşım; başta dil bilimi olmak üzere, sanat alanında (özellikle görsel ve sahne sanatları), uluslararası ilişkiler gibi çoğu alanda 1970'lerin dünyasında tartışma başlatmıştır. Bu tartışma, 4. büyük tartışma olarak nitelendirilmektedir ve 'bilgi'yi; 'bilgi-gerçeklik', 'bilgi-güç' ilişkisi temelinde irdelemektedir. Bu noktada, 'bildiklerimizi bildiğimizi nasıl biliriz?' tartışması da çokça dile getirilmiştir. Postmodernizm'in neredeyse müdahale etmediği ya da üzerine fikir beyan etmediği alan kalmamıştır. Gerçeğin sorgulanması, modernizmin topluma dikte ettiği kavram ve kurallara karşı bir direniş niteliği göstermekteydi. Postmodernistlere göre, hakikat belirsizdir; çünkü yorumlar ve analizler farklılık gösterir. 'Gerçek' denilen şeyin arayışı daima sürmektedir. Gerçeğin ne olduğunu tam olarak bilmemiz mümkün değildir. Postmodernizmin en önemli temsilcileri arasında, Jacques Derrida, Richard Ashley, Robert Walker, Michel Foucault gibi isimleri sayabiliriz. Daha fazla bilgi ve postmodernizmin ayrıntılı analizi için: J. Der Derian & M. Shapiro, "*International / Intertextual Relations: Postmodern Reading of World Politics"*, Massachusettes: Legxington Books, 1989.; Ayrıca postmodernizmi (postyapısalcılığı), Foucault ve Derrida eksenin de değerlendiren verimli bir makale için: Atakan Hatipoğlu, *"Tarihsel ve Toplumsal Koşulları Açısından Postyapısalcılık / Foucault ve Derrida"*, Bilim ve Ütopya Dergisi, Ekim 2016., sayı: 268., s: 11-29.

dolayı hem bilimsel bilgi metodu hem de akıl yürütme-olay çözümleme tekniği olarak abduction da bu evrede gelişme göstermiş ve bilim dünyasında Peirce'ın teorisi sıkça kullanılmaya başlanmıştır. Sözü geçen postmodernistlerin bu dönemde sıklıkla dile getirip tartıştıkları konunun soru almış meşhur söylemini, abduction (geriçıkarım) tekniğine de indirgeyebiliriz. Peki, neydi bu meşhur soru?

"How do we know that we know what we know?"

("Bildiklerimizi bildiğimizi nasıl biliriz?")

Postmodernistlerin tartıştıkları bu konunun, abduction kavramına ilginin arttığı ve 'tanımlar enflasyonu'* olarak nitelenen 1970'li yıllara denk gelmesi tesadüf olabilir mi? O halde, burada bu meşhur soruyla bağlantılı olarak abduction tekniğini deneyebiliriz. Abduction akıl yürütmesi uygulayacağımız elimizdeki veriler şu şekildedir:

- "Everest'e tırmanırken aşırı tipi nedeniyle kaybolan 5 dağcıyı arama çalışmaları sürüyor. Yetkililer, dağcıların en son 25 Temmuz günü, dağın kuzey yamacında olduklarını belirtmektedirler."

Şimdi, bize sunulan bilgi üzerine abduction akıl yürütme tekniğiyle bu olayı çözmeye çalışalım:

* Bugün tartıştığımız ve 'yeni' olarak nitelendirilen birçok kavram ve terim özellikle, 1970'li yıllardan itibaren tartışmaya açılmıştır. Bu yıllara 'tanımlar-terimler-kavramlar enflasyonu'nun yaşandığı yıllar dememizin ana nedeni de budur. Postmodernizm, Feminizm, Yönetişim (Governance), İyi Yönetişim (Good Governance), Medya Okuryazarlığı (Media Literacy) gibi birçok terim ve nihayetinde mantık biliminde de Abduction kavramı, çokça işlenmiş, daha önce gerçekleştirilen çalışma ve araştırmaların üzerine yeni eserler-düşünceler konmuştur. Bu evrede, ideolojilerin -düşünce biliminin- yanı sıra yeni terim ve kavramlar işlenmiştir.

- Dağcıların kayboldukları kesin bilgi ise; aşırı tipi nedeniyle kaybolduklarını nereden biliyoruz? Belki de tipi başlamadan önce başka bir sebepten dolayı kaybolamazlar mıydı?

- Dağcıların en son, dağın kuzey yamacında olduklarına ilişkin bilgiye nasıl ulaştık? Elimizdeki veriler nedir? 5'inin de kuzey yamacında, aynı anda, olduklarını düşünmemizi sağlayan nedir?

- Dağcılar Everest'e tırmanırken değil de sabit bir şekilde, eylemsiz halde başka bir durumdan ötürü, başlarına bir şey gelmiş olamaz mı? Ya da güvenli bir yere kendilerini atamazlar mı?

- Dağcıların 5'inin de kayıp olduğu bilgisine nereden ulaştık? Belki de bir kısmı kayıp? 2'si? 4'ü?... Ya da bir kısmı güvende-hayatta; ya diğerleri?

- Peki, bu 5 dağcıyı arama çalışmalarının sürdüğünü nereden biliyoruz? Yani herhangi bir denetim var, öyle mi? Denetimin denetimi var mı? Gerçekten sağlıklı ve güvenilir bir şekilde, titizlikle araştırma-arama kurtarma görevi gerçekleştiriliyor mu? Ne zamandan beri gerçekleştiriliyor?

- Gerçekten de Everest'e tırmanan dağcı sayısı 5 kişi mi? Bunların hepsi mi dağın Kuzey yamacından tırmanmaya başladı?

- Everest Kuzey Yarımküre'de değil mi? Neden bu mevsimde dağcılar dağın kuzey yamacından tırmanmaya kalksınlar ki? Kuzey Yarımküre'de 'bakı nedeniyle' ve bir de yaz ortasında, 25 Temmuz'da, neden dağcılar kendilerini zorlayacak şekilde Kuzey yamaçtan dağa tırmansınlar ki?

O halde, bütün bu verilen ve bize ulaşan bilgilere dair, son abduction sorusu olarak:

"**Bildiklerimizi bildiğimizi nasıl biliriz?**"

"How do we know that we know what we know?"

1.5.3. Geriçıkarım (Abduction) Tekniğinin Olay Çözümlemelerindeki Yararları

1.5.3.1. Olayın Defalarca Değerlendirilmesi ve Teyit Etme

Geriçıkarımın en temel özelliklerinden biri olan mevcut olay ya da sorunun farklı şekil ve tekniklerle değerlendirilmesi, olaya ilişkin salt aynı yöntemlerle olay çözümlemesine gidilmemesini de sağlar. Geriçıkarımın tanımında yer alan 'en iyi açıklamaya giden yol-çıkarım' ibaresi, (Niiniluoto, 1999, s. 436) delillere ilişkin yeni bulgular ya da olay çözümlemesi üzerinde 'başka bir yolun mümkünlüğü' ilkesi, vaka analizinin defalarca değerlendirilmesini sağlamaktadır.

Örneğin; cinayet mahallinden hızlıca uzaklaşan failin, cinayeti işledikten sonra, apartmandan saat 15.42'de çıktığı, apartmanın kamera kayıtlarına geçmiş; ancak failin kaçış güzergâhındaki otobüs terminaline - o bölgedeki en yakın terminal olmasına rağmen - saat 17.19'da geldiği otobüs terminalinin güvenlik kameralarında görülmüştür. Geriçıkarım tekniğini kullanan soruşturmacı, bu kamera kayıtlarının dışında apartman sakinlerinin ifadelerinede başvurmuş ve failin, güneş battıktan, hava kararıktan sonra apartmandan hızlıca çıktıklarına ilişkin apartman sakinlerinin ifadelerinide önemsemişlerdir. Nitekim, yapılan diğer abduction metotlarında, apartman kamerasının saatinin 1 saat 30 dakika geride olduğu tespit edilmiştir. Failin cinayeti işleyip apartmandan hızlıca çıktığı saat: 17.12 olarak tespit edilmiştir, yani kış günü saatiyle, güneş batımından 42 dakika sonra...

Yukarıdaki örnekte de görüldüğü gibi, bilimsel-objektif bir veri olan apartman kamerasındaki en ufak bir aksaklık ya da gözden kaçan bir ayarsızlık, zanlının tam olarak apartmandan çıkış saati ve apartman sakinlerinin ifadeleriyle bir tutarsızlık yarattığı için, geriçıkarım tekniğinin en önemli niteliklerinden olan olaya ait bulguların ve olayın 'defalarca incelenmesi-denenmesi' ilkesi gereği, klasik yöntemler olan tümevarım ve tümdengelimin dışında, geriçıkarım tekniğinin en basit gibi görünen olaylar karşısında, elde edilen mevcut sonucun 'kesin olmayabileceğini' ve sonuç üzerinde, ifadeler-deliller-temaslar üçgeninde tekrar tekrar 'en mantıklı-açıklayıcı' sonuca ulaşma hedefinin elzem olduğu görülmektedir. Böylelikle, defalarca değerlendirilip teyit edilen vaka analizinin çözümü, gerçeğe ve hakkaniyete en yakın bir usul ve bu yöndeki uygulamayla gerçekleşir.

1.5.3.2. Deneyimsel Bir Sürecin Varlığı ve 'Aşkınsal' Niteliği

Abduction (Geriçıkarım)'ı, 'çözümlemeler silsilesi' olarak tanımlarsakta, bu çözümlemelere giden sürecin 'deneyimsel' bir öngörü, tespit ya da bir kanı olduğunu belirtebiliriz. Abduction başlığı altında verdiğimiz örnekte, aracının takip edildiğini fark eden ve çeşitli deneyimlerle bunu teyit eden kişinin, son tespitte, aracının 'gerçekten de takip edildiğinin' ve bir şeylerin ters gittiğinin sonucuna varması; aslında, başından beri deneyimlediği süreçten elde ettiği geriçıkarımın sonucudur. Aşkınsallık (ampliative), geriçıkarımın -onu diğer metotlardan ayıran- en belirgin özelliğidir. Burada dikkat edilmesi gereken ve geriçıkarımı daha iyi anlamamızı sağlayan etken ise geriçıkarım, deneye-tecrübeye dayanan bir metot olduğu için -zaten, sırf bundan dolayı dahi- 'aşkınsal' ; 'ampliative'dir.

Geriçıkarımın aşkınsallık ilkesi, herhangi bir bilge-belge-bulgu ya da kanıtın üzerinde gerçekleştirilen çalışmaların sonucunda elde edilen bilginin, yeni veri ve buluşlarla kendini revize etmesi, yenilemesi ya da yeniden başlaması (resume)'dır.

Aşkınsallık, geriçıkarımın olay çözümlemesinde elde edilen bilgilere şüpheyle yaklaşılıp en açıklayıcı ve mantıklı bilgiye ulaşana dek mevcut bilgilerin kendini sürekli yenilemesi yani her bilginin ve verinin 'kendini aşması' demektir. Geriçıkarımı 'yeni' yapan şey de aşkınsal (ampliative) niteliğinden gelmektedir.

Örneğin, astronomi alanında çığır açan çalışmaları bulunan Kepler, astronomik çalışmalarını 'abductive reasoning' (geriçıkarımsal mantık yürütme) yöntemiyle gerçekleştirmiştir. Kendinden önceki fizik ve astronomik bilgi birikiminin üzerine yeni çalışmalar ve buluşlar gerçekleştiren Kepler, sadece Mars'ın eliptik yörüngesini tespit etmek için, hem kendinden önceki bilgileri sınamış hem de kendi bilgi ve buluşlarının üzerine geriçıkarımsal akıl yürütme tekniğiyle yeni bilgiler eklemiştir. Kepler, Mars'la ilgili gerçekleştiği bu çalışmalarıyla daha önce: ***"Gezegenlerin yörüngesi dairesel biçimdedir."*** tezini çürüterek; kendinden önceki bilgilere şüpheyle yaklaşmış ve yine kendinden önceki bilgileri de 'aşarak' çığır açan bir geriçıkarımsal bilgi ortaya çıkarmıştır: ***"Mars'ın yörüngesi dairesel değil; 'eliptik' şeklindedir."*** (Aliseda, 2006, s. 28-30.).*

İşte, Kepler'in gerçekleştirdiği bu akıl yürütme biçimi, hem bir deneyimsel süreç hem de aşkınsallık (ampliative) ifade etmektedir. Öyle ki Kepler, eliptik yörünge çıkarımını diğer gezegenlere de uygulamaya çalışmış ve bugünkü astronomi biliminin gelişmesine katkı sağlayıp temel fizik ve astronomi kurallarının belirlenmesinde öncü olan isimlerden biri haline gelmiştir.

* Geriçıkarım (Abduction) üzerine yazılan ender eserlerden biri olarak gördüğümüz: "Abductive Reasoning, Logical Investigations into Discovery and Explanation", bu konuda hem kuramsal hem de örnek olayların ele alanımasıyla derli toplu bilgiye ulaşmak isteyenler için yol gösterici olabilir. Bu değerli kitabın Meksika'daki National Autonomous University of Mexico'da, Bilgi Felsefesi ve Mantık Bilimi Çalışmaları departmanındaki çeşitli bilim insanlarının katkılarıyla oluşturulduğunu belirtmek gerekir. Bu eserin künye bilgileri bkz: Atocha Eliseda, Abductive Reasoning, Logical Investigations into Discovery and Explanation, Springer, Dordrecht, 2006. Yine, ayrıca bkz: Lorenzo Magnani, Abduction-Reason-Science; Processes of Discovery and Explanation, Kluwer Academic / Plenum Publishers, t.y.

Sonuç olarak, bilim tarihi perspektifinde, abduction örneklerini çoğaltmak mümkündür. Mantık bilimi ve genel bilim tarihi, sistematik bir şekilde yüzyıllarca geçen süreyle sadece tümdengelim ve tümevarım tekniğiyle değil; her daim yeni bilgi üreten geriçıkarım metoduyla da bilimsel yeni dönemler açmıştır. Bugün dünya üzerinde gördüğümüz ve şahit olduğumuz tüm bilimsel gelişmeler, geriçıkarımın bu deneye dayanan ve aşkınsal niteliği sonucunun da eserleridir.

1.5.3.3. Bilgiye Ulaşmak Kesin Değil ise; Abduction (Geriçıkarım) Tekniğinin Yararı Nedir?

Geriçıkarım mantıksal akıl yürütmenin, diğer klasik çıkarımlardan farkını yukarıda ayrıntılı bir şekilde belirtmiştik; ancak geriçıkarım sonucunda ulaştığımız bilgi, 'en iyi açıklamaya giden çıkarım' olarak, 'kesin bilgi' de olabilir; geçici bir hipotez şeklinde -örneğin yine daha önceki başlıklarımızda ele aldığımız gibi kesin bilgiye giden geçici bilgi şeklinde bir 'artdeyi'- de olabilir. Geriçıkarım tekniği ve mantık yürütme faaliyeti, aynı zamanda, gözlemler sonucunda da elde edildiğinden, gözlenen verilerin akıl süzgecinden geçirilip bir geriçıkarım üretilmesi öngörülür. Bu süreç, - eğer bilgi ya da sonuçlardan şüphe duyuluyor ise - gerekirse tekrarlanılır; çünkü her bir geriçıkarım sonucu kesin bilgi sağlayacak diye bir durum yoktur.

Çalışmamızın kuramsal temelinde ve analiz ettiğimiz örneklerde geriçıkarımın en temel ilkeleri arasında objektiflikten bahsetmekteyiz. Geriçıkarım, Charles Pierce'nin teorik bilgi ve araştırmalarına istinaden nesnellik niteliğinin ön plana çıkarıldığı ve geriçıkarımsal akıl yürütmede (abductive reasoning) objektif bir yaklaşımın olay çözümlemesinde keskin sınırları belirlemesi, (Magnani, Carneli&Pizzi, 2010, s. 137-139). geriçıkarımın herhangi bir olay ya da dava karşında kesinlik bildirip bildirmemesine de yol açar.

Geriçıkarımın bu niteliğini daha iyi anlamak için örnek vermek gerekirse; cinayet mahallini inceleyen olay yeri inceleme timi, her yeni bulguyu titizlikle kodlayıp yerlerini işaretlerken, ulaştığı her verinin ve bilginin 'kesinliği' hakkında peşin hüküm vermemesi gerekmektedir; çünkü her yeni ve ulaşılan bilgi, başka bir bilginin önünü açacağından, bir önceki bilginin kesin olmama durumu söz konusudur. Çoğu zaman geriçıkarım tekniği kullanılarak, en ince ayrıntılardan dahi yararlanılarak "kesin olmayan sonuçlar vasıtasıyla" dahi kesin ve daha sağlıklı bir sonuca ulaşılabilir.

Aşağıda, noktasına virgülüne dokunmadan verilen haberi inceledikten sonra kesin olmayan bir bilgiden, kesin olan bir bilgiye ve davayı etkileyen sonuca nasıl ulaştığımızı belirtelim:

"Arka koltukta uyuyakalan üniversite öğrencisi genç kıza tecavüz eden taksici G.K. ilk duruşmada 15 yıl hapis cezasına çarptırıldı. İzmir'de, kendisinin de 22 yaşında kızı olduğu öğrenilen taksici G.K. (43), gece yarısı erkek arkadaşı arabadan indikten sonra arka koltukta uyuyakalan 22 yaşındaki üniversiteli kıza tecavüz etti. G.K. , hakkında açılan davanın ilk celsesinde 15 yıl hapis cezası aldı. İzmir'de üniversite öğrencisi 22 yaşındaki K.K., geçtiğimiz Ağustos ayında erkek arkadaşıyla birlikte gece yarısına kadar barda eğlendi. Ardından Alsancak'ta bir çorbacıya giden 2 genç, sabaha karşı evlerine gitmek için bir taksiye bindi. Erkek arkadaşı Yeşilyurt'ta inen genç kız, taksiciye Balçova'ya devam etmesini söyledi. Genç kız, bir süre sonra arka koltukta uyuyunca, taksici G.K. aracı İnciraltı'na çekti. Bir süre sonra kendine gelen genç kız, iç çamaşırları çıkarılmış halde ve taksiciyi kendisine tecavüz ederken buldu. Taksiciyi tekmeleyip üzerinden atarak araçtan inen genç kız, polisi aradı. Genç kızın telefonuna sarılması üzerine taksici gaza basarak olay yerinden hızla uzaklaştı. Olay yerine gelen polisler, sinir krizi geçiren genç kızı karakola götürdü. Burada başından geçenleri anlatan genç kızın verdiği eşkâl bilgisi ve plakayla yola çıkan ekipler, zanlı taksi şoförü G.K.'i taksi durağında gözaltına aldı. G.K. genç kızın müşterisi olduğunu, bir saat takside gezdikten sonra 100 TL tutan ücreti ödememek için kendisine bu iftirayı attığını öne sürdü" (Yeni Asır, 28.11.2015.).

Burada, en dikkat çeken nokta, söz konusu olayın davasında eşkâli belirlenen şahsın; ‘genç kızın müşterisi olduğunu doğrulaması’; ancak ‘genç kızın 100 TL olan taksi ücretini ödemek istemediği için’ kendisine iftara attığını öne sürmesidir. Bu vahim olaya, klasik tümdengelim ve tümevarım mantık yürütmenin dışında geriçıkarım tekniğiyle yaklaştığımızda - ki Adli Tıp’ın birazdan vereceğimiz kararında da bu görülüyor - şu soruları sorarak sonuca ulaşmamız mümkündür:

- Taksimetrede, genç kızın erkek arkadaşıyla taksiye bindiği saat ve hem erkek arkadaşının hem de sonrasında genç kızın güzergâhı, eşkâlin dediği gibi 1 saat mi sürmüştür?

- Genç kız 100 TL ücreti ödememek için neden taksiciye iftira atmak durumunda kalmıştır? Kaldı ki genç kız, iftirayı atıp 100 TL’ yi ödememiş midir?

- Genç kız, eşkâle iftira atmakla mı yetinmiştir? Ücreti ödememek için, yani genç kızın karşılığında ne gibi teklifi olmuştur?

- Yani, eşkâl burada, genç kızın ücreti ödemek istemediği için farklı yollarla bir teklif sunduğunu mu ima etmektedir?

- Genç kızın, kendisine tecavüz etmeye yeltenen ya da bu eylemi gerçekleştirmekle suçladığı eşkâle ait herhangi bir kriminal veri ve inceleme mevcut mudur?

İşte, bu ilk adımda genel prosedür gereği gerçekleştirilen tetkiklerin sonucunda aşağıdaki tespitler ortaya çıkmıştır:

“Adli Tıp raporu: Emareler var**…** Tutuklanan ve hakkında "nitelikli cinsel istismar" suçundan dava açılan taksici, Ağır Ceza Mahkemesi'nde görülen ilk

duruşmada da suçlamaları kabul etmedi. Mağdur kızın katılmadığı duruşmada, Adli Tıp Kurumu'ndan gelen raporlarda genç kızda sperm izine rastlanmadığı belirtildi.”*

Yine, yukarıda görüldüğü gibi, zanlının ilk duruşmada kendisine isnat edilen suçu kabul etmediği görülmektedir. Ve ayrıca, geriçıkarım tekniğinin sıkça başvurduğu ve birincil kaynak olan kriminal-adli incelemenin sonucunda belirttiği üzere, genç kızın dediği gibi, herhangi bir tecavüz olayının yaşanmadığı ve bu bağlamda zanlıya ait herhangi bir sperm izine rastlanmadığı belirtilmektedir.

Bu noktada, geriçıkarımsal sorulara ve geriçıkarımın ‘kesin bilgiye ulaşılamayabilir’ ilkesi ile ‘her bilgi yeni bir bilgi üretir’ ilkesini çalıştırmak gerekmektedir. Söz konusu davanın devam eden sürecinde, Adli Tıp Kurumu’ndan gelen raporun devamında:

“Genç kızda sperm izine rastlanmadığı; ancak elbisesinde “benzer emareler”in bulunduğunu belirten mahkeme heyeti, taksici G.K.'i "nitelikli cinsel istismar" suçundan 15 yıl hapis cezasına çaptırdı.”

İşte burada, Adli Tıp Raporunda yer alan nokta: “benzer emareler” ibaresidir. Yani, başından beri geriçıkarımsal bir olay çözümlemesinin sabırla işlendiği bu dava sonucunda tecavüzün ya da tecavüz girişiminin ‘tam olarak’ varlığı görülmese de abductive reasoning yaklaşımıyla “sperme benzeyen, benzer emareler” bilgisi, olaya ilişkin daha önceki kesin olmayan bilgilerin de yönlendirmesiyle ‘tam kesin sonuç’a ulaşmıştır.

* Bu tür örnek olaylar ve konuyla ilgili ilgi çekici çalışma için: “Bu Ayak İzi Senin Dr. Watson! / Gerçek Suç Öyküleriyle Adli Bilimler”, Sevil Atasoy, Doğan Kitap, İstanbul, Kasım, 2007., I. Basım.

Yukarıda örneklediğimiz küçük bir olay analizinde de görüldüğü gibi geriçıkarım mantık yürütme süreci, kesin olmayan bilgiler eşliğinde dahi, kesin analiz ve sonuçları, ortaya çıkarabilir. Başlığımızda sorduğumuz: *"Bilgiye Ulaşmak Kesin Değil ise; Abduction (Geriçıkarım) Tekniğinin Yararı Nedir?"* sorusuna bir dava örneğiyle cevap vermek istedik. Bu tür olayların Türkiye ve Dünya'da sayısız örneği olduğu için, sonraki başlıklarda bu örnekler özellikle Türk Jandarması'nın olay çözümlemelerine yaklaşım ve teknikleri bağlamında ayrıca değerlendirilecektir.

2. GEREÇ VE YÖNTEM

Çalışmamız iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde literatür taraması yapılarak, bilimsel mantık yürütme metodları ortaya konulmuştur. Yaygın kullanımın dışında bir öneri olarak geriçıkarım (abduction) metodu üzerinde durulmuştur. Bu metodlar birbirleriyle karşılaştırılarak örnekler verilmiş ve eksik kalan, birbirlerini tamamlayan hususlara değinilmiştir.

İkinci olarak, öncelikle Türk Jandarmasının olay yeri inceleme prosedürleri incelenmiş, olay yeri inceleme faaliyetlerinin başlıca Avrupa ülkeleri bazında analizi yapılmıştır. Çalışmamız için seçtiğimiz ülkeler ve kolluk kuvvetleri ; İtalyan kolluk kuvvetlerinden Carabinieri, Fransız kolluk kuvvetlerinden Gendarmerie Nationale ve İspanyol kolluk kuvvetlerinden Guardia Civil 'dir.

Çalışmamız esnasında verilen örnek olayların toplumda yaratmış olduğu etkilerde göz önüne alındığında, ilk müdahale ekibinden başlayarak tüm safhalarda görev alan personelin, olaylara yaklaşımda kullandıkları mantıksal düşünce yönteminin önemi ortaya konulmuştur. Bu incelemeler, örnek olaylarla ilgili yazılı basından da faydalanmak suretiyle yapılmıştır.

Bu çalışmamız için seçtiğimiz örnek olaylar ;

- Aladağ Kız Öğrenci Yurdu Davası
- Özgecan ASLAN Davası
- Ali İsmail Korkmaz Davası
- 2004 İspanya Terör Saldırısı
- Oscar Pistorius Davası
- Isdal Kadını Davası' dır.

İncelenen tüm olaylarda hiçbir siyasi tartışmaya girmeden, tamamen olay yeri inceleme ekiplerinin olaya yaklaşımlarında ve sonrasında kullandıkları yöntemler analiz edilmiş ve dava sürecine katkısı belirtilmiştir.

3. BULGULAR

3.1. Jandarma Olay Yeri İnceleme Prosedürü

Olay yeri inceleme prosedürünü detaylandırmadan önce, ana hatlarıyla Türk Jandarması'nın tarihine kısaca değinmekte yarar görmekteyiz. Türk Jandarması ve onun tarihi, Türkiye'yi çevreleyen sınır ve yakın komşularından çok farklı, köklü tarihe sahiptir. Son dönem Osmanlı'nın en ilerici padişahlarından biri olarak kabul edilen II. Mahmut'un emir ve direktifleriyle, Tanzimat Fermanı*'yla "Asakir-i Zaptiye Nizamnamesi", yani "Askeri Kolluk Tüzüğü" yürürlüğe girmiş ve bugünkü Türk Jandarması'nın kuruluşu gerçekleşmiştir. Bu tarihten sonra, devletin önemli güvenlik birimlerinden biri haline gelen Jandarmanın; Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan sonra, yetki alanı ve görevleri daha da genişletilmiş* ve bu dönemde sadece emniyet asayiş görevleri değil; aynı zamanda cezaevlerinin korunması ve buradaki faaliyetlerin tertibi-kontrolü de Jandarma'ya verilmiştir.

O günden bugüne Jandarma, devletin diğer güvenlik birimleri gibi -hatta çoğu zaman kırsalı da dâhil ettiğimizde- onlardan daha geniş bir alan ve çok boyutlu sorunlarla görevini yerine getirmiştir. Jandarma teşkilatında gerçekleştirilen son değişiklik ise 2016 yılındaki 668 sayılı Kanun Hükmünde Kararname (KHK) ile 2803 sayılı Jandarma Teşkilat ve Görev ve Yetkileri Kanunu 4.'üncü maddesinde yapılan

* Bu konuyla ilgili, Osmanlı'nın idari yapısı ve devletin teşkilatlanmasına dair, çok değerli bir kaynak olarak daha ayrıntılı bilgiler için özellikle bu eserin 9. ve 10. bölümlerine bkz: "Türkiye Teşkilât ve İdare Tarihi", İlber Ortaylı, Cedit Neşriyat, Nisan 2008., s. 401-449.

* 10 Haziran 1930'da 1706 sayılı Kanun çıkarılmış ve sonrasında, 1937'de "Jandarma Teşkilat ve Vazife Nizamnamesi" yürürlüğe girmiş ve Jandarma Teşkilatı bugünkü hukuki statüsünü kazanmıştır.

son değişikliktir ki bu değişikliğe göre Jandarma, İçişleri Bakanlığı'na bağlanmıştır. Bu değişiklikle Jandarma, tüm birim ve unsurlarıyla, sivil iradeye bağlanmıştır. Burada şunu açıkça belirtmek gerekirse, Türk Jandarması devletin hangi birimine bağlı olursa olsun, köklü tarihsel yapısı ve görev bilinci, onu Avrupa'nın en önemli kolluk gücü haline getiren niteliklerindendir; ancak zaman geçtikçe devletin teşkilatlanması açısından modern dünyanın güvenlik algılamalarındaki değişime orantılı olarak Jandarma da gerek yapısal gerekse niteliksel yönden değişime uğramaya devam etmektedir. Bu değişim, Jandarma iç tüzüğüne kadar birçok alandaki değişiklikleri kapsamakta ve hatta 2018 yılı itibariyle Jandarma'nın 1800'lü yıllardan itibaren önemli bir imajı olan kıyafetlerine kadar yansımaktadır.

Türk Jandarması, devletin diğer güvenlik-kolluk kuvvetleri gibi görev ve sorumluluklarında sistematize olmuş, görev ve yetki alanlarında, ülkenin birçok bölgesinde adli vakalara müdahale ve bunların çözümü gibi alanlarda özveriyle çalışmıştır. Jandarmanın bu yetkileri çerçevesinde kendisi için çizilen alanlarda yetkilerini kullanması, siyasetin ve idarenin belirlediği kanun, yönetmelik ve yasalar gibi çok çeşitli mevzuat hükümlerine tabidir. Bu nedenledir ki Cumhuriyetimizin kurucusu Gazi Mustafa Kemal Atatürk, Jandarma için:

"Jandarma, bir kanun ordusudur." demekteydi.

İşte, bu kanunlar çerçevesinde kendisine verilen yetki ve görevleri ülkenin birçok bölgesinde uygulayan Jandarma, birinci derecedeki görevleri arasındaki olay yeri inceleme işlemlerini de yukarıda belirttiğimiz sınır ve nitelikler etrafında gerçekleştirmektedir.

Jandarma; ileri teknolojik malzeme, araç ve bilimsel metotları kullanabilen, nitelik ve nicelik bakımından yeterli uzman personelin istihdam edildiği; olay yeri inceleme tim, birim ve akredite olmuş kriminâl laboratuvarları ile adli mercilere

yardımcı olmak amacıyla hizmet etmektedir (Adli Bilimler, Ankara, 2011, s. 3.). Jandarmanın doğrudan ilgi ve görev alanındaki olay yeri inceleme faaliyetleri, Jandarmanın her birimi tarafından çokça tecrübe edilmiştir.

Jandarma'nın olay yeri inceleme yetki ve sorumluluğundaki prosedüründeki birincil kaynağımız elbette resmi gazete vasıtasıyla yayımlanan kanun ve yönetmelik esaslarıdır. Bu bağlamda, Jandarmanın en önemli birimlerinden olan Kriminâl Daire Başkanlığı'nın olay yeri inceleme ve kriminal dairenin genel yapı ve işleyişiyle ilgili, 2006 yılı ve 26246 sayılı Resmi Gazete, bu açıdan önemlidir. Burada, "Jandarma Kriminâl Daire Başkanlığı ve Jandarma Bölge Kriminâl Laboratuvar Amirlikleri Kuruluş, Görev ve Yetkileri Yönetmeliği", olay yeri incelemede kriminâl vakaların seyrini de belirleyen önemli bir yönetmeliktir. Bunun dışında, yine bu yönetmeliğin yayımlandığı yıl olan 2006'da, Adalet Bakanlığı da olay yeri inceleme genelgesi yayımlamıştır. Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürlüğü'nün 01.01.2006 tarih ve 4 Numaralı bu genelgesi, olay yeri incelemeden başlayıp soruşturmanın son evresine dek insan hakları ihlallerine yol açılmamasını salık vermektedir.

Tüm bu verilen bilgiler, olay yeri inceleme sürecinin gerek prosedürler gibi teorik açıdan gerekse olaylara müdahaledeki yaklaşım ve eylemler açısından önemle devam ettirilip uygulandığını göstermektedir. Jandarmanın ilgi ve yetki alanına giren herhangi bir vakada olay yeri inceleme süreci, bu tür kanun, yönetmelik ve yasalara tabi olacağından olay yeri inceleme tekniklerinin de o derece titizlikle sürdürülmesi gerekmektedir. Peki, bu süreç nasıl işlemektedir? Çalışmamızın ana konusu olan olay yeri inceleme teknikleri, tüm süreçlerde nasıl uygulanmaktadır? Sınırlılıkları ve engelleri mevcut mudur? Örnek vaka incelemelerine geçmeden önce bu konulara da değinmemizde yarar görmekteyiz.

3.1.1. Türk Güvenlik-Kolluk Kuvvetlerinin Prosedür Kapsamındaki Uygulamaları ve Sınırlılıkları

Yukarıda belirtilen olay yeri inceleme prosedürleri sadece Jandarma'yı değil; Emniyet Teşkilatı gibi, devletin diğer önemli güvenlik güçlerini de bağlamaktadır. Her birimin kendine has yönetmeliği olmasının dışında, olay yeri inceleme yaklaşım ve tekniklerindeki temel müdahalelerin benzer olduğu görülmektedir. Örneğin; herhangi bir vaka karşısında, fail ve mağdur (ya da kurban) arasındaki olaylar zinciri ve bağının çözüme kavuşturulması için olay yerindeki deliller hayati önemdedir ve bu delillerin birincil ele alınış süreci, olay yeri incelemenin en başındaki çok dikkat isteyen çalışmalara bağlı olarak gelişmektedir. "Adaletin hakkaniyetle sağlanması" kuralı temelinde, olay yeri incelemede tespit edilen delil, bulgu ve belge gibi önemli kaynaklar, olay yeri inceleme timlerinin üzerinde çalışacakları ilk temas olacağı için olay örgüsünün açığa çıkarılmasında birincil aşamadır.

Delilden zanlıya ulaşma ilkesi göz önüne alındığında, modern soruşturma yöntemlerinin, Jandarma olay yeri inceleme tarafından da önemle uygulandığı görülmektedir. Bu bağlamda, olay yeri inceleme ve soruşturma sürecini birkaç aşamayı da göz önünde tutarak şu şekilde sıralayabiliriz:

1) Yetkili mercilerin olaydan haberdar olması,

2) 'İlk ekibin' müdahalesi, olay yeri ve delillerin korunması,

3) Soruşturma görevlileri,

4) Olay yeri çalışmaları,

5) Delillerin laboratuvarda incelenmesi,

6) Yargı aşaması.

Görüldüğü gibi, olayın ortaya çıkmasından olay yeri incelemesine ve olayın ilgili yargı kurumlarında ele alınışına dek gerçekleşen süreçte, çok titiz davranılması ve olay yeri inceleme ile soruşturma tekniklerinin özverili bir şekilde ve dikkatle sürdürülmesi gerekmektedir. Bu aşama ve sıralama incelendiğinde, çalışmamızın kuramsal kısmı düşünüldüğünde, akla gelebilecek soruları şu şekilde belirtebiliriz:

- Jandarma, yukarıda sıralanan olay örgüsü çözümünde ağırlıklı olarak hangi teknikleri kullanmaktadır?

- Söz konusu aşamalarda geriçıkarım tekniğinin her aşamada uygulanabilirliği mümkün müdür?

Bu sorulara eksiksiz bir şekilde cevap vermek ve soruşturmanın titizlikle sürdürülüp fail ya da faillere ulaşmada başarılı olmak, uygulanan olay çözme tekniklerinin doğru seçilmesini de gerektirmektedir. Bununla beraber, olay yeri incelemede ve bulgu toplamadaki personelin kalifiyeliğinin dışında, özel eğitim almış ekipler olması da gerekmektedir (Bayer, 2003, s. 83.).

Olay yeri inceleme dendiğinde, iki kurum; Emniyet Teşkilatı ve Jandarma Genel Komutanlığı akla gelecektir; ancak her iki kuvvetin birbirlerine karşı ‘sınırlılıkları’ ve ‘yetki alanları’ bulunmaktadır. Burada, herkesçe bilinen ve çokça dile getirilen: ‘Jandarma kırsal alana bakar.’ gibi klişe bir söylemden bahsetmeyeceğiz; ancak Jandarma’nın yetki alanları ve sorumlulukları düşünüldüğünde -son yapılan değişiklikle (2016) İçişleri Bakanlığı’na bağlandığını belirtmiştik- Jandarma

tarafından gerçekleştirilen olay yeri inceleme faaliyetleri ve sonrasındaki adımlar, her zamankinden daha çok ehemmiyet arz etmeye başlamıştır.

Diğer taraftan her iki kurum arasında geçmişten bugüne, birçok alanda koordineli olacak bir şekilde işbirliği söz konusudur. Bu işbirlikleri, Jandarma ve Emniyet arasında imza edilen protokollere de yansımıştır. Her iki kurumun birlikte çalıştıkları ve bilgi ve istihbarat akışı da dâhil çeşitli alanlardaki faaliyetlerinin işbirliğini ve sınırlarını belirleyen-oluşturan temel protokollerden ve üzerinde çokça değişiklik yapılan yönetmelik 1961 tarihli; "Emniyet ve Asayiş İşlerinde İl, İlçe ve Bucaklardaki Jandarma ve Emniyet Ödevlerinin Yapılması ve Yetkilerinin Kullanılması Suretini ve Aralarındaki Münasebetleri Gösterir Yönetmelik"tir.

Söz konusu tarihte yayımlanan bu yönetmelik-protokolle her iki kurum arasındaki görev paylaşımı ve bu paylaşımın sınırlılıkları ve yetki alanları belirlenmiştir.[*] Bu protokolde, Jandarma ve Polisin, görev ve sorumluluk alanlarının oluşturulmasında dikkatli davranılmış ve harita-kroki gibi materyallerin de yardımıyla, il-ilçe teşkilat şeması çıkarılarak ilgili personellerin sorumluluk alanları çizilmiştir.

Jandarma Teşkilatı'nın önemi, bahsedilen ilgili yönetmelik-protokolde de vurgulanmıştır. Söz konusu yönetmelik; 2009, 2014 ve son olarak 2016'da değişikliğe uğramıştır; ancak son değişiklikle Jandarma'nın sorumluluklarının azalması bir yana, özellikle ilçe ve bucaklardaki yetki alanlarının pekiştirilmesiyle ve sivilleşme çabalarının verdiği yeni sorumluluklarla daha da arttığını söyleyebiliriz. Çalışmamız itibariyle bunun en önemli kanıtı, merkezden uzak bölgelerde gerçekleştirilen olay inceleme faaliyetlerinin güçlüklerle karşılaşmasıdır. Örneğin, herhangi bir ilçe ya da nahiyede vuku bulan olay incelemesinin, deliller karartılmadan-ortadan kaldırılmadan

[*] İlgili Yönetmeliğin ayrıntılı bilgisi; Bakanlar Kurulu Kararının Tarihi: 28.06.1961, No: 5/1409 ; Yayımlandığı Resmi Gazetenin Tarihi: 15.07.1961, No: 10855 ; Yayımlandığı Düsturun Tertibi: 4, Cildi: 1, s: 2726.

ya da kasti olarak yok edilmeden önce, olay mahalline hızlı bir şekilde ulaşmak hayatidir.

Ne yazık ki her ilçe ve nahiye-bucakta olay yeri inceleme birimleri bulunmadığı için Jandarma Teşkilatı'na ve ona bağlı olan olay yeri inceleme birimlerine, vakalara sıcak ve hızlı müdahale konusunda ciddi görevler düşmektedir. Son yapılan değişiklik ve belirlenen alanlar, tüm bu anlatılanların sağlıklı bir şekilde yerine getirilmesi ve sürdürülen kovuşturma ve soruşturmaların güvenliği açısından ilerleme kaydetmesini sağlamıştır; ancak yine de -her uygulamada az da olsa görüldüğü gibi- eksiklikler söz konusudur. Bu eksikliklerin de Jandarma bünyesinde gerçekleştirilen yenilik ve olay yeri incelemede kazanılan ve geliştirilen yeni tekniklerle zamanla giderilip telafi edilebileceği kanaatindeyiz.

3.2. Jandarma Olay Yeri İnceleme Faaliyetlerinin Başlıca Avrupa Ülkeleri Bazında Analizi ve Türk Jandarması

Geriçıkarımsal akıl yürütme (Abductive Reasoning)'nin ilk basamağı olarak gördüğümüz olay yeri inceleme ('Scene' ya da 'Crime Scene Investigation' -SCI-)'ın uygulanmasını Türk Jandarması perspektifinden incelemeden önce Jandarma kavramının güvenlik literatürüne girdiği Avrupa coğrafyasının Jandarma teşkilat yapılarına bakmak gerekmektedir.

Burada, bizler için önemli olan üç ülke -ki onlar İtalya, Fransa ve İspanya'dır- ulusal bütünlükleri ve kamu düzenlerini korumak için güvenlik birimlerini oluştururken Jandarma teşkilatını da o derece önemsemişlerdir. Öyle ki adı geçen ülkelerin çoğu XIX. yüzyılın sonuna doğru 'Jandarma' adı altında ve düzeyinde, yeni

kolluk kuvvetleri oluşturmaya başlamışlardı. Bu nedenledir ki özellikle İtalya, Fransa ve İspanya örneğini analiz etmekte yarar görmekteyiz.

Peki, neden özellikle bu üç ülkeyi, olay yeri inceleme faaliyetleri çerçevesinde örnek ülkeler olarak aldık? Her bir ülkenin, bu konuda, hem ortak hem de farklı yönleri bulunmaktadır. Söz konusu ülkelerin Jandarma teşkilat yapıları bizlere, olay çözümlemeleri faaliyetlerine hangi yöntemlerle yaklaştıklarını da gösterecektir. Aynı zamanda, ilgili ülkelerin birbirleriyle ve Türk Jandarma Teşkilatıyla da karşılaştırması yapılacaktır. Jandarma dendiğinde, elbette, ilk olarak akla Fransa gelecektir; ancak biz öncelikle İtalya örneğini incelemeyi -İtalyan literatürüne daha hâkim olduğumuzdan ve İtalyanca bilgilerimizden ötürü- uygun gördük.

3.2.1. İtalya Örneği

Bilindiği gibi İtalya tarihteki siyasal birliğini 1870'te tamamlamış ve bundan sonra I. ve II. Dünya Savaşlarına kadar Avrupa'nın önemli güçleri arasında yükselmiştir. İtalya'nın siyasal birliğini tamamlaması, konjonktürel durumun da etkisiyleydi. Kuzey komşusu Fransa'da 1789'da yaşanan devrim, Avrupa'nın çoğu ülkesi gibi İtalya'yı da doğrudan etkilemişti ve milliyetçilik hareketlerinin bir sonucu olarak İtalyan siyasal birliğinin oluşumu daha da hızlandı. Fransa, devrimden sonra, Cumhuriyetin tüm siyasi-idari-güvenlik organlarını oluşturmuştur. Ülkenin ve yeni rejimin savunulması için iç güvenlik yasalarında yenilikler yapılmıştır. İşte, Fransa'daki tüm bu gelişmeler İtalya'da da örnek alınmış ve 1870'den itibaren siyasal birliğini tamamlayan İtalya, iç güvenliğini sağlamak için -tıpkı Fransa gibi- kolluk kuvvetlerinin yeniden yapılandırılması konusunda çalışmalar gerçekleştirmiştir.

Öyle ki İtalya'daki Jandarma teşkilatlanması, siyasal birliğin tamamlanmasından önce de tüm ülke genelinde olmasa da bölgesel temelli Jandarma kuvvetleri göze çarpmaktadır; ancak yukarıda da belirttiğimiz gibi İtalya'da Jandarma birliklerinin bölgesel de olsa doğrudan Fransız güvenlik anlayışının etkisiyle oluşturulmuştur. Örneğin 1800'lerden itibaren Avrupa'da Napolyon döneminin kendisini hissettirmesiyle İtalya da bundan etkilemiş ve İtalyan Jandarma kuvvetleri şu bölgelerde şu şekilde ortaya çıkmıştır:

- 1801 yılında, "Cisalpina Cumhuriyeti Ulusal Jandarması",

- 1806 yılında "Napoli Krallığı Jandarması",

- 1809 Fransız işgali sırasında görev yapan "Pontificio Krallığı Ulusal Jandarması" (Polizia Militare, 2006., s. 6.).

Görüldüğü üzere, İtalya daha siyasal birliğini tamamlamadan dahi ülkenin önemli bölgelerinde hızlı bir şekilde oluşturulan Jandarma birimleri, nihayet 1814'te toplum güvenliğini ve ülke içi savunma sağlayacak ilk askeri kolluk kuvveti "Carabinieri"* / "Karabinieri" adı altında Sardunya Kralı Vittorio Emanuele I. tarafından kurulmuştur. Gerçekten de Carabiniere'nin oluşturulması, ülkenin güvenlik ve savunma tarihinde bir dönüm noktasını ifade etmekteydi. Her ne kadar bu oluşum da Fransız Jandarmasından esinlenerek ortaya çıksa da İtalya o günden bugüne Carabinieri'yi çok boyutlu olarak geliştirmiş ve hâlâ günümüzde İtalyan iç güvenliğinin temel unsurları haline gelmiştir.

* Etimolojik olarak Carabinieri, İtalya ve İtalyanca terminolojiye özgün bir kavram olup açılımı şu şekildedir: 'carab', ateşli bir silah; 'ina', İtalyanca da sık kullanılan bir ek olup küçültme anlamı katmaktadır; 'ieri' eki ise işi yapan-eylemi gerçekleştiren anlamı vermektedir. O halde, 'Carabinieri', 'Carabina' tüfeğini taşıyan askerler anlamına gelmektedir. Carabinieri sözcüğünün etimolojik bilgisi için İtalyanca açıklamalı sözlük kaynağı bkz: Nicola Zingarelli, "Vocabolario Della Lingua Italiana", Zanichelli, Bologna, 2008., n: 216.

Karabinieri, zamanla İtalyan güvenlik güçlerinin önemli kurumları arasında yerini almakla beraber, 19. yüzyılda kurulmuş, 20. yüzyılın iç savaşları ve iki büyük savaşında ve aynı zamanda Faşist Mussolini iktidarında varlığını sürdürmüş; II. Dünya Savaşı'ndan sonra yeniden yapılanmaya giderek bugünkü çok boyutlu yapısını almıştır. 2000 yılına kadar Kara Kuvvetlerine bağlı olarak hizmet veren Karabinieri, bu tarihten sonra ayrı ve bağımsız bir kuvvet haline gelmiştir. Bunun yanı sıra, Karabinieri Teşkilatı, son yapılan düzenlemeler ve çıkarılan kanunlarla, 'askeri bir kolluk kuvveti olarak' İçişleri Bakanlığı'na; 'silahlı bir kuvvet olarak' ise Genelkurmay Başkanlığı vasıtasıyla Savunma Bakanlığı'na bağlıdır (Decreto Legislativo, 2010, n. 155; n. 170.).

İtalya, Fransa'dan etkilenerek oluşturduğu Karabinieri Teşkilatıyla, ülkenin sadece bölgesel ya da belirli bir alandaki güvenlik hizmetlerini değil; ülkenin tümünde asayişin sağlanması görevini üstlenmektedir. İtalya'daki Jandarma teşkilatının, bu yönden çok boyutlu ve ülkenin hemen hemen her yerini güvenlik ağıyla örmüş bir yapısı bulunmaktadır. Karabinieri'nin görev ve sorumluluk alan ve konuları şu şekilde özetlemek gerekirse:

- Karakol görevleri ve asayiş timleri,
- Organize suçlar ve terörizm,
- Yol güvenliği ve trafik timleri,
- Diğer tüm kolluk ve güvenlik işlemleri.

Görüldüğü gibi Karabinieri'nin görev alanları çok çeşitli olup her yıl yüzlerce olaya müdahalede bulunmakta ve sıradan Jandarma işlemlerinin de üstünde performans göstermektedir. Öyle ki 60 milyonluk İtalya'daki her yıl yaşanan yüzbinlerce vakaya müdahale eden Karabinieri ülke güvenliğinin ve kamu düzeninin

sağlanmasında çok önemli rol oynamaktadır. Türk Jandarmasından farklı olarak Karabinieri'nin sorumluluk alanları keskin çizgilerle çizilmemiştir; çünkü İtalyan Jandarması Karabinieri'nin ülkenin her yerindeki olaylara doğrudan müdahale hakkı vardır. Çok yoğun bir çalışma mesaisi olan Karabinieri'nin olay yeri incelemede en fazla meşgul olduğu olaylar aşağıdaki gibidir:

- Bireysel ve toplu intihar vakaları,
- Cinayet, gasp, adam kaçırma,
- Uyuşturucu ve insan tacirliği sonucunda yaşanan trajik sonlar,
- Mafya ve mafyavari örgüt ve oluşumların eylemleri sonucunda ortaya çıkan her türlü insanlık dışı vakalar gibi…

Tüm bunların yanı sıra İtalya gibi tarihi yönden köklü ve zengin bir ülkede, İtalyan Jandarması Karabinieri, ülkenin en büyük sorunlarından olan tarihi eser kaçakçılığıyla da mücadele etmektedir. Müdahale ve mücadele edilen konu ve alanların çokluğu, Karabinieri'nin birimsel yapısını da etkilemiş ve jandarma içerisinde çok parçalı bir görev sahası oluşturulmuştur. İtalyan jandarmasının olay yeri inceleme ve buna dair yöntemlere verdiği önem, olay yeri inceleme ile ilgili gerçekleştirilen eğitim ve öğretimlere yansımıştır.

İtalya'da olay yeri inceleme faaliyetlerine katılım ve olayların çözümlemesi bakımından Jandarma'ya yoğun görevler düştüğü için ve Karabinieri ekipleri söz konusu olaylara doğrudan ve hızlıca müdahalede bulundukları için, kısa adı "RACIS" olan "Raggruppamento Carabinieri Investigazione Scientifiche" yani "Bilimsel Soruşturma Bilimleri" oluşturulmuştur. Bu birim geçmişten günümüze İtalyan Jandarması Karabinieri'nin en önemli birimlerinden olup başkent Roma'nın Güneyi'ndeki Velletri'de bulunmaktadır. Burada birçok teknik eğitimin yanı sıra, olay

yeri inceleme eğitimleri de verilmektedir. Zaten RACIS'ın bir diğer açılım ve tanımlaması, 'Bilimsel Soruşturma ve Olay Yeri İnceleme Birimi' demektir.

Özet olarak, İtalyan Jandarması Karabinieri, İtalya gibi denize sınırları yönünden Avrupa'nın geçiş noktasında yer alan bir ülkede çok sayıda iç ve dış dinamiklerden kaynaklanan vakalarla uğraşmaktadır. Bu yönden, başta olay yeri inceleme faaliyeti olmak üzere kriminal ağırlıklı olay çözümlemelerinde kalifiyeli personeliyle hizmet vermektedir. Türk Jandarması'ndan farklı olarak -her ne kadar İtalya, Türkiye gibi yüzölçümü açısından büyük bir ülke olmasa da (301.230 km)- ülkenin her bölgesindeki olaylara emniyet-polis teşkilatının da görev ve sorumluluk alanındaki olaylara müdahale hakkının bulunduğudur.

Bundan daha önemlisi 200 yılı aşkın tarihi ve tecrübesiyle Karabinieri, toplumsal olaylara -çoğunlukla- 'first team', 'ilk ekip' göreviyle müdahale etmektedir. Oysa Türk Jandarması'nın, Türk Emniyet Teşkilatı ve Türk Silahlı Kuvvetleriyle görev ve sorumluluk alanları ve ayrımı kanunlar çerçevesinde belirlenmiş ve her birimin kendi görev alanları bulunurken; Karabinieri-İtalyan Jandarması'yla; Polizia di Stato-İtalyan Polis Teşkilatı ve Guardia di Finanza-İtalyan Mali Polisi gibi kolluk kuvvetleri arasında bu derece bir görev ayrımı ya da olay yeri inceleme mevzuatında böyle bir ayrım görülmemektedir; ancak İtalyan güvenlik yapısı ve politikalarının iç içe geçmişliğinin de bir sonucu olan bu durum, ülkenin güvenlik stratejileri, algı ve yaklaşımlarına uyum sağlamış gözükmektedir.

Son olarak şunu belirtmeden geçemeyeceğiz ki 2011 Suriye İç Savaşı'ndan en çok etkilenen ülkelerin başında gelen İtalya, -ki İspanya'yla beraber on binlerce mülteciyi sahillerinde görmüştür, birazdan İspanya'yı incelediğimizde bu konuya yine değineceğiz.- sadece içeriden kaynaklanan güvenlik-asayiş sorunlarıyla değil; mülteciler krizinin yarattığı ve çok sorunlu olan dış güvenlik sorunlarıyla da mücadele etmek zorunda kalmıştır. Bu bağlamda, Karabinieri'nin son dönemdeki görevleri

düşünüldüğünde -belki de İtalya tarihinin en çetrefilli döneminde- çok boyutlu iç ve dış krizlerle boğuşmak durumunda kalmasıdır.

3.2.2. İspanya Örneği

Olay yeri inceleme ve genel güvenlik politikaları ekseninde İspanya'yı özellikle, İtalya'dan hemen sonra incelemek istedik. Akdeniz'in bir diğer önemli ülkesi de tıpkı İtalya gibi geçiş coğrafyasında yer aldığı için, mülteciler, insan ve uyuşturucu kaçakçılığı gibi birçok dış etkenli olaylarla mücadele etmektedir. İtalya'dan farklı olarak -her ne kadar şekilsel açıdan da olsa- Krallık geleneğiyle yönetilen bir ülke olmasına rağmen İspanya demokrasi ve hukuk devleti niteliklerini 1978'den günümüze oturtmuştur.

İkinci Dünya Savaşı sırasında Avrupa savaşla boğuşurken İspanya içine kapanmış ve yüzbinlerce insanın ölümüne neden olan 1936-1939 İspanyol İç Savaşı gerçekleşmiştir. Avrupa'nın faşist liderlerinden General Franco, ülkeyi 20 yıl demir yumrukla yönetmiş ve otoriter bir yapılanmaya gitmiştir. İşte, İspanyol güvenlik doktrinin oluşumu 1920 ve 30'lu yıllarda -diğer Avrupa ülkelerinde olduğu gibi- oluşmaya başlamıştır; ancak burada dikkat edilmesi gereken nokta, diktatör Franco'nun 1975'te ölümüyle İspanya'nın çok geçmeden hazırladığı yeni anayasayla 1978'de demokrasiye geçiş yaptığıdır.

Yukarıda anlatılan İspanya'nın geçmişine dair bilgilerde, en dikkat çeken nokta İspanya tarihinin Franco öncesi ve sonrası dönüm olarak değerlendirileceğidir. 1978'de anayasanın kabulüyle hızlıca demokrasiye geçilmiş ve yine 1970'li yılların Avrupası'ndaki güvenlik algısıyla oluşturan Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİT)'ndan etkilenerek iç güvenlik yasaları çıkarmıştır.

Öyle ki İspanya, 1986'da -o dönemki adıyla- Avrupa Topluluğu (AT)'ye dâhil olmuştur. Görüldüğü gibi İspanyol güvenlik birimlerinin ve yeni rejimin güvenlik politika ve algısının oluşması, 1978-1986 evresinde hızlıca değişmiş ve modern güvenlik-kolluk kuvvet ve birimleri oluşturulmuştur. Avrupa'da polis ve jandarma kuvvet yapılarındaki değişimler, İspanyol jandarmasını doğrudan etkilemiş ve AT ile müzakere sürecinde, -özellikle müzakere çerçeve belgesinde ('negotiation framework document')- ülkenin Avrupa standartlarında bir güvenlik yapısının örgütlenmesi istenmiştir.

İspanya gibi kozmopolit ve çok çeşitli bir ülkede iç güvenliğin sağlanması her zaman zor olmuş, Bask ve Katalonya gibi ülkenin tarihinde trajik ve kanlı bir yer edinen sorun ve olaylar; kamu düzeninin ve ülkede güvenliğinin sağlanması açısından tartışılagelmiştir. Özellikle, 1978'den sonra İspanya'da iç sorunların giderek arttığı ve ülkede ayrılıkçı hareketlerin terörize boyutlara ulaştığı görülmekteydi. İspanyol Jandarması'nın olay yeri inceleme nitelikleri ve yaklaşımlarından bahsetmeden önce, genel yapısı hakkında kısaca bilgi verelim.

İspanyol Jandarması da tıpkı İtalyan Jandarması gibi köklü bir yapıya sahiptir ki 1814'te kurulmuştur. İspanyol Jandarması, "Guardia Civil" olarak tanımlanmaktadır. İngilizcesi "Civil Guard"dır. Yine Avrupa'nın çoğu ülkesindeki gibi Guardia Civil, İspanyol Jandarması da İçişleri Bakanlığı'na bağlıdır. Tıpkı İtalyan Jandarması gibi çok boyutlu görevleri bulunmaktadır. Şehir ve kırsal asayişinin sağlanması, devriye hizmetleri, kriminal olayların çözümünden Kraliyet ailesinin korunmasına kadar birçok görevi yerine getirmektedir. Öyle ki İspanyol Jandarması'nın, ülkenin en büyük güvenlik ağına ve organizasyonuna sahip teşkilatlanması mevcuttur.

İspanyol Jandarmasını İtalyan Jandarmasından ayıran en önemli özellik, -ki bu noktada Türk Jandarması'na daha yakındır- şehirde görev almasının dışında ağırlıklı

olarak kırsal kesimde daha fazla etkin olmasıdır. Esasında, İspanyol Jandarması daha çok kırsal kesimden doğan ihtiyaç doğrultusunda, ülkenin en eski kolluk kuvveti (law enforcement)'tir. Şehirlerde faaliyet gösteren kuvvet ise "Policia Nacional", Şehir Polisleridir.

Her ülkenin coğrafyası onun kaderini belirlediği için, coğrafi koşullar ister istemez bir ülkenin iç güvenlik politikalarına etki etmektedir. 11 Eylül 2001 saldırılarından sonra -her ülkede olduğu gibi- İspanya'da da yeni güvenlik siyaset belgeleri oluşturulmuş ve Kırsal kesime yoğunlaşan hizmetleriyle Guardia Civil; şehir ve metropollerle ilgilenen Policia Nacional'ın sorumluluk alanları genişletilmiştir. Özellikle, istihbarat alanında artan ihtiyaç, her iki kurumun da zamanla yenileşmesini sağlamıştır. Ülke, geçmişte yaşadığı iç savaş, terör (ETA) gibi acı deneyimlerinden ve konumu itibariyle karşılaştığı sorunlar nedeniyle, olay yeri inceleme timi olarak da Avrupa'nın en iyilerini arasındadır. Bu bakımdan, İspanyol Jandarması Guardia Civil, bu alanda çokça tecrübe edinmiş başat bir kurumdur.

İspanyol Jandarmasının vaka analizlerine ve olay yeri inceleme tekniklerine olay incelemesiyle daha sonra karşılaştırmalı olarak değineceğimiz için, Jandarma kavramından ve Jandarma güçlerini bu alana kazandıran Fransız Jandarmasından bahsetmek istiyoruz.

3.2.3. Fransa Örneği

Bir devrim, ancak bu kadar her alanda etkisini gösterebilirdi. Fransız Devrimi'nin siyasi sonuçları üzerinde durmak gibi bir niyetimiz yok; ancak devrimin sonuçlarının bugünkü Jandarma teşkilatını oluşturan nedenler arasında yer almakta olduğunu da belirtmek gerekir. Devrimden 600 yıl önce, Ortaçağ'da Fransız Kraliyet

ailesini korumak için "Ser Gentes D'Armes" ("Halkların Kuvveti") adı altında birlikler oluşturulmuştur. İşte, bugün tüm Avrupa'yı etkileyen Jandarma geleneğinin temeli bu şekilde atılmıştır. Çok geçmeden "ser gentes d'armes"in, "gentes darmes" ibaresine dönüştüğü ve Jandarma ve Fransız Jandarmasının karşılığı olan "Gendermeria" kelimesinin temelini teşkil ettiği görülmektedir (Iadanza, 2006., s. 2.).

Bu konuda Türkiye perspektifinden de bir tespit söz konusudur. Yapılan bir akademik çalışmaya göre; Jandarma teriminin kökeni olarak Selçuklu Devleti'nden başlayarak, Anadolu Selçuklu Devleti, Anadolu Beylikleri ve Memluk Devleti'ne giden bir dönemde "gen d'armes" kelimesinin kabul edilen görüşüne karşılık, bu terimin "Candar" ismiyle daha önce var olduğu görüşüne de yer verilmektedir (Alpar, 2013, s. 84).

Fransız İhtilali'nden hemen sonra, 16 Şubat 1791'de, yeni rejimin Fransız Jandarma Birlikleri "Gendarmerie Nationale" adı altında kurulmuştur. İlk kurulduğunda, her ordu komutanlığı için 35 kişi olan bu birim, zamanla 160 ve Napolyon Dönemi'nin ardından 1000/2500 kişiye kadar genişletilmiştir. I ve II. Dünya Savaşı'ndan galip; ancak yorgun ve yıpranmış bir şekilde çıkan Fransa, iç güvenliğini sağlamada ve Alman işgalinden sonra ülkeyi yeniden yapılandırmak için "Gendarmerie" kurumuna ciddi görev ve yük düşmüştür.

Burada, Fransa'nın efsanevi lideri ve 1958'de V. Cumhuriyetin kurucusu "Charles de Gaulle"den bahsetmeden geçemeyeceğiz; çünkü 1958'den itibaren Fransa'nın her alanda 'kendine özgün' ve 'Fransız Milliyetçiliği'ne bağlı, Kıta Avrupası'nın lideri konumunda bulunması gerektiğini savunduğu, (Roskin & Berry, 2015, s. 343, 347) Fransız iç istihbaratı ve güvenliğinin de Amerikan etkisinden kurtulmasını istediği için bu yönde politikalar geliştirmekteydi.

Fransız savunma kuvvetlerinin gelişmesine istinaden Fransız Jandarması'nın da -de Gaulle'nin deyimiyle- milli ve Fransız değerlerine uygun görünüme kavuşturulması için çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Fransız Jandarması'nın tarihine bakıldığında, de Gaulle'den sonra, ülkenin güvenliğinin ve Jandarma yapısının geliştirilmesine önem veren liderlerin -yine Fransız siyaset tarihinde önemli isimler olan- François Mitterrand (Fransa'nın sosyalist partiden seçilen ilk ve unutulmaz başkanı / 1981-1995) ve Jacques Chirac (1990'lara damgasını vuran Fransız Başkanı / 1995-2007) dönemlerinde de geliştirildiği ve dönemin iç güvenlik anlayışına göre şekillendirildiği görülmektedir.

Fransa'nın iç güvenlik doktrininde ve güvenliğe dair hazırlanan yasalarda, Fransız Jandarmasına önemli görevler düşmekteydi. 1980'lerin başında Ermeni terör örgütü olan ASALA'nın terör eylemlerine hedef olan Fransa, iç güvenlik politikalarında Jandarma'yı da öne çıkaran ve Jandarma'nın daha fazla faal olmasını sağlayan terör karşıtı önlemler almıştır. Zaten, 1980'ler boyunca, Fransız Jandarmasının ülke içi güvenliğin ve kamu düzeninin sağlanması konusunda gösterdiği başarılar, onu, alternatif bir kolluk kuvveti değil de güvenliğin sağlanmasında birincil aktör haline getirmekteydi.

2011'deki Suriye İç Savaşı'ndan sonra terör ve mülteci sorununun Ortadoğu'nun dışına taşınması ve Fransa'da ardarda yaşanan DEAŞ terör saldırıları; Fransız Jandarması'nın tekrar yapılandırılmasına ve yeni birimlerin ortaya çıkmasına neden olmaktaydı. Fransız güvenlik birimleri, istihbarat örgütü (Genel istihbarat örgütü RG iken; dış istihbarat örgütü DGSE'dir.) ve Fransız Jandarması'nın koordineli bir şekilde çalışmasının sonucunda Fransa'da birçok terör saldırısı önlenmişse de yoğunlaşan bu terör saldırıları, son dönemde Fransa'daki güvenlik zafiyetini göstermesi ve Fransız Jandarmasının eksikliklerini göstermesi açısından önemli ve düşündürücüdür. Ülke tarihinin en kanlı saldırıları karşısında, başat güvenlik gücü rolü edinen Fransız Jandarmasının, terör saldırıları karşısında, özellikle sahada, istihbari ve kriminal düzeyde de çalışmalarının olduğu görülmektedir.

Bugün, Fransız Jandarması, Fransız Silahlı Kuvvetlerinin bir kuvvet komutanlığı olup İçişleri Bakanlığı'na bağlıdır. Tarihi kökleri ve oturmuş geleneğiyle Fransız Jandarması, Fransız halkının ve Cumhuriyetinin hizmetindedir ve aynı zamanda polislik hizmetlerini yerine getiren kamu düzen ve güvenliğini sağlayan çok önemli bir kolluk kuvvetidir. Diğer ülkelerin Jandarmalarından farklı olarak, "Gendarmerie Nationale" yani "Ulusal Jandarma" olarak isimlendirilmektedir ki "nationale/ulusal" ibaresi, Fransız Devrimi'nin, devletin kolluk kuvvetleri üzerindeki yansıma ve algısını, tanımlama ya da terimlendirme alanlarında dahi açıkça göstermektedir.

3.3. Temel Olay Çözümleme Teknikleri Çerçevesinde Türk Jandarmasının Örnek Vaka Analizleri

Jandarma Genel Komutanlığının bünyesinde bulunduğu Olay Yeri İnceleme Timi; Kriminal Daire Başkanlığı, Kaçakçılık ve Organize Suçlar Müdürlüğü gibi herhangi bir olayda ilk müdahalede bulunacak birimlerce geçmişten günümüze sayısız yerel-bölgesel olaylarda büyük etki bırakan ve kamuoyunda üzerine çokça konuşulan cinayet, intihar, gasp, toplu katliam, facia gibi çok sayıda olaylarda görev almaktadır. Jandarma olay yeri inceleme timlerinin birincil olan görevi, söz konusu olay yerinin öncelikle güvenliğini sağlamak, olay yerindeki delillerin kaybolmaması ya da zarar görmemesi için uğraş vermektir. Bu, hem 'ilk ekip' hem de genel olarak olay yeri inceleme timlerinin başat görevidir.

Genel olarak tüm birimlerin bu konuda asıl amacı, adaletin yerini bulması için, en başta olay yerinde usulüne ve özüne uygun bir inceleme sonucunda elde edilen delillerin hukuka uygunluğunun zorunluluğunu göz önünde bulundurmalarıdır ki olay

yeri inceleme faaliyeti sırasında en ufak bir hata ya da delillerin yanlış yorumlanması gibi eksiklikler, olayın çözümlenmesinin önünde en büyük engel olarak kalmasın*.

Daha önce kısmen Türk Jandarmasının olay çözümleme faaliyetleri olarak ne gibi akıl yürütme tekniklerine başvurduklarını analiz etmiştik. Bu başlıklar altında ise, Jandarmanın olay yeri inceleme timlerinin son dönemde kamuoyunda ses getiren ve kitleleri derinden etkileyen olayların çözümlenmesindeki görev ve katkılarını da inceleyeceğiz ki bu noktada bize en iyi örnek ve hâlâ üzerinde çokça konuşulan, dava dosyasının kapanmadığı Adana-Aladağ Kız Öğrenci Yurdu Davası'dır.

'Devam eden abduction' örneği olarak ele alacağımız bu trajik olaya, jandarma ve onun olay yeri inceleme timlerinin, başlangıcından günümüze kadar nasıl yaklaştıklarını olay çözümleme teknikleri ve geriçıkarım çerçevesinde inceleyeceğiz. Aslında, bu olayı incelerken Türk Jandarmasının olay yeri inceleme timlerinin bu alanda kendilerini nasıl geliştirdiklerini ve son dönemde jandarmanın yapısında gerçekleştirilen değişimlerin olay yeri inceleme timlerine nasıl katkıda bulunduğunu da irdelemiş olacağız; ancak öncelikle jandarma olay yeri inceleme timleri ve faaliyet ve çalışmalardan kısaca bahsetmenin örnek olaylara geçmeden önce yararlı olacağı kanısındayız.

* Türk Jandarması'nın görev ve yetkilerini ayrıntılı bir şekilde incelemiş ve Jandarma Olay Yeri İnceleme Timlerini de ayrı başlıklar altında değerlendirmiş önemli bir kaynak olarak gördüğümüz iki ciltlik şu eserin, konuya ilgi duyanlarca incelenmesinde yarar bulmaktayız. Jandarma ve olay yeri inceleme timi (OYİT.) ile ilgili bilgiler için bkz: "Jandarmanın Görev ve Yetkileri I-.II.", Ed: Prof. Dr. Aydın Ziya Özgür, Açıköğretim Üniv. yay., Anadolu Üniv. yayın no: 3070., Açıköğretim Fakültesi yayın no: 2001., Eskişehir, I. Basım, Ekim, 2013. (OYİT için ilgili bölüm, söz konusu eserin II. Cildinin; 73.-93. sayfaları arasındadır.)

3.3.1. Jandarma Olay Yeri İnceleme Timleri ve Kritik Olaylarda Görevleri

Jandarma Olay yeri İnceleme Timi (OYİT)'nin görev ve yetkileri, Türkiye'nin terörle mücadelesinin en sıcak ve kanlı yıllarında, Ankara'da, 1994'te, Jandarma Kriminal Daire Başkanlığı (JKDB.)'nın kurulmasıyla daha da artmıştır. Buna bağlı olarak, Türkiye genelinde kurulan Jandarma Kriminal Sistemi; uzmanlık alanlarına giren konularla ilgili idari soruşturma veya adli soruşturma ve kovuşturmalarda elde edilen ve usulüne uygun olarak gönderilen bulguları, bilimsel yöntemlerle inceleyerek adlî ve idari makamlara yardımcı olmak maksadıyla, Jandarma Genel Komutanlığı Karargâhı'ndan İlçe Jandarma Komutanlığı seviyesine kadar kurulmuştur. Bu sistem kapsamında; Ankara'da Jandarma Kriminal Daire Başkanlığı (JKDB), bölgesel ihtiyaçlar dikkate alınarak 1994 yılında Van'da, 2005 yılında Aydın'da ve 2014 yılında İstanbul'da Jandarma Kriminal Lâboratuvar Amirlikleri (JKLA.) teşkil edilmiştir.

Görüldüğü üzere, Jandarma Olay Yeri İnceleme Timlerinin gelişmesi ve yeni mevzuattaki değişimlere istinaden, Kriminal Daire Başkanlığı'yla eşgüdümlü çalışmaları, her geçen gün artmış ve gelişen teknolojik yeniliklerle OYİT'lerin yapısı da dönemin koşullarına göre düzenlenmiştir. Jandarma OYİT, özellikle, Kriminal Daire Başkanlıklarıyla doğrudan temasta olup olay çözümlemelerinde ikili anlaşmalarla prosedür ve çalışma alanları belirlenmekteydi. Öyle ki Kriminal Daire Başkanlığı'nın görev ve yetkileri içerisinde aşağıda verilen bilgiler incelendiğinde OYİT'lerin görev ve yetkileri de anlaşılabilmektedir:

"Olay yerlerinden elde edilen bulguları inceleyerek bilirkişi raporu tanzim etmekle görevli Kriminal Daire Başkanlığı; aynı zamanda, suç ve suçlu ile mücadelede adli bilimler konusunda Jandarma Genel Komutanlığının bilimsel karargâhı olarak görev yapmaktır."

Çalışmamızın en başında vurguladığımız gibi, geriçıkarım (abduction)'ın temel nitelikleri arasında yer alan 'bilimsellik' ilkesinin, Kriminal çalışmaların vazgeçilmez bir unsuru olduğunu yukarıda, Jandarma Kriminal Daire Başkanlığı'nın görev ve yetkilerinin özetlendiği ibarelerde de görebilmekteyiz. Kriminal Daire'nin, kendini, Jandarma Genel Komutanlığı'nın "bilimsel bir karargâhı" olarak görmesi ve kendisini bu şekilde tanımlaması, olay çözümlemelerinde geriçıkarımsal faaliyetlerden kendisini soyutlayamayacağı anlamına gelmektedir. Öyle ki aynı metnin, 'Kriminal Daire Başkanlığı'nın görevleri' başlığını ve maddeleri incelediğimizde:

Kriminal Daire Başkanlığının görevleri;

(1) Adli makamlar ile kamu kurum ve kuruluşları tarafından gönderilen bulguları;

(a) Bilimsel usullerle incelemek,

(b) Bilirkişi raporlarını düzenlemek,

(c) Yürürlükte bulunan mevzuatlara göre arşiv kayıtlarını tutmak,

(2) Önemli olaylarda Olay Yeri İnceleme Timlerini takviye etmek amacıyla lâboratuvar personeli görevlendirmektir.

Bir sonraki başlıklarımızda göreceğimiz 'bilirkişi raporlarını düzenlemek' görevi, Jandarma ve onun hem kriminal hem de olay yeri inceleme timinin, birincil görevleri arasında yer almakta; sadece bölgesel değil, ulusal boyuttaki olayların çözümlenmesinde, her iki birime de yoğun görevler düşmektedir. Jandarma OYİT, kamuoyunu etkileyen ve ses getiren önemli olay ve davalardaki titiz çalışmalarıyla, daha önceki başlıklarda belirttiğimiz Avrupa Jandarmalarının olay yeri inceleme timleriyle rekabet edecek seviyededir. Öyle ki 1995 yılında kurulan Avrupa Kriminal

Lâboratuvarlar Organizasyonu (ENFSI)'na Jandarma Kriminal Daire Başkanlığı 1998 yılında üye olmuştur.

OYİT'lerin görevleri incelendiğinde, olay yerinin ilk incelemeye alınmasından ('ilk ekip' faaliyetleri) olayın adli makamlara intikali ve dava sürecinin başlamasına kadar olan evrede, yoğun kriminal ve bilimsel çalışmalarda bulundukları açıktır. Kriminal Daire Başkanlığı'nın ilgili yönetmeliğinde OYİT'lere ilişkin şu ibareler yer almaktadır ki bu cümleler anlattıklarımızı özetler mahiyettedir:

OYİT'ler, Cumhuriyet Savcılıklarının talebi üzerine olay yerinin sistematik incelemesini yapmakta ve topladığı delilleri usulüne uygun ambalajlayarak cumhuriyet savcısının talimatı doğrultusunda ilgili lâboratuvara incelenmek üzere göndermektedir.

Görev ve yetkileri ilgili kanun ve yönetmeliklerde bu kadar açık olan OYİT. ve KDB., son dönemde yaşanan birçok büyük ve etkili olayda birincil müdahale edici olarak görev almaktadır. Örneğin, 2015'te, kamuoyunu derinden etkileyen Özgecan Aslan Olayı, 2013'te yaşanan Gezi Parkı Olaylarında öldürülen Ali İsmail Korkmaz ve ayrı bir başlık altında ayrıntılarıyla değerlendireceğimiz Aladağ Kız Öğrenci Yurdu Yangını olayında, jandarma faaldi ve olaya müdahale eden, ilk ekibi oluşturan, OYİT faaliyetinde olay çözümlemesinde ilk saflarda yer alan ve sonrasında dava süreçlerinde de aktif görev alan hep jandarmaydı.

3.3.2. Jandarma Olay Yeri İncelemesinin Doğrudan Müdahilliği

Yukarıda, Türkiye'yi son 5 yılda derinden etkileyen ve kamuoyunun vicdanında yer edinmiş olayların üçünden söz ettik. Bu olaylardan Aladağ Ortaöğrenim Kız Öğrenci Yurdu Yangını (29 Kasım 2016) davasını ayrıca değerlendireceğimiz için Özgecan Aslan ve Ali İsmail Korkmaz Davalarına değinmekte yarar görmekteyiz. Bu her iki davada da gerek jandarma OYİT gerekse jandarma kriminal, olayların en başından dava sürecine dek yoğun çalışmalarda bulunmuştur.

Özgecan Aslan'ın bir dolmuş şoförü tarafından tecavüz girişimine uğraması ve buna direnmesi sonucunda "bıçaklanıp eli kesilip yakılması"yla son bulan bu hunharca cinayette, olayın kırsal alanda vuku bulması, bölgedeki (Mersin-Tarsus) jandarma ekiplerini harekete geçirmiş ve ilgili alandaki OYİT'ler olay yerine intikal ettiklerinde, Özgecan'ın cansız bedenine saatlerce süren çalışmalar sonucunda ulaşmışlardır. OYİT'ler bu trajik ve kamuoyunun vicdanında derin yaralar açan cinayetin kodlarını ve faalini çözmek için kriminal alanda son teknolojik yöntemleri kullanmışlardır.

Faalin yakalanması olay yerinde gerçekleştirilen titiz çalışmalar gibi 'iz sürme' çalışmaları bağlamında ve 'abductive reasoning process' sayesinde gerçekleşmiştir. Öyle ki jandarma birimlerinin trafik kontrollerinde dahi dikkatinden kaçmayan -ve burada adını zikretmeye değer görmediğimiz- katil zanlısını, dikkatleri sayesinde yakalayan jandarma ekiplerine dönemin valisi tarafından da ödül lâyık görülmüştü (*Hürriyet,* 23.02.2015.).

Gerçekten de Özgecan Aslan cinayetinin aydınlatılması, OYİT'lerin ve genel olarak jandarma asayiş timlerinin, katil zanlısının minibüsünde yaptıkları inceleme ve araştırmalar -kan lekelerinin ve parmak izlerinin bulunması gibi- neticesinde ortaya çıkmıştır. Özgecan'ın cansız bedeninin kırsal bir alandaki toprak boşluğuna atılması

ve katil zanlısını ifadeleri doğrultusunda bu alandan Özgecan'a ulaşılmasına dek jandarma, olay çözümlemesinde geriçıkarım gibi birçok akıl yürütme tekniği kullanmıştır.

Şekil 3.1 Jandarma Olay Yeri İnceleme Timleri

Jandarmanın müdahil olduğu ve olay yeri incelemesinden ziyade olaydan sonraki dava sürecine konu edilen kamera kayıtlarının çözülümü konusunda, Ali İsmail Korkmaz davasını kısaca incelediğimizde; 2013'te İstanbul Taksim'deki Gezi Parkı Olayları protestoları, yurdun çeşitli yerlerindeki insanları etkilediği için, olaylar sırasında Eskişehir'de yaşayan üniversite öğrencisi Ali İsmail Korkmaz, protesto gösterilerine katıldıktan sonra eve dönüş yolunda, sivil giyimli kişiler tarafından saldırıya uğramış, sopalarla darp edilmişti. Darp edildikten sonra, kaldırıldığı hastanede 38 gün komada kaldıktan sonra 10 Temmuz 2013'te yaşamını yitirmişti.

Ali İsmail Korkmaz'ın eve dönerken sopalarla darp edilip dövülmesine dair güvenlik kamerası görüntüleri 'kasti olarak' silinmiş ve Korkmaz'ın ailesi ve kamuoyu baskısı sonucunda soruşturma daha da derinleştirilerek mevcut ve silinen, zarar verilen güvenlik kamerası kayıtları üstünde, Jandarma Kriminal Dairesi'nce incelenmek üzere, profesyonel şekilde çalışılmaya başlanmıştır.

Son dönemde, Jandarma Kriminal'in teknolojiyi kullanma konusunda en iyi örneklerden ve dava sürecinin seyir değiştirmesi nedenlerinden biri olarak gösterilen Ali İsmail Korkmaz'ın dövülüp darp edildiği kamera kayıtlarının jandarma kriminal tarafından çözülüp kurtarılması ve kayıtların ilgili savcılara teslim edilmesi, geriçıkarımın teknik alanda kullanılmasına en iyi örneklerdendir; çünkü söz konusu güvenlik kamerası kayıtlarının, Jandarma Kriminal Dairesine ulaşana dek 'dört kez' silindiği de ortaya çıkmıştır (https://www.cnnturk.com/haber/turkiye/ali-ismail-krkmazin-darp-goruntuleri-4-kezsilinmis , Erişim Tarihi 30.02.2018).

Öyle ki Jandarma Kriminal Daire Başkanlığı'nda yapılan incelemede; hard diskin, ilgili mercilere teslim edilmeden önce 'dört kez' format atılarak silindiği belirtilmekteydi; fakat Jandarma Kriminal Daire Başkanlığı'nın uzman ekip ve çalışanlarının uzun süren çalışmaları ve gayretleri sonucunda görüntüler kurtarılıp geri getirilmekteydi. Jandarma Kriminal'in kurtardığı görüntüler, savcılar tarafından izlenmiş ve davada yeni tutuklamalar gerçekleştirilmiştir.

Burada, dikkat edilmesi gereken nokta -ki ilk başta da belirttiğimiz gibi- jandarmanın özverili çalışmaları ve teknolojiyi çok iyi kullanan personeli sayesinde kamuoyunun vicdanında etkiler bırakan olay ve davalarda yön tayin edici ve davaların seyrini değiştirip adaletin sağlanması hususunda önemli görev üstlendiğidir.

Yine, az önce belirttiğimiz gibi son 5 yılda geriçıkarım (abduction) tekniğini kullanma ve uygulama alanını gerçekleştiren jandarma birimleri, her geçen gün klasik olay çözümleme metotlarında alternatif olarak geriçıkarımı değerlendirdiklerini ve olay çözümlemelerinde -Özgecan cinayetindeki dikkatleri ve delillerin doğru okunması sürecinde ve Korkmaz olayındaki teknik kriminal çözüm gibi- geriçıkarımsal mantık yürütme tekniğine artık, sıkça başvurdukları görülmektedir.

3.3.3. 'Devam Eden Geriçıkarım (Abduction)' Örneği Olarak Aladağ Kız Öğrenci Yurdu Davası (29 Kasım 2016) ve Jandarma Olay Yeri İnceleme Timinin Çalışmaları

Geriçıkarım (Abduction)'ın, günümüzde başta tıp bilimi olmak üzere çoğu alanda kullanıldığını ve diğer başka alanlarda da tecrübe edildiğini belirtmiştik. Bir sonraki bölümlerde ele alacağımız konular arasında yer alan Isdal Kadını davası gibi olaylar, 'devam eden abduction' sürecine örnek verilebilir. İşte, bu noktada Aladağ Kız Öğrenci Yurdu Yangını davası da, Türk Jandarmasının ve onun olay yeri inceleme timlerinin doğrudan müdahil olduğu ve olayın hemen ardından gerçekleştirilen bir olay çözümlemesi olarak geriçıkarımsal akıl yürütme tekniklerinin dava devam ederken dahi kullanıldığı bir örnektir. Şimdi, bu trajik olayı ve ardından jandarmanın da dâhil olduğu olay çözümlemesini ayrıntılı olarak inceleyelim.

29 Kasım 2016'da, Adana'nın Aladağ ilçesindeki ortaöğrenim kız öğrenci yurdunda, akşam saat 19.30 civarında aralarında 11 ortaöğrenim kız öğrencisi ve 1 bakıcının olduğu 12 kişi yaşamını yitirdi. Yaralı sayısının ise 22 olduğu bu olayda, Kozan Cumhuriyet Başsavcısı ile 3 savcı, olayı soruşturmak için görevlendirildiler. Olayın hemen ardından bölgeye intikal eden 'ilk ekip'in içerisinde yer alan jandarma

olay yeri inceleme timi*, olayın meydana geldiği öğrenci yurdu binası ve çevresinde geniş çaplı incelemelerde bulundular. Olay, akşam saatlerinde vuku bulduğu için olay yeri incelemesi sabahın ilk ışıklarında daha yoğun gerçekleşti. Çok geçmeden oluşturulan, jandarmanın da delil ve bulgularıyla katkı sağladığı ve bilirkişiler tarafından hazırlanan olay yeri inceleme raporunda şu tespitler yer almaktaydı:

- Yangına eskiyen elektrik şalteri neden oldu.

- Yangın merdiveni kilitli değildi*; ancak merdivenin 'kapı kolu' yoktu.

- Yangın merdivenine ısıya dayanıklı olamayan PVC kapı takılmıştır.

- Acil çıkış kapıları yoktur.

- Herhangi bir olay anında, kaçış için kullanılabilecek camlar, demirler tarafından örtülüdür.

Eldeki ilk veriler ve yapılan olay yeri inceleme çalışmaları sonucunda oluşturulan bilirkişiler raporunun özeti bu yöndeydi ki burada, en önemli ve sonrasında üzerinde çokça tartışılan başlıkları paylaştık. İlk maddede yer alan:

"Yangına eskiyen elektrik şalteri neden oldu." ibaresi incelendiğinde, yetkililerin hemfikir olduğu nokta, elektrik şalterinin ve buna ilaveten 'kısa devre'nin yangına neden olduğu yönündedir; ancak üniversitelerin de destek verdiği başka bir

* Bölge, Aladağ ilçesi, jandarmanın yetki alanında olduğu için olay yerine ulaşan ve ilk müdahaleyi gerçekleştiren ekibin arasında jandarma olay yeri inceleme timleri bulunmaktaydı.

* Jandarma olay yeri inceleme timleri ve soruşturma ekibinin, soruşturma boyunca üzerinde en çok araştırma yapıp kamuoyunca da tartışılan konu, yangın merdiveninin kilitli olup olmadığı yönündeydi. Bu konuya da ayrıntılı değineceğiz.

raporda ise; ‘yetersiz ve bakımsız elektrik tesisatı’nın yangına sebebiyet verdiği ve “iki katta, iki ayrı yangın”ın çıktığı belirtilmektedir.

Diğer maddede yer alan:

“Yangın merdiveni kilitli değildi; ancak merdivenin kapısının ‘kapı kolu’ yoktu” tespiti ise; bilirkişi ve diğer jandarma uzman timleri tarafından çokça incelenen noktadır. Olay anında yangın merdiveninin kilitli olup olmadığı yönündeki tartışmalar, merdivenin kilitli olduğuna dair görüşlere ağır basmaktaydı; ancak söz konusu bilirkişiler raporunda yer alan: “yangın merdiveni kilitli değildi; ancak merdivenin kapısının ‘kapı kolu’ yoktu” ibaresi incelendiğinde, yangın merdiveninin kilitli olmadığı, merdivenin kapı kolunun yoksunluğundan bahsedilmektedir. Kapı kolu olmayan bir yangın merdiveni de nihayetinde kilitli sayılmamakta mıdır?

Sonuçta, yangın anında kapının kullanımı için kapı kolu önemli; ancak kapı kolu olmadan dahi, kapının kilitli olduğu ve o yaştaki çocukların kapıyı açmalarının zorluğu göz önünde bulundurulmamalı mıdır? Söz konusu maddeye dair birçok soru üretilebilir. Zaten, olay yeri inceleme timleri ve bilirkişiler raporu dikkatlice incelendiğinde geriçıkarım (abduction)’a zemin hazırlayan birçok ibare, tespit ve durum değerlendirmesinin var olduğu açık bir şekilde görülebilmektedir.

Diğer bir maddeyi incelediğimizde;

“Yangın merdivenine ısıya dayanıklı olmayan PVC kapı takılmıştır.” tespitinin yer aldığını görmekteyiz. Gerçekten de tüm olay yeri inceleme ve bilirkişi-kişiler raporlarında yangın merdivenine çıkan kapıların PVC sisteminden yapıldığı ve malzemelerin sadece ısıya değil; normal olarak dayanıksız olduğuna vurgu yapılmaktadır. Yani, yangın sırasında olası kullanımlarda yangın merdivenine

ulaşımda en dayanıklı ve açık tutulması gereken kapıların, aslında en güçsüz ve kaçışı kolaylaştıracak sistemden yoksun olduğu görülmekteydi. Hemen diğer maddede belirtilen 'acil çıkış kapıları yoktur' tespiti de yangın çıkışlarının haricinde ufak bir bölme olarak dahi herhangi bir acil çıkış kapısının olmadığını vurgulamaktadır. Durum böyle olunca, yangının daha fazla can kaybına yol açtığı ortadadır.

Jandarma olay yeri inceleme ekiplerinin gerçekleştirdikleri incelemelerde dikkat çeken ve bilirkişiler raporlarına da geçen bir diğer nokta; 'herhangi bir olay anında, kaçış için kullanılabilecek camlar, demirler tarafından örtülüdür' durum tespitidir. Çocukların yangın merdiveninin haricinde kaçabilecekleri muhtemel rotalardan biri olan camlar, yurt güvenliği için demirle örtülmüştü; ancak bu korunma biçiminin de yönetmeliğe aykırı olduğu, gelişigüzel ve dikkat edilmeden camların demirlerle çevrelendiği belirtilmekteydi.

Yukarıda bahsettiğimiz ve geriçıkarıma konu edilecek maddelere dayanan raporu hazırlayan kurum, İstanbul Üniversitesi'dir. Jandarma olay yeri inceleme timlerinin de desteğiyle İstanbul Üniversitesi Laboratuvarında yapılan incelemeler sonucunda 3 kişilik uzman bilirkişiler heyetinin hazırladığı 19 sayfalık raporda*, dikkat edilirse, yukarıda belirttiğimiz gibi, yangının elektrik tesisatında oluşan kısa devre ile "iki katta, aynı anda" başladığı belirtilmekteydi. Diğer taraftan, bağımsız bir başka raporda ise aynı noktalara ilişkin şu tespitler yer almaktaydı:

"Yetersiz ve bakımsız elektrik tesisatı, 'iki katta, iki ayrı yangına' neden oldu."

Görüldüğü gibi, İstanbul Üniversitesi'nin raporunda, "iki katta, aynı anda"; bağımsız rapora göre ise, "iki katta, 'iki ayrı' yangın" ibaresi kullanılmaktadır.

* Saatlerce süren bilirkişi incelemeleri sonucunda söz konusu rapor, bir sınai yangın uzmanı, bir adli tıp uzmanı ve bir yangın uzmanı tarafından hazırlanmıştır.

Günlerdir süren ve bölge jandarmasının üzerinde sürekli olarak çalıştığı yangının çıkışına dair çeşitli ve ayrı görüşler geriçıkarımsal akıl yürütme tekniklerinin sonucunda aşağıdaki yeni bilgilere de ulaşılmasını sağladı:

- Çocuklar, acil çıkış kapısına dahi ulaşmadan gazdan zehirlendi.

- Çocukları yönlendirecek 'eğitimli' yetkililer yoktu.

Jandarma olay yeri incelemesi sonucunda elde edilen bulgular öncelikle şu yöndeydi: *"Çocuklar, yangın sırasında, yangın merdiveni kilitli olduğu için kapıyı açamadıklarından, yanarak can verdiler."** İlk bulgular, bu bilgileri göstermekteydi; ancak sonrasında gerçekleştirilen ve bina bayındırlık uzman ekiplerinden de alınan yardımlar sayesinde yangının aniden çıktığı ve iki katı da hızlıca sardığı için 'çocukların yangın merdivenine ulaşma olanakları dahi' bulunmamaktaydı.

İlk delillerden yola çıkılarak gerçekleştirilen soruşturma akabinde görevlendirilen ekiplerce yeni bilgilere ulaşılmaktaydı. Jandarma ve Emniyet'in olay yeri inceleme timlerinin olaydan birkaç gün sonra elde ettikleri bulgu ve deliller, olaydaki ihmalkârlığı bir kez daha gözler önüne sermekteydi. Söz konusu bilgi ve bulgulara göre:

- Yurt binasının çatısı ahşaptı.

- Çatının çökmesi, yangının büyüme ve tüm binayı sarmasına neden oldu.

* Raporun en trajik notunu oluşturan bu madde, günlerdir süren geriçıkarımsal akıl yürütme tekniğinin Jandarma tarafından kullanımının ne kadar yararlı olduğunu da göstermektedir; çünkü ilk günlerde bu tespitin doğruluğuna kanaat getirilmekteydi; ancak sonrasında gerçekleştirilen araştırmalar, çocukların "yangın merdivenine dahi ulaşamadıklarını" kanıtlamaktaydı. Öyleyse, buradaki geriçıkarım (abduction) sürecinde öncüllerdeki bilginin hükmünü geçersiz kılan yeni bir bilgiye ulaşılmaktaydı. O da bu minik kızların "yangın merdivenine dahi ulaşamadan" -hem de birbirlerine sarılmış vaziyette- zehirlendiklerini göstermekteydi. Konuyla ilgili olayın gerçekleştiği günün ilk 3 günü boyunca basında yer alan örnek haberler için bkz: *Milliyet*, 30.11.2016., *Hürriyet*, 01.12.2016.

- Koridorlar dâhil, yer döşemelerinin çoğu yanıcı maddeden oluşmakta ve bu da alevin hızlıca diğer kata kadar ulaşmasına neden olmaktaydı.

Yukarıdaki üç madde incelendiğinde, yangının elbette içeriden yayılma nedenleri, bilirkişiler raporunda belirtilmektedir; ancak yangının sanıldığının aksine, sadece 'elektrik şalteri-kısa devre' oluşumunun dışında, baştan aşağı yangına karşı korumalı bir yapılanma inşa edilmediği için kısa sürede yayıldığı anlaşılmaktaydı. Olayın hemen sonrası ve olayı takip eden günlerde Jandarma ve Emniyet'e ait olay yeri inceleme timlerinin farkına vardıkları ve yurt görevlilerin ifadelerini yalanlayan; geriçıkarımsal akıl yürütme vasıtasıyla şu tespitlere de ulaşıldı:

- Yangın anında 500'den fazla zehirli gaz ortaya çıktı.

- Hem inşaat, hem elektrik, hem de iş güvenliği bilirkişisinin ifadelerinden yola çıkılarak oluşturulan olay yeri inceleme tutanağına göre, binanın içi ve dışı yönetmelik dışına çıkılarak inşa edildiği ve 'bina bayındırlık şartnamesine' uygun olmadığına vurgu yapılmaktaydı.

Olaya ilişkin gerek jandarma ve emniyetin çalışmaları gerekse adli makamların kovuşturma ve soruşturmaları, hep aynı ortak sonucu vermekteydi:

"Aladağ Ortaöğrenim Kız Öğrenci Yurdu'nda çıkan yangın, yurt binasının elverişsizliği ve yetkililerin denetleme ve incelemelerinin sonucunda binanın 'kullanılabilirliğine' yönelik gerçekdışı raporlar* çıkartmaları neticesinde, yurt yöneticileri tarafından ihmalkârlığın devam edip tehlikeli ve yanıcı maddelerin binanın

* Bu konu, üzerinde durulması gereken ayrı bir sorundur ve temelde geriçıkarımsal akıl yürütmede sorular yöneltilen ve olayın bir faciaya dönüşmesinin nedenlerinden biri olarak görülen 'gerçeğe uygun olmayan' rapor düzenlenmesi, yurdun ve yurt yönetiminin denetlenmesi açısından da eksiklikler yaratmıştır. Öyle ki bu konuda, gerçek dışı denetim raporu düzenlemekten 4 memur hakkında soruşturma başlatılmıştır.

hemen hemen her köşesinde kullanılması, hatta ahşap tahtaların sadece çatıda değil; duvarlarda da kullanıldığı, binanın elektrik tesisatında yaşanan sorunda, yangının hızlıca büyümesinin en önemli nedenleri de tüm bu sayılanlardır."

Aladağ soruşturması boyunca, İl ve İlçe Jandarma ekipleri ve jandarma bünyesindeki olay yeri inceleme timleri, hep faaldi ve olayın gerçekte nasıl meydana geldiğine dair, soruşturmada her geçen gün yeni bulgu ve delillere ulaşıldığı için davanın seyri de farklı biçimde değişip yol almaktaydı.

Olayın hemen ardından hazırlanan iddianame ve davada, başlangıçta 7 kişi hakkında 15'er yıl hapis cezası verilmekteydi; ancak 1.5 yıla yakın zaman geçtikten sonra davada karar değişikliğine gidilerek, Şubat 2018'de, 2 tutuklu sanık kalmıştı (*Hürriyet*, 27.02.2018). Aynı davada alınan bir başka karar ise olayın açıklığa kavuşturulması ve geriçıkarımsal akıl yürütmenin dava sırasında da kullanılmasına örnek teşkil etmektedir; çünkü bu karar doğrudan daha önceki bilirkişi raporlarına ilişkindir.

"Mahkeme heyeti, İstanbul Teknik Üniversitesi tarafından oluşturulacak teknik heyetten tekrar bilirkişi raporu düzenlenmesine karar verdi."

İşte, bu karar, delillerin yeniden gözden geçirilip değerlendirilmesi sürecini de açacağı için mahkeme, bir sonraki duruşmayı 24 Mayıs'a ertelemekteydi. 24 Mayıs 2018'de gerçekleştirilen davanın 6. duruşmasında ise tutuksuz ve tutuklu yargılanan toplam sanık sayısı 18'e yükseltilmekteydi. Diğer taraftan, 2 sanığın tutukluluk halinin devamına karar verildi. Şubat 2018'de alınan önemli bir kararı yukarıda belirtmiştik ki bu karar, İstanbul Teknik Üniversitesi tarafından hazırlanacak teknik heyetten istenen bilirkişi raporu düzenlenmesine dair karardı. Bu karar, tekrar yinelenmiş ve

söz konusu bilirkişi raporunun beklenmesine karar veren mahkeme heyeti, duruşmayı 7 Eylül'e ertelemekteydi (*Hürriyet,* 25.05.2018).

Görüldüğü üzere, Aladağ yangın faciası olayının olay yeri incelemesi ve sonrasında gelişen dava sürecinde, jandarma önemli bir sınav vermiş ve olay yeri çözümlemesi olarak sadece tümevarım ve tümdengelim akıl yürütme tekniklerinin dışında, geriçıkarım (abduction) metodunu da, yukarıda anlattığımız üzere açık bir şekilde uygulamaya ve davanın sürecine de etki etmeye devam etmiştir. Öyle ki bu çalışmamızı sürdürürken, bölgedeki jandarma ekipleri davanın 6. duruşmasında, tutuklu ve tutuksuz sanıkların ve taraflarının aile ve yakınlarının davaya ilişkin konumlarını da organize eden önemli bir kolluk gücü olarak görevine devam etmektedir.

Dikkat edilirse, olayın gerçekleştiği, 29 Kasım 2016'dan hemen sonraki ilk 1 yıl içerisinde, çok sayıda olay yeri incelemesi, tutanak ve rapor gibi olaya ilişkin tespitler ve metinler oluşturulmuş, her yeni bilgi ile 'abductive reasoning process' (Geriçıkarımsal Mantık-Akıl Yürütme Süreci) uygulanmıştır. Bunu, geriçıkarımın çokça kullandığı soru sorma formatıyla şu şekilde özetleyebiliriz ki bu durumda, olayın bugüne dek nasıl olgunlaşıp 'gerçeğe en yakın' yargılar verdiğini de anlayabiliriz:

Sav: Yangın, bilinmeyen bir nedenden çıktı.

Karşı Sav: Yangının çıkış nedeni, elektrik şalteri ve onun kısa devre yapmasındandır.

Geriçıkarımsal Kanıtı: İki ayrı bilirkişi raporunda da (ki yukarıda belirttik), yangının temelde çıkış noktası eskimiş ve bakımsız elektrik şalteridir.

* * *

Sav: Yangının yayılma nedeni bina içerisinden kaynaklanmamaktadır.

Karşı Sav: Yangının yayılma nedeni bizzat bina içindeki ahşap yapı olduğu ve yer döşemelerinin de yangının hızlıca yayılmasına neden olduğu için iki katta iki ayrı yangın çıkmıştır.

Geriçıkarımsal Kanıtı: Yangının, içeriden ahşap ve diğer alev alıcı-yanıcı yer döşemeleri, sentetik halıların koridorlara ve odalara gelişigüzel serilmesi nedeniyle hızla yayılmasının yanında, yine aynı şekilde ahşap çatının ısıya dayanamayıp çökmesi sonucu daha yıkıcı etkisi olmuştur.

* * *

Sav: Binanın iç ve dış yapısı yönetmelik neyi gerektiriyorsa ona uygundu.

Karşı Sav: Binanın özellikle içyapısı; tahta döşemeler, yere serilen alev alıcı yer döşemeleri, elektrik tesisatı, camları ören demirler gibi birçok açıdan bayındırlık şartnamelerine uygun olmayan bina tesisatı ve yapısı faciaya davet çıkarmıştır.

Geriçıkarımsal Kanıtı: Jandarma ve diğer olay yeri inceleme timlerinin bina içi ve dışında yaptıkları incelemeler sonucunda, binada yangını önleyici hiçbir tedbirin olmadığı gibi, yukarıda kaynağı verilen 30.11.2016 tarihli olay yeri inceleme tutanağında belirtilen: *"...binanın elektrik sisteminde herhangi bir elektrik kaçağı olması durumunda binanın elektriğini kesecek kaçak akım rölesi'nin olmadığı..."* tespit edilmiştir.

* * *

Sav: Binanın çatısının yangına dayanıksızlığı… Böyle bir yangında hangi binanın çatısı olursa olsun alev alıp yanardı.

Karşı Sav: Bir öğrenci yurdunun çatısının ahşaptan yapılması kesinlikle olmaması gereken bir durumdur. Kaldı ki normal kat mülkiyetinde dahi ahşap çatı oluşturulmasının önemli bağlayıcılıkları vardır.

Geriçıkarımsal Kanıtı: Yangının söndürülmesinden sonra hemen ertesi günün ilk ışıklarında, olay yeri inceleme ekipleri ve uzman bilirkişilerin incelemeye aldıkları binanın çatısı her şeyi anlatmaktaydı. Binanın ahşap çatısının büyük kısmı, -aşağıdaki fotoğraflarda görüldüğü gibi- binanın içine doğru çökmüştür:

Şekil 3.2 Aladağ Kız Öğrenci Yurdu

Sav: Kız öğrenci yurdunun denetimi düzenli aralıklarla yapılmıştır ve bina yapısı ile yurt hizmeti, yurt yönetmeliğine uygundur.

Karşı Sav: Yangın sonrası binanın yapısının durumu ile binanın denetimi şaibelidir. Kaldı ki sorun, binanın denetiminin ‘düzenli aralıklarla’ yapıldığı değil; bu

denetimlerin ve deneticilerin 'özel öğrenci yurdu yönetmeliği'nin gerektirdiği standartlara uygun olup olmadığı sorunudur ki olaydan sonraki soruşturma ve incelemelerde bu noktanın da eksikliğini ortaya koymaktaydı.

Geriçıkarımsal Kanıt: Yukarıda, sav ve karşı savda verilenleri şöyle bir kenara bırakacak olur isek; aşağıdaki soru ve cevaplar kanımızca, geriçıkarımsal akıl yürütmenin bu olaydaki son noktalarından diyebiliriz:

Aladağ Kız Öğrenci Yurdu Yangınında sorun sadece yukarıda geriçıkarıma konu edilen ve ayrıntılarıyla tartışılan; ahşap döşemeler, sentetik halılar, ahşap çatı, bakımsız elektrik tesisatı, kilitli olup olamadığı uzun süre netleşemeyen yangın merdiveni kilidi vb. midir? Elbette sadece bu değildir. Ve yetkililerin, bu faciaya neden olan tüm verilerin ve delillerin izinde çokça geriçıkarımsal bir akıl yürütme metodunu uyguladıklarını çoğu yerde vurguladık; ancak bu noktada, tüm tespitlerimizi yeniden sorgulamamıza neden olabilecek bir durum daha vardır ki:

"Bu özel kız öğrenci yurdu, en başından beri faaliyette olmamalıydı; çünkü olayın yaşandığı tarihte, hâlâ 2004 yılına ait 'Özel Öğrenci Yurtları Yönetmeliği'[*] yürürlükteydi. Ve söz konusu yönetmeliğe göre; "özel yurtlar" "sadece lise ve üniversiteli öğrenciler için" açılmaktadır. Burada, yaşamını yitiren kız öğrencilerinin tamamı ise "ortaokul öğrencileri"ydi.

Bu son tespitle, davanın 2 yıla yakın sürede tam olarak, neden sonuçlanmadığı ve davada sanık sayısının neden 18'e çıktığı yönünde sanırız karmaşık sorular yumağı bırakmaktayız; ancak geriçıkarımsal mantık yürütmenin de amacını, 'en iyi açıklamaya giden çıkarım' türü olarak tanımlamamız, bu sorular yumağından dahi bilgi üretileceği ve en mantıklı çözüm ve sonuca ulaşma yetisinin varlığını

[*] "*Özel Öğrenci Yurdu Yönetmeliği"*, MEB. Mevzuatı, 03.11.2004-2004/8106 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ve 03.12.2004/25659 sayılı Resmi Gazete.

vurgulamaktayız. Aladağ kız öğrenci yurdu yangını olayı ve davasını da bu çerçevede değerlendirmenin, hem abduction hem de bu faciaya ilgi duyanlara yeni bir bakış açısı ve yaklaşım kazandıracağını düşünmekteyiz.

3.4. Olay Yeri İnceleme Faaliyetlerinde Abduction (Geriçıkarım) Kullanma Süreci

21. yüzyılın gelişen teknolojisi güvenlik birimlerini ve sektörünü de etkilemekte, gerek asayiş ve kriminal alanında gerekse olay yeri inceleme faaliyetleri kapsamında, bundan 10 yıl önceki teknoloji aracılığıyla ulaşılan bilgilere, bu çalışmanın ele alındığı 2018 yılı itibariyle, elbette yeni buluşlar sayesinde daha farklı tekniklerle ulaşılmaktadır. Geriçıkarım (Abduction)'ın en belirgin niteliklerinden olan 'aşkınsallık', yani her an ve her dönemde 'bilgi üretir' olmasındandır. Bu nedenle, olay çözümlemelerinde tanı koymada ilk başvurulacak yollardandır. Çalışmamızın çoğu yerinde vurguladığımız gibi, geriçıkarım (abduction), yalnızca kendine özgün akıl yürütme yaklaşımıyla beslenmez, birçok akıl yürütme tekniklerinden de yararlanır ki -daha önce vurguladığımız gibi- günümüzde sadece tıp, kriminal alanda değil; birçok alanda kullanılmaktadır.

İşte, geriçıkarımın doğrudan yarar sağladığı tekniklerden biri de bu alanda çokça bilinen 5N-1K tekniğidir. Geriçıkarım akıl yürütmenin vazgeçemediği; 'soru sorma' , 'şüphe duyma' , 'eleştirel yaklaşım' , 'nedensellik kurma' gibi çözüm teknikleri; 5N-1K tekniğine başvuranlar tarafından da kullanıldığı için aşağıda geriçıkarım-5N-1K ilişkisinden bahsedeceğiz. 5N-1K ilişkisini irdelediğimizde, geriçıkarımın sorunlara ve olaylara yaklaşımını bir kez daha gözden geçirmiş olacağız.

3.4.1. Abduction (Geriçıkarım) - 5N-1K Tekniği İlişkisi

Çalışmamızın kuramsal bölümünde, abduction (geriçıkarım)'ın Charles Pierce tarafından, bilim dünyasına kazandırıldığını belirtmiş ve geriçıkarımın 'öncül'lerinde (premises) yer almayan yeni bir bilgi doğurduğunu ve bu bilgi ya da verinin, öncüllerini aştığını -aşkınsallık(ampliative)*- çoğu kez vurgulamıştık. İşte, bu aşkınsallık özelliğinin kendini yenilemesi ve 'sürekli yeni bilgi'nin devinimi için geriçıkarımın sürecinde 'kuşkular' ve olaylar arasındaki 'bağlantılar' ne kadar önemliyse; 'sorular' da o derece önemlidir. Ve bu soru sorma faaliyetleri, elbette çoğu zaman, 5N-1K yöntemine başvurularak yapılmaktadır. Öyle ki olay yeri incelemesinde, olay mahalline ulaşan ilk ekiplerin ve uzman bilirkişinin yaptıkları girişim ve olay yeri incelemesi faaliyetinin amacı, 5N-1K formül ile özetlenebilir ;

- NE?
- NEDEN?
- NASIL?
- NEREDE?
- NE ZAMAN?
- KİM?*

---

* Aşkınsallık, Türk terminolojisinde yeni bir ifade olduğu için çeşitli karmaşıklıklara da sebep vermektedir. Özellikle Felsefe alanına göndermede bulunmak için kullanılan 'aşkın' ifadesi, bu alanda farklı bir anlamda kullanılırken; geriçıkarımın en belirgin özelliklerinden olan 'aşkınsallık' başka bir anlam ve farklı bir ibare ile kullanılmaktadır. Felsefedeki anlamıyla 'aşkınsallık' (Transcendental / Transandantal), bir yücelik ve üstünlük durumu anlamına gelirken; geriçıkarımda 'aşkınsallık' (Amplify / Ampliative), öncülde verilen bilgileri ve çıkarımları aşan ve yeni bir bilgi üretimine yardımcı olan, kendini de aşan anlamındadır. Aşkın, aşkınsal ve aşkınsallık teriminin felsefedeki anlamı için bkz: Antony Flew, *Felsefe Sözlüğü*, Yeryüzü yay., Ankara, Ağustos 2005, s. 43. ; Geriçıkarımsal tanımı için bkz: Simon Blackburn, *The Dictionary of Philosophy,* Oxfor University Press, 2016, s. 17.

* 5N 1K, basın-medya ve gazetecilik alanında kullanılmakla beraber; adli alanda da sıkça başvurulan bir yöntemdir. Son zamanlarda, 5N'ye 'Nereden?' sorusu eklenerek, olayın gerçekleşmesine neden olan 'kaynağın' da bilinmesi gerektiği vurgulanmakta ve "6N-1K" olarak adlandırılmaktadır. Örneğin; katil, kurbanı bıçaklayıp öldürdüğü bıçağı 'nereden' temin etti? / Teröristler, bomba yapımında kullanılan TNT tipi patlayıcı ekipmanlarını 'nereden' aldılar? gibi, eylemi gerçekleştiren öznelerin, eylemde kullandıkları araçların kaynağına ilişkin sorular, zaten, geriçıkarım tekniğinde de sıkça sorulan sorular arasındadır.

Bu soruları sorarak olayın çözümlenmesine katkıda bulunulur. Çalışmamızın başından beri örneklediğimiz olaylara, yukarıdaki 5N-1K tekniğiyle yaklaşıldığında, olayın temeldeki oluşum ve gelişim sürecine dair ilk cevaplar alınır. Genel bir kanı olarak, örneğin, cinayet mahallinde, eylemin faili bilinmediğinde, öncelikle 'kim?' sorusuna odaklanıldığı için diğer 'N'lere ister istemez bir şekilde ulaşılıyor.

Geriçıkarım tekniğinde örneklediğimiz 11 Mart 2004 Madrid tren garı saldırılarında, eylemi gerçekleştirenlerin kim olduğuna dair karışıklık ve belirsizlik, olay yeri inceleme timlerinin saatler süren 'abduction reasoning' faaliyetlerinin sonucunda aydınlatılmış; ancak olayın devamındaki birkaç gün ETA mı; yoksa El-Kaide mi? soruları -eldeki delillere rağmen- çokça tartışılmıştı.

Düşünce akışını bozmak gibi bir niyetimiz yok; ancak geriçıkarımın işleyişi bağlamında, sadece bu işi yapanlara değil; halk kitlelerine de geriçıkarımın bilimsel yönünü bir TV dizisiyle aktaran yapım olan dedektif "Sherlock Holmes", son dönemde, akademik yayımlara da konu edinilmektedir. Şüphesiz ki bunda, Holmes karakterinin, geriçıkarım akıl yürütmesini kullanarak yaklaştığı ve çözümlemeye çalıştığı olaylar zincirlemesi mevcuttur (Carson, 2008). Bu olaylar zincirlemesinin çözümü, 5N-1K sorularıyla, her yeni bilgi üretiminde defalarca tekrarlanmaktadır.

Çalışmamızda, gerek Türk Jandarması olay çözümleme örnekleri; gerekse Avrupa Jandarmaları ve adli kolluk kuvvetleri bağlamında verdiğimiz örnekler, olay yerindeki 'ilk temas' ve 'ilk ekip'*in ilk girişimleri olarak 5N-1K metodunun, geriçıkarımın tanımında yer alan "the inference to the best explanation" (en iyi açıklamaya giden çıkarım) niteliğine uyduğunu ve yukarıda da belirttiğimiz gibi, öncüllerin bilgisini aşıp daha önce var olmayan yeni bir bilgi ürettiği için

* Olay mahalline ulaşan öncül tim olarak 'ilk ekip' hakkında daha fazla bilgi ve genel olarak olay yeri inceleme analizleri için bkz: *"Ülkemizde Olay Yeri İnceleme Uygulamalarına Genel Bakış ve Mevcut Sistemin Değerlendirilmesi"*, Beyhan Ceylan, Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü, Fen Bilimleri Anabilim Dalı, İstanbul, 2008.

geriçıkarımsal akıl yürütmenin sorularla uygulanan her evresinde 5N-1K tekniğine de başvurulduğunu hem bu çalışmamızda ele aldığımız örnek vaka analizlerinde hem de diğer sayısız adli olaylarda açık bir şekilde görmekteyiz.

3.4.2. Abduction (Geriçıkarım) Tekniğinin Önemli Davaların Sonucuna Etkileri

3.4.2.1. İspanya Terör Saldırısı (11 Mart 2004) ve Sonrasında Gerçekleştirilen Geriçıkarım (Abduction) Süreci Örneği

Olay çözümlemelerinde geriçıkarım akıl yürütme tekniğini Türk Jandarması perspektifinden değerlendirdikten sonra, konunun Avrupa örneği temelinde daha iyi anlaşabilmesi için İspanya örneğini incelemeyi uygun gördük.

İspanya'da 11 Mart 2004'te gerçekleştirilen terör saldırılarında 191 kişi ölmüş ve 1841 kişi yaralanmıştı. Terör saldırıları, başkent Madrid'in merkezindeki Atocha ve yakın ilçelerdeki Santa Eugenia ve El Pozo tren istasyonlarına girmekte olan 3 trende meydana gelmiş ve sonrasında olayla ilgili geniş çaplı soruşturma başlatılmıştı (El Pais, 12.03.2004). Yukarıda ayrıntılı bir şekilde değindiğimiz başta İspanyol Jandarması Civil Guardia olmak üzere, İspanyol güvenlik güçleri, ülkede travma etkisi yaratan bu terör saldırılarının üzerine çok yönlü soruşturma ve izleme süreci başlatmışlardır. 191 kişinin ölümüne neden olan bu terör saldırıları sonrasında olayla ilgili olay yeri inceleme ve soruşturma sürecinde ilk etapta 1 yıl; saldırıların davasına yönelik adli süreçte ise 3 yıl boyunca çeşitli olay çözümleme teknikleri kullanılmıştır.

Konumuz gereği, özellikle 11 Mart 2004 Madrid tren saldırılarını seçmemizin en önemli nedeni, olay sonrasında ortaya çıkan en büyük soru: *"Bu saldırıları kim gerçekleştirdi? Saldırıları kim üstlendi?"* sorularıdır. Saldırılardan hemen sonra birincil soru bu olurken; sonrasında gelişen olaylarda, ülkenin siyaset kurumlarından ziyade, güvenlik ve asayiş birimlerinin İspanyol Jandarmasıyla eşgüdümlü bir şekilde çalışması ve geriçıkarımsal tekniklerin kullanılması, saldırılarda kullanılan patlayıcı tipinin ne olduğuna ilişkin günlerce süren araştırma-kovuşturma neticesinde, Avrupa'nın 21. yüzyılda gördüğü en kanlı terör saldırısının çözümünü kolaylaştırmıştır.

Peki, bu noktada abduction tekniğinin devreye girdiğini ya da uygulandığını nasıl anlamaktayız? Bu tespitlerimizi öncelikle, başlıklar halinde aşağıdaki gibi belirttikten sonra, konuya ilişkin analizimizi ortaya koyacağız:

- Saldırıları gerçekte kim üstlendi? ETA mı; yoksa El-Kaide mi?
- Saldırılarda aynı anda 10 bombanın birden patlaması hangi örgütün taktiğine ve eylem gücüne işaret etmektedir?
- Teröristlere içeriden ve dışarıdan yardım eden kişi ya da bağlantılar kimler ve nelerdir?
- Madrid Tren Garı gibi güvenli bir yerde nasıl oldu da bu derece geniş çaplı bir saldırı gerçekleştirildi?
- Olay yerinde yapılan incelemelerde, ilk bulgular hangi örgütü işaret ediyordu?

Tüm bu sorulardan sonra, tren saldırılarına ilişkin İspanyol jandarması ve polisinin sürdürdüğü araştırma ve incelemeyi adım adım izleyelim. Saldırılar sabah 07.30 civarında gerçekleştiği için saldırının ilk günündeki olay yeri incelemesinde, yıllardır İspanya'nın mücadele ettiği terör örgütü ETA'ya odaklanılmıştı; ancak olay

yeri inceleme ekiplerinin ve İspanyol 'bilimsel*-kriminal polislerinin', aynı gün içindeki hızlı ve sadece tümdengelim-tümevarım yönteminin dışında geriçıkarım (abduction) tekniğiyle, söz konusu saldırının olay yeri inceleme veri ve bulguları ETA üzerine yoğunlaşmanın anlamsızlığını kanıtlamaktaydı.

Öyle ki İspanyol Jandarma ve Polisi saldırıların üzerinden 24 saat geçmeden ve işin ilginç tarafı saldırılar herhangi bir örgüt tarafından üstlenilmeden, tren garlarını ve trenleri hedef alan bu terör saldırılarını, ETA'nın gerçekleştirdiğine dair -önceki deneyim ve eylem yapılış biçiminden- herhangi bir somut kanıt bulunmadığını belirtmişlerdir. İspanyol Jandarma ve uzman ekiplerin yaptıkları detaylı inceleme, saldırıların ETA terör örgütünün eylem yapılış biçimine de uymadığını göstermekteydi.

Abduction tekniğiyle, eldeki bulgular üzerinde defalarca karşılaştırmalı yapılan incelemelerde üç noktaya dikkat çekilmekteydi:

- Saldırıda kullanılan patlayıcılar, ETA'nın sıklıkla kullandığı patlayıcı tipinden değil;
- Ateşlemeye yardımcı olan hazır 'Detonatörlerin' ETA'nın daha önceki eylemlerinde kullandığı biçime uyum sağlamamaktadır.
- ETA'nın bu detonatörleri ele geçirmesi mümkün değildir (El Pais, 12.03.2004).

* İspanya'ya has 'Bilimsel Polis Komiserliği'; Ulusal diliyle: "Comisarîa General de Policîa Cientîfica" (CGPC); Uluslararası diliyle: "General Commissary of Scientific Police" (GCSP), ağırlıklı olarak kriminal düzeyde çalışmalar yapan ve merkezi başkent Madrid olan önemli bir kurumdur. Bu kurumda görev alan polisler, 11 Mart 2004 terör saldırısının çözümünde de yoğun faaliyette olmuşlardır. Daha ayrıntılı bilgi için: http://www.policia.es/org_central/cientifica/com_cientifica.html

İlk 24 saat içinde bu bilgilere hızlıca ulaşılması ve patlayıcıların nerede yapıldığına ilişkin ipuçlarının da ortaya çıkması, şaşırtıcı sonuçları çıkarmaktaydı ki asıl şaşırtıcı olan da patlayıcıların bizzat İspanyol topraklarında yapıldığına ilişkin ilk verilerdir*. İspanyol güvenlik makamları, yaptıkları açıklamada, saldırıdan hemen sonra yapılan olay yeri inceleme çalışmalarında ETA'ya odaklanıldığını; ancak ulaşılan delillerin her defasında ETA'ya ilişkin hipotezi çürüttüklerini dile getirmişlerdir.

İşte, bu noktada -ne yazık ki- olaya siyaset müdahale edecek ve saldırıları, ETA'nın gerçekleştirdiğine dair açıklamalarda bulunulacaktır; ancak elde var olan ve her geçen saat abduction reasoning vasıtasıyla ulaşılan yeni bilgiler, saldırıların hiç de ETA usulü ve 'olağan bir ETA terör eylemi' olarak görülmemesi gerektiğini kanıtlamaktaydı. Öyle ki ETA'nın daha önceki eylemlerinde, bombalama olaylarından önce, halkın bölgeden uzaklaştırılmasına yetecek kadar bir süre vermesi ve bunun öncesinde, saldırıya ilişkin ihbarda dahi bulunmasıdır.

Olay yerinde saatlerce süren incelemelerde İspanyol Jandarması, Polisi ve diğer Uzman Ekipleri; eldeki verilerle terör saldırısının ETA'ya ait olamayacağını belirtirken siyasi kanat, olayın bir ETA eylemi olduğuna dair kesin açıklamada bulunup kamuoyu oluşturmaya çalışmaktaydı. Güvenlik birimleri ve siyaset arasında tüm bu tartışmalar sürerken aynı gün, akşama doğru, El Kaide bağlantılı bir örgüt, Londra'da yayın yapan El-Kuds El-Arabi isimli bir gazeteye bir e-posta göndererek, saldırının 'sorumluluğunu üstlendiklerini' belirtti (El Mundo., 12.03.2004)*. İşte, bu e-posta; bilimin, yani akıl yürütme yönteminin ve eldeki verilere sadık kalıp şüpheciliğe dayalı geriçıkarım tekniğinin, doğruluğunu bir kez daha kanıtlamaktaydı.

* Bu konunun tam ayrıntıları için İspanya'nın en saygın gazetelerinden El Pais'in 12 Mart 2004 tarihli sayı ve haberi için: *"La Policîa Cientîfica Concluye Que Los Explosivos y Detonadores No Son Los Habituales de ETA"*.

* İlgili ve 12.03.2004 tarihli gazetenin: *"Un 'e-mail' Reivindicia para Al Qaeda la Operaciôn Trenes de la Muerte"*, başlığı altındaki haberi.

Tren vagonlarında, istasyonlarda ve olay yerinin genelinde yapılan incelemeler sonunda, '110 kg. dinamitten imal edilen bombaların' hepsinin 'sırt çantalarına gizlenmiş' vaziyette olduğu, ilk belirlemelere göre, dört terörist tarafından vagonlara bırakıldığı ve uzaktan komutla cep telefonlarıyla patlatıldığı bulgularına ulaşıldı (Milliyet, 13-14 Mart 2004). İspanyol jandarma ve polisi ilk 24 saatte birçok bilgiye ulaşmış; ancak olayın karmaşıklığı ve olayı, ülke içinde faaliyet gösteren ETA gibi herhangi bir terör örgütünün gerçekleştirebileceği tarzda bir eylem olamayacağına yönelik delillere ulaştıkları için, olayın dış bağlantıları üzerinde durmaktaydılar.

Şu noktayı açıkça belirtmek gerekirse, başta İspanyol jandarması olmak üzere, güvenlik birimlerinin, olayın mevcut karmaşıklığına karşı klasik mantık yürütme tekniklerinin dışında geriçıkarımı, olayın her safhasında uyguladıkları görülebilir. Saldırıları gerçekleştirenin ETA mı; yoksa El-Kaide mi olduğu sorusu ve sorunsalı, bu titiz araştırma ve inceleme sonucunda zaten, ilk 24 saatte belirlenmişti:

"11 Mart 2004 Tren garı ve tren saldırıları ETA tarafından değil; uluslararası bir terör örgütü-şebekesi olan El-Kaide tarafından gerçekleştirilmiştir."

Bu sorunun cevabı, yukarıda belirttiğimiz tüm bu kanıtlar sayesinde belirlendikten sonra, abduction-geriçıkarım tekniği kullanılarak, o saate kadar cevaplanmamış diğer sorulara da açıklık getirelim:

- **İspanyol Jandarmasına göre neden ETA olamaz?**

Çünkü ETA'nın daha önceki eylemlerine bakıldığında, Bask Bölgesi'nin bağımsızlığı için, mücadeleyi terörize etmiş olsa da son zamanlarda İspanyol halkının tepkisini çekmemek ve silahlı mücadelesinin haklılığını empoze etmek için, eylemlerinde mümkün olduğunca az kişiye zarar vermek ya da hiç vermemek gibi bir strateji uyguladığı için, 11 Mart saldırısının ETA'ya ait olması tartışılırdı. (El Pais, 14.03.2004; ayrıca bkz: "Terörü Kınamak", Okay Gönensin, Vatan, 12.03.2004).

Yukarıda, İspanyol güvenlik güçlerinin ‘nedensellik mantığıyla’ uyguladıkları bu tümevarımsal akıl yürütme, yetkilileri doğruya ulaştırmaktaydı; ancak ikinci bir tümevarımsal teknik, geriçıkarımın zorunlu olduğunu kanıtlamaktadır:

- **Teröristlerin dört adet sırt çantalarını vagonlara bırakmaları, hedef şaşırtmaca mıydı? ETA’nın taktiklerine benzer olan bu durum nasıl izah edilebilirdi?**

ETA’nın daha önce bu tarz yani, patlayıcıları; karton kutulara, sırt çantalarına ya da herhangi bir kapalı cisme koyup yerleştirdiği örnekler mevcuttur; ancak burada dikkat edilmesi gereken nokta, eylemin çok çeşitliliği ve ‘senkronize’ bir şekilde 4 patlayıcının da aynı anda uzaktan infilak ettirilmesidir. Nitekim, dört teröristin bizzat kendilerinin vagonlara yerleştirdiği bu patlayıcıların hangi yolla yapıldığı ve vagonlara kadar rahatlıkla sokulduğu soruları, abduction tekniğinin ulaştığı cevaplarda, bizi ETA’dan uzaklaştırıp başka bir örgüte ve bu bağlamda, söz konusu örgütün saldırıda kullandığı patlayıcı tipi üzerinde durmamıza neden olmaktadır.

Yani bu durumda, ***‘sırt çantalı patlayıcılar ETA tarafından yerleştirilir’*** gibi tümevarımsal bir mantık yürütme tekniği, olay yeri incelemede herhangi bir çözümleme sağlamamış ve nihayetinde geriçıkarıma yardımcı yardımcı olan esas bulgular, ‘patlayıcı tipi’ özelliğinden elde edilmiştir.

- **İspanyol Jandarmasının özellikle üzerinde durduğu patlayıcı tipi, olayın çözümlenmesi açısından, yetkilileri nasıl yönlendirmiştir?**

İspanyol istihbaratının da destek verdiği ve İspanyol Jandarmasının geniş çaplı soruşturmasının sonucunda -tabi ilk bulgular bunu gösteriyordu- patlayıcı tipinin 'Goma tipi plastik patlayıcı' olduğu kanaatine varılmaktaydı; ancak geriçıkarımın en temel özelliklerinden olan 'kesinlik' bildirme ifadesi burada dile getirilmemiştir. 'İcra edilen ve ulaşılan bilgiler eşliğinde', patlayıcının Goma tipi olduğuna ilişkin olası bir argüman ortaya atılmıştır. Tam da bu noktada, şunu belirtmek gerekir ki daha önce abduction'a giden süreçte geçici olarak kabul edilen bilgileri, 'artdeyi' olarak tanımladığımızı belirtmiştik. İşte, İspanyol güvenlik makamlarının elde ettikleri son bulgular, patlayıcının Goma tipi plastik patlayıcı olduğunu göstermektedir.

Elbette, bu verilerden sonra geriçıkarım süreci sonlanmamıştır; çünkü saldırıların gerçekleştiği 2004'ten 2007 yılına kadar geçen 3 yıllık sürede devam eden bir dava süreci olduğu için, her yeni veride geriçıkarım akıl yürütme tekniğinden yararlandığını anlamaktayız; çünkü 2007'deki davaya eklenen yeni bilgilerde Mahkeme Başkanı Javier Gomez Bermudez, kararını açıklarken, söz konusu patlayıcı madde ile ilgili olarak; daha önce elde edilen bilgilerin, yani 11 Mart terör saldırılarında kullanılan patlayıcı tipinin 'Goma patlayıcı tipi' olduğuna 'kesinlikle' hükmetmiş ve bu patlayıcıların, İspanya'nın Kuzey'indeki 'Asturias' bölgesinde bulunan 'Conchita' maden ocağından getirildiğine de kesinlik kazandırmıştı. (The New York Times, 01.11.2004)*.

* Mahkemenin ve mahkeme başkanının kararı için söz konusu kaynağın ayrıntılı bağlantısı bkz: www.cnnturk.com/2007/dunya/10/31/madrid.saldirilari.davasi.karar.baglandi/401654.0/index.html ; bir diğer ayrıntılı ve etraflıca bilgi içeren The New York Times kaynağı için: *"7 Are Acquitted in Madrid Bombings"*, The New York Times, 01.11.2007.

Şekil 3.3 İspanya Terör Saldırısı 11 Mart 2004

Öyle ki söz konusu patlayıcıların kullanıldığını kanıtlayan bir diğer delil ise saldırıdan bir ay sonra, 3 Nisan 2004'te saldırılarla ilişkili terörist bir guruba, İspanya'nın Legenês bölgesinde yapılan operasyonda evde bulunan yedi terörist kendilerini infilak ettirmişler ve kullandıkları patlayıcıların Madrid saldırısında kullanılan patlayıcılarla benzerlik gösterdiği anlaşılmıştır (El Pais, 04.04.2004)[*] .

- **Teröristlerin kimlikleri üzerinde nasıl bir abduction yolu izlendi?**

Olayın, ETA bağlantılı olmadığını kanıtlayan ve İspanyol makamlarını, İspanyol kamuoyunu şaşkına çeviren bir diğer neden ise, 28 teröristten 14'ünün Fas'lı; 9'unun da İspanyol olmalarıydı[*]. Bu veriler en başta, tümevarım ve tümdengelimsel yöntemlerle yapılan çıkarımlardan ziyade, geriçıkarım tekniğinin yararını bir kez daha göstermekteydi ki İspanya uluslararası bir terör dalgasıyla, El-Kaide'yle mücadele etmekteydi ve içeriden-dışarıdan kimi çevrelerce destek görmekteydi. Bu durumda, dava süresince geriçıkarım akıl yürütme tekniği kullanılarak eldeki verilere şüpheyle yaklaşılmaya devam edilmiş ve çok yönlü süren soruşturmalar neticesinde 28 kişiden

[*] Olayla ilgili açıklayıcı yazı ve fotoğraflı ayrıntılı haber için bkz: *"La Policîa Confirma Que Fueron Cinco Los Terroristas Que Se İnmolaron En Legenês"*, El Pais, 04.04.2004.

[*] Geriye kalanlar: 2 Suriyeli, 1 Cezayirli, 1 Mısırlı ve 1 Lübnanlı.

21'i, değişen oranlarda hapis cezası almışlardır. İncelemeler sonucunda teröristlere patlayıcıları temin konusunda yardımcı olanlardan, 7 kişiden, 5'inin de İspanyol olması ayrı bir tartışma ve inceleme konusudur.

Toparlayacak olur isek; Türk Jandarması'yla benzerlikler gösteren Guardia Civil, İspanyol Jandarması, 11 Mart 2004 Madrid saldırılarında iyi bir sınav vermiş; gerek olay yeri inceleme ekiplerine; gerekse kırsal kesimde teröristlerin izini sürme ve yakalanmaları için merkez güvenlik birimlerine ciddi yardımları dokunmuştur. Saldırıların üzerinden birkaç yıl geçmesine rağmen; İspanyol güvenlik birimleri tekrar tekrar geri dönerek 11 Mart sabahının öncesi ve sonrasını soruşturmakta ve incelemekteydiler.

Saldırılardan iki yıl sonra dahi, 2006 yılında, yeni bir abduction örneği sayılabilecek tartışma ve argüman ortaya atılmıştı ki davanın karara bağlandığı 2007 yılında tartışmaya açık bir alan olarak bırakılmıştı. 2006'da, dönemin İspanya Ulusal Mahkeme Yargıcı Juan Del Olmo'nun tutanaklarında yer alan bir polis müfettişinin ifadesinde, terör saldırısının olduğu gün (11 Mart 2004 sabahı, yerel saatle 07.30 civarı), olay yeri inceleme ekiplerince kanıt olarak toplanan ve daha sonra soruşturmada en önemli ipuçlarından biri olarak kabul edilen 'sırt çantası'nın, komiserliğe nasıl ulaştığı üzerine soru işaretleri belirmekteydi (Hürriyet, 14.03.2006). İşte, bu noktadan itibaren soruşturma boyutunda yeni bir yön ve tartışma doğmaktaydı ki bu son gelişme, yukarıda, bu saldırının olay yeri incelemesi sırasında bahsettiğimiz geriçıkarım metoduna doğrudan dâhil olmaktaydı.

Sırt çantasının da olay yerindeki tıpkı diğer deliller gibi, saldırının gerçekleştiği tren garına en yakın komiserlik olan 'Vallecas Komiserliği'ne getirildiği çok açıktır; ancak söz konusu polis müfettişinin yargıç Olmo'ya verdiği ifadede; "patlamaların olduğu trende kuşkulu bir sırt çantası gördüğünü; ancak bunun komiserliğe getirilen ve içinde patlayıcıların bulunduğu sırt çantası olmadığını söylemesi", olay yeri

inceleme ekiplerinin 11 Mart sabahına tekrar dönüp delilleri yeniden gözden geçirmelerine ve soruşturma sürecinde farklı bir perspektif doğmasına yol açmaktaydı (El Mundo, 13.03.2006)*.

Geriçıkarım (Abduction) akıl yürütme tekniğinin 'en iyi açıklamaya giden çıkarım türü' olduğunu bu son verdiğimiz İspanya örneğinde de görmekteyiz. 11 Mart terör saldırılarının akabinde gerçekleştirilen çok yönlü soruşturmanın her evresinde, yeni bilgi ve bulgulara ulaşıldıkça -ki Madrid saldırılarından iki yıl sonra yukarıdaki sırt çantası olayında olduğu gibi- soruşturmanın seyri değişmiştir. Geriçıkarımın daha önce bahsettiğimiz niteliklerinden olan bilgi birikimi ve her bilginin daha önceki bilgilerin yerini alıp 'aşkınsal' bir süreç oluşturmasını, yine Madrid örneğinde görmekteyiz.

Saldırılardan sonraki her soruşturma evresinde ulaşılan bilgiler, geriçıkarımın "kesin bilgiye ulaşmak mümkün olmayabilir" ilkesini bizlere anımsatmaktadır. Özellikle Fas'lı teröristlerin, saldırı günü tren garına nereden ulaştıkları ya da saldırı için direkt Fas'tan mı İspanya'ya giriş yaptıkları; yoksa uzun süre İspanya'da yaşayan Fas kökenliler mi oldukları tartışılagelmiştir. Davanın nihai kararının açıklandığı 2007'ye dek bu sorular sürekli olarak gündemde tutulmuştur.

Burada son olarak, dikkat çekmek istediğimiz nokta, İspanyol Jandarması Guardia Civil, diğer tarafta İspanyol Polisi Policîa Nacional ve diğer İspanyol güvenlik birimlerinin, olay günü olay yeri inceleme faaliyetinde, yukarıda bahsettiğimiz teknikler ve olaydan sonraki koordineli çalışmaları ve herhangi bir AB üyesi ülkeden doğrudan yardım almadan adli-kriminal düzeyde olay çözümlemesini gerçekleştirmeleri, İspanya'nın terör tarihinde başarılı bir örnek olarak yerini almaktadır.

* İlgili haberin ayrıntısı için: *"La 'Mochilla de Vallecas' No Estaba Entre Los Objetos Que La Policîa Recogiô Del Tren"*, El Mundo, 13.03.2006.

İspanya örneğinde görüldüğü ve yine, bir sonraki bölümlerde inceleyeceğimiz örneklerde de görüleceği üzere, olay çözümlemesi ve akıl yürütme teknik ve yaklaşımlarında, geriçıkarım artık, sadece tıp ya da kriminal alanlarda değil; 'heryerde'dir (Park, 2017, s. 34). Bir sonraki bölümlerde ele alacağımız konular itibariyle de geriçıkarım (abduction)'ın, bundan sonrası için kriminal vakalarda daha sık kullanılacağını öngörmekteyiz. Özellikle, Avrupa güvenlik birimleri ve daha spesifik bir örnek olarak INTERPOL, geriçıkarımı; 'intelligence', yani bir 'zeka-akıl-bilgi' perspektifinden görmektedir. Yine sonraki bölümlerdeki örnek vaka incelemelerinde, güvenlik birimlerinin, olay yeri inceleme yaklaşımlarını analiz ederken karşılaştırmalı olarak bu konuya değineceğiz.

3.4.2.2. "Oscar Pistorius" Davası Örneği

Geriçıkarım (Abduction) tekniğinin uygulama alanının giderek genişlediğinden bahsetmiştik. Son yıllarda birçok önemli davada -özellikle dedektifler tarafından- kullanılan abduction tekniği, yine birçok davanın seyrini değiştiren şaşırtıcı sonuçlar doğurmuştur. Türk Jandarması olay yeri inceleme timlerinin, olay mahallinde ne tür olay çözümleme ve akıl yürütme tekniklerini uyguladıklarını etraflıca ele almıştık. Türk Jandarmasının bu konudaki yaklaşım ve çözümleme tekniklerinin eksikliklerini anlamanın yollarından biri de -en başta verdiğimiz öncül örnek olan 11 Mart 2004 Madrid saldırılarının örnek olabileceği gibi- aynı ya da benzer olaylar karşısında mukayese yaratarak bir analiz getirme çabasıdır.

İşte, bu başlıktan sonra inceleyeceğimiz örneklerde abduction metodunu, kriminal alanda son zamanlarda sıklıkla kullanan Avrupa Jandarması ve Polisinin kriminal çalışmalarına daha ayrıntılı bir bakış açısıyla bakacağız; ancak onun öncesinde, Güney Afrika adli makamlarının sürdürüp ilki 2017; ikincisi 2018 yılı

itibariyle nihayete erdirdiği ve dünya kamuoyunda ses getiren Oscar Pistorius* davasını incelemek ve bu davanın, abduction safhalarını irdelemek istiyoruz ki bu olayın kriminal çözümlemesi, sonrasında gelişen sorgulama süreci ve davanın özellikle iki kararına ilişkin analizlerimizi geriçıkarım (abduction) temelli ortaya koyacağız.

14 Şubat 2013 tarihinde, sabaha karşı 2.30 gibi, Oscar Pistorius, Pretoria'daki kendi evinde, kız arkadaşı Reeva Steenkamp'ı silahla vurarak öldürmüştü. Eylemi gerçekleştiren kişinin, dünyaca ünlü birinin olması ve trajik bir ölümün sorumlusu olarak yargılanması, davaya dikkatleri daha da artırmaktaydı. Olaydan hemen sonra olay yerinde başlatılan çok yönlü soruşturma ve sonrasındaki dava sürecinde, yetkililerin olaya yaklaşımını sırasıyla inceleyelim:

"Pistorius ve kız arkadaşı Steenkamp sevgililer günü için bir araya gelmişler ve o gecenin sabahına doğru Pistorius, banyodan bir ses geldiğini duymuş ve bunun bir hırsız olabileceğine kanaat getirmiştir. O anda protez bacakları takılı olmadığı için 'apar topar' sesin geldiği yere, banyoya yönelmiştir ve tuvaletin olduğu yere birkaç el ateş etmiştir. Tuvaletin kapısını açtığında kız arkadaşının kanlar içinde olduğunu görünce ambulansı aramıştır." (Pretoria Mahkeme Tutanakları için bkz: http://www.bbc.com/turkce/haberler/2013/02/130220_pistorius_updt , Erişim Tarihi : 03.11.2017).

Olayın özeti kabaca yukarıdaki gibidir. Dedektifler ve olayı araştıran soruşturma ekibi, aylarca süren delil toplama ve delilleri analiz etme faaliyetlerinde Pistorius'un mahkemedeki ifadelerini, olay günü yaşanan ve incelemeler sonucu elde edilen bulgularla karşılaştırmışlardır. İlk geniş çaplı mahkeme 2014'ün Mart'ında başlamıştır. Bu ilk mahkemede olayın yaşandığı yerden alınan ve Steenkamp'ın

* Güney Afrikalı ampute atlet. Birçok yarışmada başarılar göstermiştir ve paralimpik şampiyonlukları vardır. 2012 Şubat'ında Londra'da düzenlenen Olimpiyat oyunlarında, engelsiz atletlerle yarışan ilk engelli atlet olarak bir ilki gerçekleştirmiştir.

cesetinin çıkarıldığı tuvalet ve evin muhtelif yerlerinde yapılan kriminal incelemelerde Pistorius'un, kız arkadaşına "dört el ateş ettiği ve ilk ateşin kız arkadaşının kolunu sıyırdığını ve sonraki atışlarında kız arkadaşının ciddi yara almadığını; ancak diğerinde başından vurulduğunu ve asıl ölümcül darbeyi de başından alarak yere yığıldığının" farkına vardılar. ("Oscar Pistorius Trial: Evidence", http://www.bbc.com/news/world-africa-26417240 , Erişim Tarihi : 22.10.2017)

Tüm bu detaylı olay yeri incelemesi ve kriminal araştırmalar neticesinde, abduction tekniğinin kullanıldığı ve akılları karıştıran sayısız soru ve açığa kavuşmamış -ki Pistorius'un hapse mahkûm edilme nedenlerinden biri de, bu açığa kavuşmamış ve muğlak kalan ifadeler ve bulgulardır- birçok ifadeyi ve olay günü yaşananları, abduction perspektifinde, aşağıdaki gibi sunalım ve bunun neticesinde Güney Afrikalı dedektif, polis ve olay yeri inceleme timlerinin 'abduction reasoning process*'te; sorular, kuşkular ve tutarsız-çelişkili durumlar karşısında neler ürettiklerini analiz edelim:

Pistorius'un ilk ifadesi: *"Banyodan gelen sesleri duyunca, oraya yöneldiğini ve tuvaletin kapısına birkaç el ateş ettiğini"* belirtmiş ve kız arkadaşı Steenkamp'ın yatakta olmadığını, tuvalet kapısına ateş ettikten sonra farkına vardığını söylemiştir. Şubat 2013'teki ön soruşturmalarda, Pistorius'un ilk ifadeleri, davanın sonraki aşamalarının da seyrine yön vermekteydi. Bundan sonraki mahkemelerdeki ifadeleri, özellikle 2014 Mart'ından sonrakiler, Pistorius'un bu ilk soruşturma ve mahkemelerdeki ifade ve tutumlarıyla çelişki gösterecektir. Güney Afrikalı dedektiflerin ve olayı araştıran savcılar, Pistorius'un bu ilk ifadelerine istinaden, sonraki mahkemelerde verdiği ifadeleri karşılaştırıp yeni bilgi ve olay gününde yaşananların 'gerçekte' neler olabileceğini çözmeye çalışmışlardır.

* 'Geriçıkarım akıl yürütme süreci'

Oscar Pistorius davası, onu suçlu ve suçsuz gösteren ve gören taraflar ve kararlar etrafında, aylarca sürüp giden abduction (geriçıkarım) tekniğiyle bir sonuca bağlanmaya çalışılmıştır.

- **Kız arkadaşı Reeva Steenkamp, Pistorius'un 'hırsızın sesini duyduğunda' yataktan ayrılırken, gerçekten yanında mıydı?**

Soruşturmanın ilk evrelerinde, Şubat 2014'teki soruşturmada Pistorius, banyoda hırsız sandığı kız arkadaşını vurduktan sonra, onun yatakta olmadığını fark ettiğini söylemiştir; ancak Güney Afrikalı mahkemenin ve dedektiflerin bu nokta üzerinde ısrarla durmalarının nedeni, 2017'deki duruşmadan sonra Pistorius'un, eve hırsız girdiği yönündeki sesleri duyduktan sonra, *"kız arkadaşının kulağına eğilerek yataktan bir yere ayrılmamasını ve polisi aramasını kendisine söylediğini"* yönünde ifadesini değiştirmesidir. Bu ifade değişikliği de Pistorius'un çelişkili bir psikolojik profil çizmesinin nedenleri arasındaydı. Pistorius'un yatak odasında yapılan incelemelerde, kız arkadaşının vurulmadan önce tam olarak kaç dakika içerisinde banyoya gittiği ya da gerçekte, hırsızın sesinin duyulduğunda o an yatakta olup olmadığı açığa kavuşmamıştır.

- **Pistorius'un dediği gibi, eve gerçekten hırsız girdiyse, Pistorius o anki ruh halini neden ikna edici ve mantıklı bir şekilde açıklayamıyor? Ve neden hırsıza dair ifadelerinde kuşku yaratan bir durum söz konusudur?**

Mahkeme üyeleri, bu konuda sanık Pistorius'u cross examination -CE.- (çapraz sorguya) aldıklarında, olayın bir cinayet olduğu yönündeki şüpheleri giderek artmıştır. Mahkeme savcısı Gerrie Nel, Pistorius'un hırsıza dair bu ifadeleri karşısında, geriçıkarımın 'ayrıntı' sorularına ve öncülündeki bilgileri aşan bir soru yöneltmiştir.

Savcı Nel, Pistorius'un dediği gibi, Bayan Reeva Steenkamp'ın banyoda olduğunu varsaydığında şunları söylemiştir:

"Bunların hepsi önceden planlanmış. Neden bir hırsız kendini banyoya kilitlesin ki?"

İşte, bu soru geriçıkarımsal akıl yürütmeye 'öncülde verilen' bilgileri de aşan duruma en iyi örneklerdendir. Bu durumda, Pistorius'un evine girenin ve onu banyoda saklanan bir hırsız sandığına dair "hiçbir izahatın ve delilin olmadığı" da aynı savcı tarafından vurgulanmıştır. *

- Pistorius, hırsıza evden bir an önce çıkmasını ve eğer çıkmazsa onu vuracağını söylediğinde hırsızın tuvalette olduğunu söylemiştir. Peki, neden kız arkadaşı tuvaletten çıkıp da: *"Hayır ben hırsız değilim, sevgilinim. Hırsızı bulamadın mı?"* gibi tepkiler göstermemiş ya da erkek arkadaşının sesini duyduğunda neden tuvaletten çıkmamıştır? Evin krokisi bunu izah edebilir mi? Sorunun cevabını vermeden önce aşağıdaki krokiyi inceleyelim. (Oscar Pistorius Trial…, a.g.b.k.).

* Eklentinin kaynağı yazı formatımızı bozduğu için tümüyle açılımı şu şekildedir: http://www.bbc.com/turkce/haberler/2013/02/130220_pistorius_updt Erişim Tarihi : 20.11.2017)

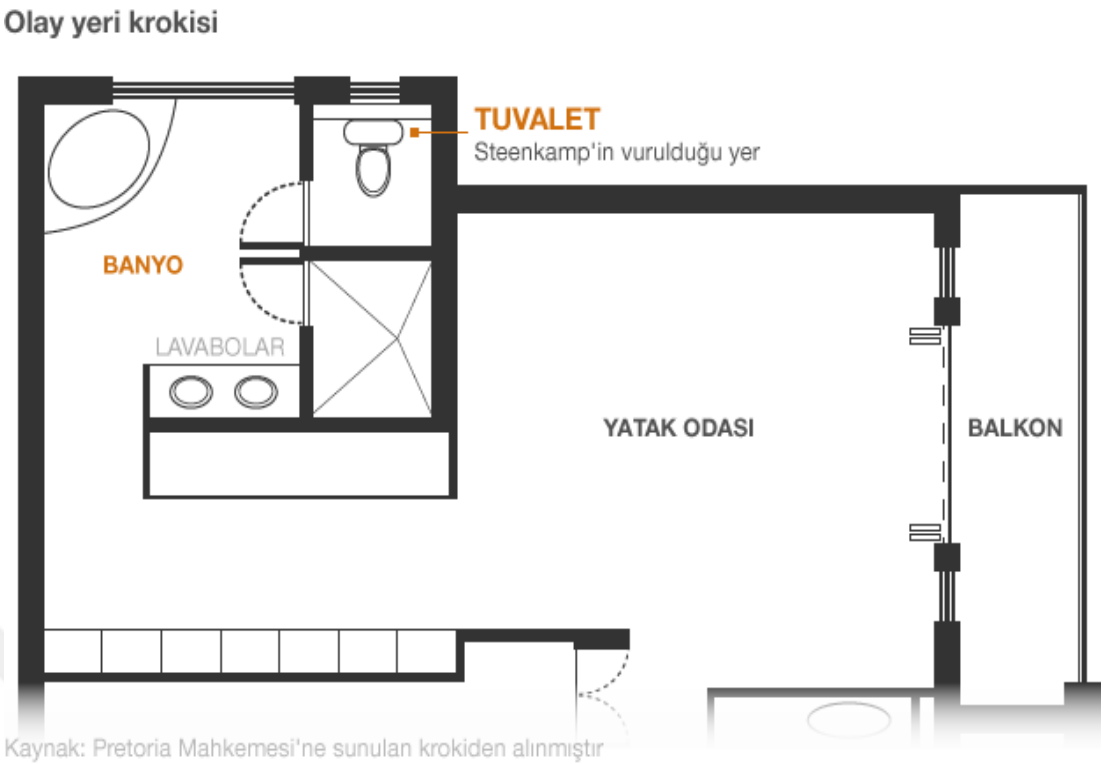

Şekil 3.4 Olay Yeri Krokisi

Mahkemeye sunulan bu krokiden de anlaşılacağı üzere, böyle dar bir alanda ve olay döngüsünün geçebileceği sınırlı bir mekânda, Pistorius'un ifadelerinde yer alan: "Kız arkadaşımın tuvalete saklandığını tahmin etmemiştim", "Hırsızın tuvalete saklandığını sanmıştım" gibi açıklamalar tutarsız görülmekteydi; ancak şunu da eklemek gerekir ki en başta geriçıkarım akıl yürütmesinin spesifik bir şekilde uygulandığını söylemek mümkün değildir. İlk mahkeme süreçlerinde, savcıların ve mahkeme heyetinin dedektiflerden aldıkları: "Pistorius'un ifadesini yanlışlayacak herhangi bir somut delil olmadığını" belirtmeleri bunun kanıtıdır. Bize göre, davanın kırılma noktası, savcı Nel'in geriçıkarımsal soru ve kuşkucu yaklaşımlarını mahkemeye taşımasıyla beraber, cross examination-CE. (çapraz sorgu) sürecinin geriçıkarımsal akıl yürütmeyle bütünleştirmesi sayesindedir.

- **Pistorius, 2014'teki mahkemenin duruşmasında neden 5 yıl cezaya çarptırıldı?**

Bu duruşmada, 1 yıl süren sorgulama ve mahkeme sonucunda, Yargıç Thokozile Masipa, Pistorius'un ifadelerinden ve mevcut delillerden yola çıkarak ilk kararında şu açıklamayı yapmıştır:

"Bay Pistorius, kız arkadaşı Steenkamp'ı 'yanlışlıkla' öldürmüştür; bu bakımdan, 'kusurlu davrandığına' kanaat getirmekteyiz ve Pistorius'un kız arkadaşını, 'kasıtlı ve önceden planlanmış cinayet' ile öldürdüğüne dair 'yeterince delil' bulunmamaktadır." Demekteydi (http://www.euronews.com/2016/07/06/oscar-pistorius-verdict-due , Erişim Tarihi : 11.10.2017).

Ancak bu karar incelendiğinde, görüleceği üzere 'öldürme' fiilinin, sanık tarafından gerçekleştirildiğine; fakat bu fiilin 'kasıtlı' olarak yapıldığı yönünde 'yeterince' delilin olmadığı, kararda belirtilmekteydi. Bu yüzden, mahkeme, Pistorius'a bu ilk kararında, 'kusurlu cinayet' ('guilty of culpable homicide')'den 5 yıl hüküm vermiştir*.

Bu ilk karar sonucunda, dedektiflerin ve davayla ilgilenenlerin tepkileri dikkat çekmekteydi. Pistorius'un suçlu olduğuna kesin gözüyle bakan taraflar, mahkeme kararının, sanığın "kasıtlı" ölüme sebebiyet vermekten cezalandırılması gerektiğini belirtmişler ve mahkemenin aldığı bu ilk kararın ardından, özellikle mağdurun ailesinin çabalarıyla, yeni deliller yoluyla geriçıkarımsal bir sonuca ulaşmada katkı sağlamışlardır. Mağdurun ailesinin ve Pistorius'un kesin suçlu olduğuna inanan

* Mahkeme tutanaklarının genel özeti ve raporu için bkz: *"Supreme Court of Appeal of South Africa Judgment"*, Reportable, Case No: 950/2016. ; ayrıca ilgili mahkemenin tutanağı için bkz: www.justice.gov.za/sca/sca2017-158

dedektifleri şaşkına çeviren ve kabul edemedikleri bir karar ise, 5 yıllık karardan 1 yıl sonra alınan ara kararda, Pistorius'un "ev hapsine" geçmesi hususunda aldığı karardır.

- **Mahkemenin kararını yeni delillerle yeniden gözden geçirmesi sonucu, davanın seyri ne yönde gelişmiştir?**

Yukarıda da belirtildiği gibi, ilk 5 yıllık hapis cezasını takiben, Pistorius'un ara kararla beraber ev hapsine alınması, karşı tarafın yeni deliller ve itirazlarıyla mahkeme 2 ay sonra, Aralık 2015'te, daha önceki kararlarını değiştirmek zorunda kalmıştır ve son kararında ünlü atlete 6 yıl hapis cezası hükmünü çıkarmıştır. Bu karardaki en önemli neden, mahkemenin de Pistorius'un, sevgilisinin ölümüne sebebiyet verdiğini kabul etmekle beraber, tam olarak bu ölümün bir 'cinayet' mi; yoksa 'kazara' gerçekleşen bir ölüme yol açmak olduğuna ilişkin -eldeki delillerle- trajik bir olay olup olmadığı konusunda tereddüt yaşamasıdır (http://www.euronews.com/tag/oscar-pistorius , Erişim Tarihi : 18.10.2017)*.

- **Temmuz 2016'da alınan 6 yıllık hapis cezasının ardından dedektiflerin ve davayı izleyen polislerin gerçekleştirdikleri en önemli abduction (geriçıkarım), örnekleri nelerdir? Ve Pistorius'un 6 yıllık mahkûmiyetinin bozulup 15 yıllık mahkûmiyete çarptırılması sürecinde, 'en üst düzeyde' abduction faaliyetleri sıralandığında, karşımıza nasıl bir sonuç çıkmaktadır? Olayın gerçekleştiği gecede hiç mi görgü tanığı bulunmamaktaydı?**

Görgü tanıklarının sayısı 37'ydi. Bunların bir kısmı Pistorius'un evinin yakınında oturan komşularıydı ve bu kişilerin mahkemedeki tanıklıklarında, olay

* Konuya ilgi duyanlar için baştan sona, Pistorius davasına dair derli toplu bilgiler için yukarıda verdiğimiz kaynağın haber başlığı: "*All News About Oscar Pistorius", ilgili bilişim ağı sitesine erişim tarihi,* 21.05.2018.

gecesi Pistorius'un evinden silah seslerinin ve çığlıkların geldiği yönündeydi. Burada dedektiflerin kafasını kurcalayan nokta, görgü tanıklarının anlattığı 'çığlıklar' silah seslerinden önce miydi sonra mıydı olduğu yönündeydi. Eğer çığlıklar silah seslerinden önce idiyse, kız arkadaşı, Pistorius'tan kaçmaya çalıştığı yöndedir. Ve bu durumda kendisini tuvalete kilitlemiş olabilir çıkarımını akla getirmektedir*.

- **Son mahkemede Pistorius ve onun savunma ekibinin elini güçlendiren tezleri zor durumda bırakan adli tıp delili üzerinde gerçekleştirilen abduction örneği neydi?**

Mahkeme savcısı Gerrie Nel, patolog Jan Botha'dan, Steenkamp'ın ölmeden önce son kez neler yiyip içtiğini ve bunların ölümden önce en son saat kaç gibi yenildiğine dair rapor da talep etmişti. Patoloji raporu ve savcının raporu vurguladığı noktaya göre; Steenkamp, ölmeden sadece '2 saat önce' yemek yemiştir. İşte, bu nokta Adli Tıp'ın da eşgüdümlü çalışmalarıyla abductive bir girişim olarak karşımıza çıkmaktadır ki aşağıda, savunma makamının (Pistorius ve ekibi) ve iddia makamının tezlerini vereceğiz. Bu durumda iyi bir abduction (geriçıkarım) örneği ortaya çıkmaktadır:

İddia Makamı: *"Bayan Steenkamp, ölümünden sadece '2 saat önce' yemek yemiştir."*

Savunma Makamı: *"Yemek 'çok önce' yenmişti. Steenkamp, çok önceden derin uykuya dalmıştı."*

Dikkat edilirse, bu noktada, savunma makamının elini güçlendirecek hiçbir delil ve argüman yokken; iddia makamı, kendi tezlerini adli tıptan gelen patolojik

* Bu konuyla ilgili teferruatlı ve Pistorius'un kız arkadaşını vurduktan sonra salonun ortasına mı; yoksa merdivenlerden indirip kapı girişine mi getirdiğiyle ilgili görsel ve ilgili bilişim ağı sitesi için bkz: Ek-*1*.

bulgulara-delillere dayandırmaktadır: *"Bayan Steenkamp, ölümünden iki saat önce yemek yemiştir."* Geriçıkarıma konu edilen bulgu nedir? Yemeğin kesinlikle iki saat önceden yenildiğidir; bundan 'daha önce' ya da 'çok öncesi' değil. Geriçıkarım akıl yürütmesini ispatlayan nedir? Patolojik verinin kesin olarak '2 saat öncesini' göstermesidir. Yani, iki saatin de öncesini değil.

Savcı Nel, tam da bu noktada: *"Pistorius ve kız arkadaşının yemekten sonra herhangi bir sebeple tartışmaya başladıklarını ve 14 Şubat gecesinin yemeğinden sonra ciddi bir tartışma -belki de alkolün de etkisiyle- yaşadıkları ve bunun üzerine Pistorius'un sinirlenip silahı eline geçirdiğini ve bunu gören kız arkadaşının can havliyle kendini banyonun tuvaletine kilitlediğini ve cinayetin bu şekilde gerçekleştiğini"* belirtmekteydi. Savunma makamının ise Steenkamp'ın çok daha önceden 'derin uykudaydı' gibi argümanı, patolojik abduction sonucu anlamsız kalmaktaydı.

Yukarıda sıralanan abduction örneklerine ilaveten, iddia ve savunma makamının karşı karşıya geldiği ve Pistorius'un 15 yıl hapis cezası almasının spesifik kanıtlarından bir diğeri de Steenkamp'ın saklandığı tuvalet kapısındaki kurşun izleriydi*. Aşağıda mahkemeye sunulan ve bizzat mahkemeye getirilen kapının fotoğrafları ve kapının üzerinde bulunan kurşun izleri görülmektedir. Bu fotoğrafta bir noktaya daha dikkat edilmesi gerekir ki onu birazdan tartışacağız; ancak öncelikle mahkemeye sunulan bu veriyi inceleyelim:

* Burada şu kaynağı önermekteyiz ki çalışmamızı gerçekleştirdiğimiz bu yıl içerisinde yayımlanan Oscar Pistorius tarafını savunucu bir kitaptır: Brent Willock, *"The Wrongful Conviction of Oscar Pistorius: Science Transforms Our Comprehension of Reeva Steenkamp's Shocking Death"*, Light Messages Publishing, Mayıs, 2018.

Şekil 3.5 Olay Yeri Modellemesi

Yukarıdaki fotoğraf incelendiğinde savunma makamının mahkemenin başından beri söylediği, eve giren hırsızın kendisini tuvalete kilitlediği ve bunun üzerine Pistorius'un tuvaletin kapısına dört el ateş ettiği yönündeki tezlerinin, sadece 'dört el ateş edildiği' kısmının doğru olduğunu; ancak tuvaletin kapısının ardındaki kişinin 'gerçekte hırsız mı?' ; yoksa kız arkadaşı 'Steenkamp mı?' olduğu yönünde derin kuşkuların varlığı belirmektedir:

Savunma Makamı: *"Bay Pistorius, banyodan gelen seslere istinaden yatağından kalkmış ve hırsızın tuvalette saklandığını fark edince, önce bir an önce hırsızın tuvaletten çıkması için uyarıda bulunmuş; ancak herhangi bir ses alamayınca, protez bacaklarını takmadığı için kendisini savunmasız hissetmiş ve tuvaletin kapısına dört el ateş etmiştir."* *(a.g.m.t.).*

İddia Makamı: *"Bay Pistorius'un tuvaletin kapısına dört el ateş ettiği doğrudur. Balistik incelemelerde bunun doğruluğu tartışılmaz; ancak sanığın tuvalet kapısına*

ateş etmesinin nedeni, kapının ardında bir hırsızın mı; yoksa çok öfkelendiği ve kavgaya tutuştuğu kız arkadaşının mı olduğu sorusu ve sorunsalıdır."

Savcı Nel, delilleri mahkemece incelenmesi için mahkeme heyetinin ve izleyicilerin dikkatine sunmuş ve burada bir ayrıntıya dikkat edilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Savunma makamı, tuvaletin kapısına ateş edildiği nokta da haklı, buna kimse itiraz edemez; çünkü bunun somut delilleri -fotoğrafta da görüldüğü gibi- var. Peki, savunma makamının öne sürdüğü şu nokta 'gerçekten' doğru mu? *"Pistorius, protez bacaklarını takmadığı için kendini savunmasız hissetti ve tuvaletin kapısına dört el ateş etti."*

Savcı Nel devamında şu çarpıcı abduction örneğini de eklemiştir:

Eğer, Pistorius'un, tuvalete ateş ederken, protez bacaklarını takmadığı doğruysa, tuvalet kapısının kilidinin hemen biraz üstünde 'kriket sopası'nın zorlanmasından kaynaklanan izlere ne demeli? Bu kriket sopası izleri de Pistorius'a aitse -ki savunma makamı bunu kabul etti- Pistorius'un boyu, kapı kilidinin hemen biraz üstüne nasıl yetişti ki burada kriket sopasının kapıyı zorlamasından kalan izler mevcut? Pistorius'un olay anında protez bacaklarını takmadığı söylenmemiş miydi? Nasıl oluyor da protez bacaksız bir insan kriket sopasının zorladığı yere dek uzanabiliyor? Boyunun daha kısa olması gerekmiyor mu?

Kasım 2017'deki mahkemeye dek yukarıdaki abduction örneklerine benzer sayısız çıkarımlar yaşanmıştır. Kasım 2017'deki duruşmada Pistorius, Yargıtay tarafından, 15 yıl hapis cezasına çarptırılmış; ancak cezaevinde bulunduğu dönem göz önünde tutularak 13 yıl 5 ay hapis yatması gerektiği kararı verilmişti.

Pistorius, bu karara da itiraz etmiş ve 13.5 yıl hapis cezasına ilişkin Yargıtay kararını, Anayasa Mahkemesi'ne taşımıştı. Anayasa Mahkemesi ise Pistorius'un bu başvurusunu Nisan 2018'de reddetmekteydi (*The Guardian*, 10.04.2018.)[*]. Ve bu kararla Pistorius'un tüm hukuk yolları kapanmaktaydı ki en yüksek mahkeme dahi Pistorius'un tezlerini doğrulayacak herhangi bir karar vermemekteydi.

Oscar Pistorius davası son dönemde her yönüyle incelenmekte ve tartışılmaktadır; ancak davanın işleyiş süreci ve adli makamların nihayetinde bu olayı 'cinayet' kategorisinde değerlendirmelerinin, yukarıdaki "abduction reasoning process" eşliğinde ve katkısında aydınlanabildiği yadsınamaz bir gerçek olarak karşımıza çıkmaktadır. Ve bundan sonraki süreçte de -dava her ne kadar nihayetine erdirilse de- kanımızca, dava üzerinde çokça konuşulacak ve Pistorius davası, olay günü ve sonrasındaki gelişmeleriyle kriminal alanda tartışılıp incelenecektir.

3.4.2.3. "Isdal Kadını" Davası: Cinayet mi? İntihar mı? 'Devam Eden Abduction' Örneği

Çalışmamızın konusu itibariyle hem heyecan verici bir dava süreci, hem de 1970'ten beri devam eden uzun soluklu geriçıkarım (abduction) örneği olarak "Isdal Kadını" olayı; son zamanlarda yeni bulgularla tekrar kriminal uzmanların ilgi alanına girmiştir. Isdal kadını olayı ve davasını ayrıntılamadan önce, bu olayın ortaya çıktığı anı, özetlemekte yarar görmekteyiz.

[*] Davadaki son kararın haberinin başlığı ve ayrıntılar için bkz: *"End of the road: Oscar Pistorius Loses Appeal Over Jail Term in Final Legal Defeat"*, The Guardian, 10.04.2018.

29 Kasım 1970'te Norveç'in Bergen şehrinin yakınlarındaki "Isdalen Vadisi"nde bir adam ve iki küçük kızı bir cesetle karşılaştı. Onlarca yıl sürecek Isdal kadını olayı ve davasının başlangıç noktası burasıydı. Bergen şehrinin olay yeri inceleme timleri ve olay yerine çağrılan ilk polis yetkililerinden biri olan "Carl Halvor Aas", cesete ulaştıktan hemen sonra yaptıkları çok yönlü incelemelerde şu bulgu ve tespitlere ulaşmaktaydı: (https://www.bbc.com/news/amp/world-europe-39369429 , Erişim Tarihi : 13.07.2017).

- Ceset, kayaların üstüne serilmiş haldeydi ve kolları, yanık vakalarında sıklıkla rastlanan "boksör" pozisyonundaydı.

- Yüzünün ve saçının büyük kısmı dâhil, vücut önden tamamen yanmıştı; ancak vücudun arka tarafında yanık olmaması garipti.

- Cesette yapılan incelemede, "kendini ateşten geriye doğru atmış gibi" bir geri çekilimin olduğu görülmekteydi.

- Cesedin orada ne kadar kaldığına dair herhangi bir fikir yoktu.

Olay yeri inceleme ekibinden Tormod Bønes'un ise tespitleri ve bulguları şu yöndedir:

- Polis olay yerinde, aralarında kırık bir şemsiye, bir saat, mücevher ve bazı şişelerin de olduğu bir dizi obje buldu.

- Çok fazla sentetik içeren kıyafet giyiyordu ve kıyafetlerin hepsi aşırı derecede yanmıştı.

- Kıyafetler ve şişelerin etiketleri yırtılıp atılmış vaziyetteydi.

- Kadının, 25 ila 40 yaş arasında gibi bir görünümün olduğu *(*bkz: Ek-2*)* ve ölüm anında mavi ve beyaz fiyonkla saçlarını atkuyruğu şeklinde toplamış olduğu görülmekteydi.

Yukarıdaki bulgular, olay yerindeki delillere dayanmaktaydı. Ve bu delillerin izini sürmek için gerçekleştirilen ilk abduction faaliyetleri olayın ortaya çıktığı 1970'li yıllardan itibaren uygulanmıştır. O dönemin teknolojik koşullarıyla belirli sınırlar içerisinde icra edilen geriçıkarımsal akıl yürütmeye rağmen, olayın çözümlenme sürecinde önemli delillere de ulaşıldı.

Isdal Kadını olayını soruşturan ekip, çok geçmeden, Bergen tren istasyonunun kayıp bagaj bölümüne bırakılmış iki valiz tespit etti. Valizlerin birinde reçetesiz gözlük vardı ve kadının parmak izi bunlardan biriyle uyuşuyordu. Valizde bulunan eşyalar arasında şunlar bulunuyordu ki bu deliller, soruşturma ekibinin, olayı çözümleme konusunda birkaç aşama ilerlemelerini sağladı (https://www.bbc.com/turkce/amp/haberler-dunya-39921460 , Erişim Tarihi : 04.08.2017).

- Kıyafetler
- Pek çok peruk
- Alman ve Norveç evrakları ile Belçika, İngiltere ve İsviçre bozuk paraları
- Bir tarak ve saç fırçası
- Kozmetik ürünler
- Çay kaşıkları
- Bir tüp egzama kremi

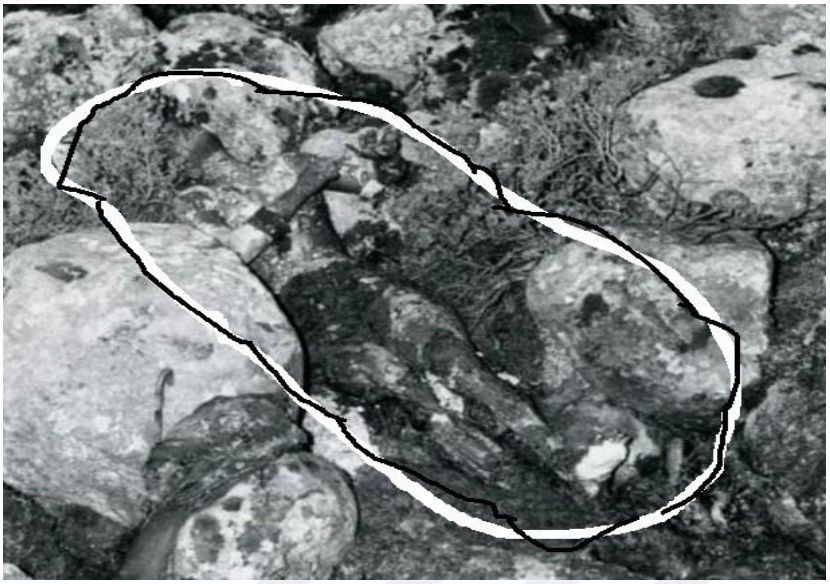

Şekil 3.6 Isdal Kadını

Kadının valizinin içindeki eşyalar, onun izini sürmeleri için dedektiflere umut oldu; ancak yapılan tüm incelemelerde, olayı daha da karmaşık hale getiren ve olayın bir 'cinayet' olabileceği yönündeki kuşkuları da artıran nedenlerden biri, dedektiflerin valizde ele geçirdikleri egzama kreminin üzerinde yer alan, doktorun ve hastanın ismini gösteren reçetenin yırtılıp atıldığı yönünde kanaatlerdi.

Gerçekten de soruşturmayı bir cinayet soruşturması görünümüne bürüyen delillerin 'kasti olarak' yok edilmesi, Isdal kadını olayının "cinayet mi; yoksa intihar mı?" olduğu sorusunu, 'cinayet' tarafına çevirmiş görünmekteydi; çünkü kadının alışveriş çantaları ve hangi mağazadan alışveriş yaptığına dair bilgiler de ortadan kaldırılmıştı.

Soruşturma ekibi kadının hangi otelde kaldığını ve şehirdeki mağazaları, valizden çıkan eşyalar vasıtasıyla keşfetmeyi denediler ve bunu başardılar. Görgü tanıklarının ifadeleri doğrultusunda, kadının yakınlardaki St Svithun Oteli'ne "Fenella Lorch" ismiyle kayıt yaptırdığı bilgisine ulaşabildi; ancak buradaki geriçıkarımsal

mantık yürütmenin hem önünü kesen hem de yeni bir yol açan başka bir sorun daha ortaya çıktı: “Fenella Lorch”, kadının gerçek ismi değildi.

Dedektifler, kadının bunun gibi birçok takma ad kullanarak, Bergen şehrindeki farklı otellerde kaldığını fark etmişler ve bu son bulgularla da kadının bir ‘ajan’ olabileceği düşünülmüştür. O dönem, Soğuk Savaş yılları olduğu için Avrupa ülkelerinde çok sayıda ajan bulunmaktaydı ve bu durum doğal karşılanmaktaydı. Isdal kadınının bir ajan olabileceğini yönündeki görüşleri güçlendiren neden, başka bir görgü tanığının ifadeleriydi. Kadının çok farklı sayıda pasaport kullanması da bu iddiayı güçlendirmekteydi. Kadının konakladığı otel görevlileri ve çalışanların ifadelerine dayanan tüm görüşler, kadının şık giyimli ve nazik olduğu yönündeydi (https://www.nrk.no/dokumentar/xl/the-isdalen-mystery-1.13249066 , Erişim Tarihi : 08.07.2017)*.

Yukarıdaki verilen bilgilerde dikkat edilirse, ilk soruşturma ve sonrasında, Isdal kadının bir ‘ajan’ olabileceği yönünde genel bir çıkarıma ulaşılmaktaydı ve bu durum, davanın tekrar açılacağı 2000’li yıllara dek böyle kalmaktaydı. Kadının ajan olduğuna dair kanıya ulaşılmasının nedenlerinden biri de çantasında şifreli mesajların bulunmasıydı; olay yeri inceleme ekiplerinin soruşturma timine sundukları bilgilerde Isdal kadını tarafından yazılan birkaç not üzerinde şunlar yazmaktaydı:

'O22 O28 P’

‘O29PS’

‘O29S’

* Gazeteci Stâle Hansen tarafından araştırılıp kaleme alınan “Isdalen Efsanesi” başlığındaki bu yazı, Isdal kadını olayına dair kapsamlı bir araştırma olmakla birlikte, aynı zamanda olayın kriminal alandaki çalışmalarını özetleyen güzel bir araştırma yazısıdır. Etraflıca incelemek için bkz: *“The Isdalen Mystery”*, Stâle Hansen, NRK., 29.11.2016.

Yapılan incelemelerde, bu notların gerçekleştirilen seyahatlere ait olduğu anlaşılmaktaydı. Örneğin, ilk notta: ‘O22 028 P’ ; ayın 22 ile 28’i arasında Paris’te olunacağı yazılıydı. İkinci notta ise, ‘O29PS’; ayın 29’unda Paris’ten Stavangar’e hareket edileceği kodlanmıştı. Son notta ise, ‘O29S’ ; ayın 29’unda Stavanger’e varılacağı şifrelenmişti (https://www.bbc.com/turkce/amp/haberler-dunya-39921460 , Erişim Tarihi : 23.07.2017).

Dedektifler ve bu işin uzmanları şifrelemeyi çözmüşler; ancak bu yeni çözümlemeler, Isdal kadınının ölümüne dair tam olarak bir açıklama getirmemekteydi. Bu şifrelemeden geriye tek bir soru işareti kalıyordu: Isdal kadını, neden böyle bir şifrelemeyle gideceği yerleri not etti? Aldığı notları neden açıkça yazmadı? Soruşturma ekibi, bu konu üzerinde pek fazla durmadı; çünkü olayın bir cinayet mi; yoksa intihar mı olduğu yönünde soru işaretlerini çözebilecek en güçlü deliller, otopsi incelemesi sonunda ortaya çıkabilirdi.

Geriçıkarım (Abduction), akıl yürütme tekniğinin birincil ve en fazla kullanıldığı alanın tıp bilimi olduğunu, çalışmamızın hem kuramsal bölümünde hem de olay çözümlemesi inceleme konularında belirtmiş ve örneklemiştik. Isdal kadının cesedinde adım adım yapılan abduction otopsi incelemesinde, aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır (Hansen, 2016, s. 7).

- Boynunun sağında açıklanamayan bir morluk tespit etmekle, bu bir darbe ya da düşme sonucunda oluşmuş olabileceğine hükmettiler. Ayrıca, kadının hasta olduğuna dair de bir işaret bulamadılar.

- Ciğerlerinde duman parçacıkları vardı. Kanında yüksek oranda karbonmonoksit olduğu da tespit edilmiştir. Bu da kadının yanarken hâlâ hayatta olduğunu gösteriyordu.

- Ciğerlerinde duman parçacıklarının olması, kadının 'acı çekerek' öldüğünün kanıtlarından biri olarak görülmüştür.

- Midesinde, (o dönemde) yabancı bir marka olan Fenemal ürünü 50-70 arası uyku hapı da bulundu ve bunların ölmeden önce tamamen kanına karışmadığı tespit edildi.

Isdal kadınına dair, buraya kadar olan tüm geriçıkarım (abduction) örneklerini ve elde edilen delilleri, o dönemin olay yeri inceleme ekibinden Tormod'un verilerine göre değerlendirirsek şöyle bir durum ortaya çıkmaktadır (bbc.com/turkce, a.g.b.k.).

- Isdal kadınının cesedi incelendiğinde; "kendini ateşten geriye doğru atmış gibi" olduğunun görülmesi, birilerinin onun üzerine benzin fırlattığı anlamına da gelmekte ve benzin ateş aldığında, kadının kendini ateşten korumak için savunma psikolojisiyle bir refleks göstermiş olabileceğine de kanaat getirildi. (O halde, bunun bir cinayet olabileceği şüphesi artıyor).

- Onlarca uyku hapını yutması, kafaları karıştıran bir diğer durumdu. (O halde, bu bir intihar da olabilir).

- Ancak intihar etmek isteyen bir kişi neden uyku haplarını yuttuktan sonra, kendini ateşe versin ki? (O halde, bu bir cinayet??)

- Kaldı ki intihar etmek isteyen biri -madem uyku hapı alıp yaşamına son vermek istiyor- neden ıssız bir yeri tercih ediyor? İntihar eylemini, kaldığı otel odasında ya da başka bir mekânda da yapamaz mıydı? (O halde bu bir cinayet?)

- Boynunun sağında açıklanamayan bir morluk tespit edilmesi ve bunun bir düşme sonucunda mı; yoksa insan eliyle dışarıdan bir müdahale ya da darbe sonucunda mı oluştuğu açıklık kazanmamıştır (Cinayet? İntihar? İkisinden birinin olma olasılığı, "birini yok saydığımızda diğerinin gözden kaçırılmayacağını" ortaya koymaktadır).

Yukarıda açıklanan ve tamamen olaydan sonra ağırlıklı olarak kullanılan hem tümevarım-tümdengelim hem de geriçıkarım olay çözümleme teknikleri örneklerinin sonunda, uzman yetkililer ve olayı soruşturan makamların ortak görüşü şu şekildeydi:

"Isdal kadını olayı, bir intihar vakasıdır."

Olayın karmaşıklığı, mevcut deliller ve Isdal kadınının tam olarak ne yapmaya çalıştığı gibi sorular tümüyle aydınlatılmadı; ancak 1970'in teknolojisiyle olay bu kadar açığa kavuşturulabildi. Olay böylece kapatıldı ve Şubat 1971'de cenaze töreni düzenlenip kadın gömüldü. Cenazesi Katolik geleneklerine göre düzenlendi. Cenazesinde çekilen fotoğraflar, ileride belki ailesi ortaya çıkar diye arşivlendi. Gerçekten de bu olay, Bergen gibi kendi halinde küçük bir şehire fazlaydı; fakat soruşturma ekibi dâhil soruşturmada görev alan polisler, bu olayda bir gariplik olduğunu ve kafaları karıştıran noktaların bulunduğunu yıllarca dile getirdiler; çünkü onlara göre, "cesedin bulunduğu yer ve intihar şekli" onlara garip gelmekteydi.

Başlangıçta belirttiğimiz ve olay yerine intikal eden ilk polis olan Carl Halvor Aas ve onun ekibi, Isdal kadını olayının bir intihar olduğuna inanmamaktaydılar. Bu şüpheler onlarca yıl sürdü ve nihayetinde 46 yıl sonra Isdal kadını dava dosyası tekrar açılıp değerlendirmeye alınıp 21. yüzyıl kriminal teknolojisiyle araştırma daha da derinleştirilmekteydi.

Gerçekten de bu olayın özünü verdiğimiz yukarıdaki bilgilere istinaden ve geriçıkarımsal akıl yürütme (abductive reasoning) aşamaları da dâhil -ki olayın geriçıkarımı dahi cinayet yönünde daha fazla bulgu bırakmaktaydı- ortada birçok soru işaretinin kalmasına neden olmaktaydı. Isdal kadını olayı 1971'te kapatıldı.

Yıllar sonra 2016'dan itibaren bu olaya ve davaya tanıklık eden araştırmacı "Harald Osland", bu olayın gelişigüzel kapatılmaması için yoğun uğraş vermiş ve otopsi sonrası Isdal kadınına ait organlar ve kadavradan alınan örnekler arşivlenmiştir. Olur da ileride ailesi ortaya çıkarsa DNA örneklerinin eşleştirmelerine yardımcı olacak birçok örnek de saklanmıştır.

Öyle ki 2016'dan sonra Norveç Polisi ve Yayın kuruluşu, Isdal kadını davasını yeniden açtıklarında, ellerinde zaten kadına ait birçok kriminal örnekler mevcuttu. Ülkenin en önemli üniversitelerinden olan "Haukeland Üniversite Hastanesi"nin adli tıp arşivinde de saklanan numuneler, tekrar incelenmek üzere ele alındı. Bu numuneler içinde kadının 'çene'si de bulunmaktaydı. Konuya ilgi duyanlar ve 46 yıl önce yaşanan Isdal kadını ölümünü sıradan bir intihar olarak görmeyen yetkililer, araştırmacılar ve gazeteciler, Isdal kadını davası dosyasını yıllar sonra tekrar açmaya karar verdiler. Bu kararlarındaki en önemli itici güç, kadının çenesi ve dişlerinin tümünde son teknolojiye dayanarak gerçekleştirilecek 'izotop analizi'ydi.

Şekil 3.7 Oksijen ve Stronsiyum İzotop yöntemi kullanılarak analiz edilen Isdal Kadınına ait çene kemiği ve dişler

İşte, bu durum son bir umut olarak görüldü ve özellikle çene yapısı ve dişlerin genelinde yapılacak analiz, 'izotop incelemesiyle' Isdal kadının dişlerini meydana getiren maddeler üzerinde inceleme yapılmasını olanaklaştıracaktı; çünkü diş

üzerindeki araştırmalar, bu maddelerin diş üzerinde bıraktığı kimyasal iz ve imzanın da okunmasını sağlayacaktı.

Isdal kadınının dosyalarını inceleyen adli tıp uzmanı Inge Morild; diğer taraftan, bu konuya ilgi duyup kadının çenesine araştırmaları sonucunda Adli Tıp Arşivi'nde ulaşan Profesör Morild ve Profesör Gisle Bang de çene üzerinde yapılacak izotop analizine yoğun destek vermişler ve birçok üniversiteyle bilim insanına konuyla ilgili rapor göndermişlerdir.

Bilim insanları ve Norveç polisini heyecanlandıran izotop analizi gerçekten de Isdal kadının geçmişe dair önemli bilgilere ulaşılmasını sağlayabilir ve belki de öncüllerde verilen bilgileri aşacak (geriçıkarımın aşkınsallık özelliği), yeni bilgiler ortaya çıkarabilirdi. İzotop analizini şu şekilde kısımlarsak, Isdal kadınının kimliğine, aslen nereli olduğuna, nereden geldiğine ve ailesine kadar bilgilere ulaşabilme şansımızın olduğunu anlayabiliriz. İzotop analizi kullanılarak gerçekleştirilecek analizler şu testleri içermekteydi:

- **Oksijen izotop analizi:** Kadın "büyürken içtiği suyun çeşidini" ve "nereden geldiğini" analiz edebilen test.

- **Stronsiyum izotop analizi:** Kadının "aldığı gıdaların çeşidini" ve "büyüdüğü yerlerin toprak tipini" tespit edebilen test.

Çalışmamızın çoğu yerinde özellikle belirttiğimiz geriçıkarımın kullanım alanlarının çeşitlendiği ve son teknolojik bulgularla birçok davanın seyrinin değiştiğini ve bunu, geriçıkarımsal mantık yürütmenin de sağladığını defalarca vurgulamıştık. İşte, Isdal kadını olayı ve davası da 'devam eden abduction' örneğine girmekte ve hem

teknolojik gelişmeler hem de kriminal düzeyde ve alanda yeni yaklaşımlar sayesinde, birçok davanın seyrini değiştiren ve sürekli 'bilgi üreten' bir sonuç ortaya çıkmaktadır. Isdal kadını davasında da başlangıçtan beri ve onlarca yıl sonra da yeni bulgu ve bilgilerin ortaya çıkışı -son olarak izotop analizi- bu davaya yeni bir perspektif kazandıracağa benzemektedir.

İzotop analizindeki testlerle elde edilecek yeni bilgilerle Isdal kadınının tam olarak nereli olduğuna, hatta aile köklerine dek ulaşılabilecek bilgiler edinme şansı doğmaktaydı. 'Oksijen izotop' analizinden alınacak örneklerle kadının "büyürken içtiği suyun çeşidi"nden; 'stronsiyum izotop' analizinden ise "büyüdüğü yerlerin toprak tipine" dek ulaşılacak bilgilerle, kadının nerede doğduğu, çocukluğunu nasıl geçirdiği, Avrupalı mı; yoksa başka bir yerden mi Norveç'e geldiği -daha önce bahsedildiği gibi, özellikle ajan olduğuna dair öngörüler mevcuttu- gibi bilgilere erişim mümkün olabilecektir.

İzotop analizinden yola çıkılarak gerçekleştirilen 'ilk bulgularda' Isdal kadınının, 'daha ayrıntılı' DNA profiline ulaşılmıştır. Bu sonuçlara istinaden, kadının 'gerçekte' hangi kökenden olduğu kesinleşmekteydi: Isdal kadını, "Avrupa" kökenliydi. O halde, bu son bilimsel veriye göre, daha önce Isdal kadınının bir ajan -özellikle İsrail ajanı- olma ihtimali çürümekteydi. Yani:

"Soğuk Savaş'ta Avrupa ülkelerinde, çokça ve çeşitli pasaport ve ad kullananlar ajandır, özellikle İsrail ajanıdırlar."

"Norveç bir Avrupa ülkesidir. Ve Norveç'te cesedi bulunan Isdal kadınının çokça pasaportu vardır. İlaveten, birçok takma ad kullandığından kimliği de belirsizdir."

"O halde, Norveç'te cesedine ulaşılan Isdal kadını bir ajandır: İsrail ajanı."

Yukarıdaki tümdengelim çıkarımı okuduğunda, bu çıkarımın 1970'te Isdal kadınına ulaşan olay yeri inceleme ekipleri tarafından gerçekleştirildiğini ve Isdal kadınının bir İsrailli ajan olduğuna dair tümdengelimsel bir çıkarım ortaya koydukları görülmektedir; ancak 21. yüzyıl teknolojisinin, tıp bilimine katkıları sayesinde Isdal kadınının Avrupa kökenliği olduğu ortaya çıkınca şöyle bir geriçıkarımsal akıl yürütme gerçekleşmektedir:

"Isdal kadınının bir ajan, özellikle bir İsrailli ajan, olma ihtimali yüksektir."

"Ayrıntılı DNA taraması Isdal kadınının Avrupalı olduğunu kanıtlamaktadır."

"Isdal kadınının İsrailli bir ajan olma ihtimali düşüktür."

Son iki çıkarım, geriçıkarım (abduction)'a örnektir. Görüldüğü üzere geriçıkarım "bilgiden bilgi üreten" bir süreç olduğu için yıllar öncesinde tamamlandığı sanılan olay çözümlemelerine yeni bir boyut getirmekte ya da daha önceki bilgilerin tümünü geçersiz saymaktadır. Yukarıda en son verdiğimiz örnekte görüldüğü üzere: ***"Isdal kadınının bir ajan, özellikle bir İsrailli ajan, olma ihtimali yüksektir."*** öncülünde verilen çıkarım; sonraki çıkarımlarda verilen ve bilimsel bilginin ve deneyin kanıtladığı son iki çıkarımla geçerliliğini kaybetmektedir.

"Isdal kadınından alınan hem doku hem de çene örnekleri, onun muhtemelen "Almanya-Fransa sınırında bir yerlerde" yaşayabileceğine dair ön bilgi

oluşturmaktaydı ki bu vasıtayla kadının olur da akrabalarına ulaşılırsa, Isdal kadınının geçmişine ve Norveç'e hangi amaçla geldiğine dair bilgilere de ulaşabilme imkânı doğmaktadır. Dikkat edilirse, burada geriçıkarıma doğrudan yarar sağlayan en önemli öğe, Isdal kadınına ait çene kemiği ve doku örnekleridir ki bu çene kemiği üzerinde yapılan abduction sürecinde, kadının nereli olabileceğinden; daha önce geçirdiği rahatsızlıklara kadar birçok yeni bilgi ortaya çıkmıştır.

Öyle ki onlarca yıldır kapanmayan ve son dönemde Norveç kamu yayın kuruluşu tarafından tekrar açılan, Norveç hukukçuları ve soruşturma timlerinin de ilgi gösterdikleri bu olayla ve son çalışmalarla ilgili araştırmacı gazeteci ekibinden Marit Higraff, şunları dile getirmekteydi:

"Kadının gerçek kimliğini bulacağımıza inanmaya başladım. Şimdi taramamız gereken alan tahmin ettiğimizden bile daha küçük. Belki de bu 46 yıllık esrar son bulacak."

Burada, Higraff'ın bahsettiği "taramamız gereken alan tahmin ettiğimizden bile küçük" diye sözünü ettiği yer, Isdal kadının çene kemiğinden alınan örneklerin ilk sonuçlarına istinaden, kadının yetiştiği bölgeye dair, iklimsel, bitkisel ve topraksal bulguların gösterdiği ve çene yapısındaki kimyasal analizlerin ortaya çıkardığı verilerdir ki bu veriler yoluyla Isdal kadının yaşamının çok öncesindeki bilgilere ulaşma hedefi vardır. İşte, Isdal Kadını olayının bir cinayet mi; yoksa intihar mı olduğuna yönelik araştırmalarda bulunan bilim insanlarının bilmek istedikleri ve onları fazlasıyla heyecanlandıran taraf da kadının önceki yaşamına dair en azından ailesel bağlarının çözümlenebileceğine dair umutlardır.

İzotop analizine dayanan tüm bu araştırma ve tarama süreci, çalışmamızı kaleme alırken hâlâ devam etmekteydi. Bu tür bilimsel araştırma süreçlerinin tıbbi veya kriminal ayağında, geriçıkarım (abduction) tekniğinin, 'sürekli bilgi üretimi' ve buna istinaden 'doğruya ya da en iyi açıklamaya' giden çıkarım türü olduğunu, bir kez daha anımsamaktayız.

Onlarca yıldır bir türlü kapanmayan Isdal kadını dava dosyası, yukarıda ayrıntılarıyla örneklediğimiz olay çözümleme metotları ışığında, bu çalışmamızı yazdığımız günlerde tıp bilimindeki son gelişmelerin de desteğiyle 'son'a ve çözüme doğru ulaşabilme olanağı yaratmaktadır. Günümüzde, 'devam eden abduction' örneği olarak incelediğimiz Isdal kadını olayı ve davasının 'intihar' mı; yoksa 'cinayet' mi olduğu yönündeki karmaşıklık, devam eden abduction sürecinin nihayete ermesi; bilimsel verilere, yeni delil ve bulgulara bağlı olarak şekillenip belirlenecek gibi görünmektedir.

4. TARTIŞMA

Geriçıkarım yeni bir akıl yürütme tekniği ve mantıksal çıkarım türüdür. Temel mantık çıkarımları olan tümevarım ve tümdengelim çıkarım türlerinden farklı olup 'öncüllerdeki' bilgileri de aşan (aşkınsallık) ve yeni bilgi üreten bir çıkarımdır. Amerikalı filozof "Charles Sanders Peirce" tarafından tam olarak 1867'de ortaya atılan ve filozofun çalışmaları sonucunda ürettiği bu çıkarım türü, zamanla başta tıp bilimi olmak üzere kriminal gibi kilit alanlarda kullanılmaya başlanmıştır. Peirce, bu çıkarımı, diğer mantıksal çıkarımlardan farklı bir yere koymuş, sorular sorma şekline dayanan ve bunun sonucunda sürekli 'bilgi üreten' bir çıkarım olarak tanımlamıştır.

Öyle ki geriçıkarım, bir öngörü metodu olmasının dışında, 'en iyi açıklamaya giden' bir çıkarım türüdür ve yeniliğe açıktır, yeni bir süreç başlatır. Geriçıkarımın bir diğer dikkat çeken özelliği ise tümdengelim çıkarımından doğmasıdır (Bkz: Ek-3). Bu nedenle ki Peirce, geriçıkarımı diğer iki mantık yürütme çıkarımlarından faklı bir yerde tutar. Peirce'den sonra geriçıkarım, mantık ve tıp biliminde sıkça kullanılmaktadır; ilk kullanım alanları mantık ve tıp biliminin dışında, çalışmamızın ana konularında da belirttiğimiz kriminal, güvenlik ve hatta son zamanlarda sosyal bilimler alanlarında dahi başvurulan bir akıl yürütme türüdür.

Tümdengelim ve tümevarımda 'öncüller'deki bilgiler önemli ve buna bağlı olarak sonuç da değişebiliyorsa; geriçıkarım da ise öncüllerdeki bilgilerden bağımsız yeni bir bilgi ortaya çıkabilir ve bir durum ya da olay karşısında, eldeki bilgileri tümüyle değiştirebilecek yeni bilgiler ortaya çıkabilir. Bundandır ki geriçıkarım bugün, güvenlik alanında da çokça başvurulan bir akıl yürütme tekniğidir.

1990'lı yıllara gelindiğinde özellikle, Avrupa ülkelerinde güvenlik alanında gelişen ve kriminal düzeyde de kendini gösteren kurumsallaşma* ve olay yeri inceleme timlerinin özel düzenlemelerle yetki alanlarının genişletilmesi, teknolojik imkânlarının artırılması, Türk Jandarması'nın yapılandırılmasında da kendini göstermekteydi. Türk Jandarması, Avrupa'da gelişen bu ilerlemeleri takip etmiş ve olay yeri inceleme timlerine yönelik yeni birimler oluşturmuştur. Jandarma'nın 2016 itibariyle İçişleri Bakanlığı'na bağlanması da gerek üniformaların değişimi, gerekse yeni birimlerin kurulmasıyla olay yeri inceleme timlerinin (OYİT) asayiş ve toplumsal olaylarda daha çok önem kazanması, bu süreci hızlandırmıştır.

Jandarma Kriminal Daire Başkanlığı ve Olay Yeri İnceleme Timlerinin, olay çözümlemelerinde, klasik mantık yürütme tekniğinin dışında, geriçıkarım (abduction)'ı kullanması, son zamanlardaki olay ve davalarda kendini göstermesi açısından önemlidir. Çalışmamızın ana konusu içerisinde irdelediğimiz ve toplumda infial yaratan olay ve davalarda jandarma kriminal ve olay yeri incelemesinin geriçıkarımı ne denli kullanıp davaların süreçlerine etki ettiklerini analiz ettik. Geriçıkarım, artık, sadece tıp ve mantık bilimi alanında değil; kriminal ve güvenlik alanlarında da sıkça kullanılmaya başlanmıştır.

Türk Jandarması'nın geriçıkarımı, istenilen düzeyde kullandığını söylemek, fazlasıyla iyimserlik ve mübalağa olur; ancak tezimizin problemini oluşturan şu soruya çalışmamız boyunca objektif ve somut örneklerle cevap verdiğimize inanmaktayız:

* Bu alanda en iyi örnek verebileceğimiz kurum; olay yerinden mahkeme safhasına kadar icra edilen tüm kriminal faaliyetleri standart hale getirmek, kriminal lâboratuvarlarda çalışan personelin gelişen teknolojiye paralel, eğitim seviyesini yükseltmek ve lâboratuvar çalışanları arasındaki bilgi alış verişini sağlamak maksadıyla, 1995 yılında, **"Avrupa Kriminal Lâboratuvarlar Organizasyonu" (ENFSI)** kurulmuştur.

“Türk Jandarması, yeni bir akıl ve mantık yürütme türü olan geriçıkarım (abduction)’ı, keşfetmiş midir? Keşfetmişse, olay çözümlemelerinde ne derece kullanmaktadır? Türk Jandarması klasik mantık yürütme metotlarının dışına çıkabilmekte midir? Ve bu durumu, gelişen olay yeri inceleme teknikleriyle bütünleştirebilmekte midir?”

Türk Jandarması, yukarıda da izah ettiğimiz gibi, geriçıkarımsal akıl yürütmeyi (abductive reasoning) yeni kullanmakla beraber, bu alanda kısa sürede çokça mesafe kat etti. 2015 Özgecan Aslan olayında, hem jandarma OYİT, hem de jandarma kriminal, geriçıkarımsal yaklaşımla; 2013 Ali İsmail Korkmaz davasında ise dava süreci devam ederken yeni bir delil ortaya koyan jandarma kriminal, tek başına, güvenlik kamerası görüntülerini -daha önce 4 kez silinmesine rağmen- geri getirmeyi başarmış ve davada yeni tutuklamaların gerçekleştirilmesini sağlayıp söz konusu davanın seyrini değiştirilmesinde önemli bir rol oynamıştır.

Diğer taraftan, 2016 Adana-Aladağ Yangın faciasında jandarmanın uyguladığı olay yeri incelemesi, ‘devam eden abduction’a doğrudan örnektir ve bu çalışmamızın kaleme alındığı zamanda, söz konusu davanın her duruşmasında yeni deliller ve görüşlerle davada yeni kararlar alınmaktadır.

Bu durumda şöyle bir çıkarsamada bulunabiliriz:

- Özgecan Aslan’ın katledildiği minibüsün ele geçirilmesinde;
- Genç kızın hangi yollarla ve nasıl katledildiğinin araştırılmasında;
- Yine, genç kızın cansız bedenine uzun uğraşlar sonucunda ulaşılmasında;
- Ali İsmail Korkmaz’ın dövülüp darp edildiğine dair güvenlik kamera görüntülerinin çözümlenmesinde;
- Korkmaz davasına yeni tutuklamaların eklenmesi ve davanın seyrinin değişmesinde;

- Aladağ yangın faciasında, elektrik şalterinin kısa devre yapmasının dışında, yurt binası duvar ve koridorlarının bilinçsizce, yanıcı maddelerle döşenmesinin yangının hızla yayılmasında büyük etken olduğuna kanaat getirilmesinde;
- Yangın merdiveni kapısının kilitli olup olmadığından daha önemli olanının, kız çocuklarının yangın merdivenine ulaşamadan -birbirlerine sarılmış vaziyette- koridorda can verdikleri yönündeki tespitlerde;
- Bina çatısının içeriye doğru çöküşünün -zaten iki katta ayrı ayrı çıkan yangının- binanın çoğunu sarmasının nedenlerinden birini oluşturduğunun farkına varılmasında; geriçıkarımsal akıl yürütme ve olay çözümlemesinin jandarma OYİT tarafından titizlikle yerine getirildiğinin kanıtlarıdır;
- Geriçıkarım, Avrupa güvenlik birimleri tarafından sıkça kullanılmaktadır. Oscar Pistorius ve Isdal Kadını davalarında iyi birer örnek olarak bunları inceledik. Pistorius'un hemen hemen her ifadesinin, yeni delil ve bulgularla çürütülmesi bunun kanıtlarıydı. Güney Afrikalı mahkeme heyeti ve dedektiflerin, olay gününe ait nesne ve izlere dayanan geriçıkarımsal teknikleri kullanmaları -heyecan verici bir şekilde- davanın kararının 3 kez değiştirilmesine ve nihayetinde Pistorius'un 15 yıl ceza almasına neden olmuştur.
- Norveç'te 1970'te yaşanan Isdal Kadını Olayının davasına ilişkin dosya 2016'dan itibaren yeniden açıldığında, 1970'in soruşturma süreci yeniden başlamaktaydı. 46 yıl sonra, dava dosyası yeniden açılan Isdal Kadını olayında gerçekleştirilen geriçıkarımsal tekniklerin hemen hemen tümü, bu olayın bir 'intihar' değil; 'cinayet' olduğunu göstermekteydi. En son, kadının çene kemiğinde yapılan ve izotop analizi yoluyla 'küçükken doğup büyüdüğü yerlere kadar' bilgilerin edinileceği öngörülmektedir.

Görüldüğü gibi, abduction (geriçıkarım), artık, Adli Tıp'ın ve kriminal çalışanlarının vazgeçilmesi konumundadır. Türk Jandarması'nın da son dönemde sıklıkla başvurduğu; ancak olay çözümlemelerinde Avrupa'daki kadar her alana yayılmadığı da bir gerçektir.

Kanımızca sonraki yıllarda, jandarmanın geriçıkarımın teknolojik boyutunu da öne çıkararak sahada uygulama girişimi artarak devam edeceği kuşku götürmeyecek bir gerçek olarak karşımıza çıkacaktır.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Özetlersek; abduction (geriçıkarım)'ın tıp, kriminal, adli, biyolojik, -hatta patolojik (Pistorius davasında örnek verdiğimiz gibi)- teknik, güvenlik ve asayiş alanlarda kullanımı yaygınlaşmaktadır. Türk Jandarması, olay yeri inceleme sanatında* değişen teknolojik koşulları göz önünde bulundurup özellikle Avrupa jandarmaları, kriminal kurumları ve abduction'u vazgeçilmez hale getiren profesyonel dedektif faaliyetleriyle dirsek teması halinde bulunmalı ve çok vakit kaybetmeden geriçıkarımsal akıl-mantık yürütmeye yönelik, temel eğitimlerin yanısıra bölgesel vakalarda da geriçıkarımın kullanılmasını hem teşvik etmeli hem de 'abductive reasoning proceess'i bizzat, doğrudan uygulamalıdır. Uygulama alanı için bu konuda tecrübe edinmiş, iyi eğitim almış ve akıl yürütme tekniklerine ilgili, hatta bu alan üzerinde de çalışmış kalifiyeli personele ve elemanlara ihtiyaç vardır.

Çalışmamızın çoğu yerinde, gerek ülkemizden örnek verdiğimiz, gerekse yurt dışında yaşanan önemli olay ve davalarda, klasik olay çözümleme metotlarına ilaveten geriçıkarımsal akıl yürütme tekniklerinin uygulanmasının, gerçekten de, davanın hem iddianame evresine hem de dava sırası ve hatta nihai karar süreçlerinin dahi seyrinin değişmesine ve sonuçta 'hakkaniyete dayanan' kararların alınmasına olumlu etkileri görülmektedir. Türk Jandarması ve ona bağlı birimlerin, olay yeri inceleme timleri (OYİT.),'in, daha olayın en başındaki evre olan olay mahallindeki araştırma ve incelemelerinin temelini geriçıkarımsal akıl yürütme tekniklerine dayandırmaları, çalışmamızda analiz ettiğimiz olayların çözümünde gösterdikleri başarıların devamını da sağlayabilecek bir zemin yaratabilir.

* Bize göre; olay yeri incelemesi, çok dikkat isteyen, ***'her temas iz bırakır'*** ilkesinin akıldan çıkarılmaması gereken, en ufak bir delilin dahi özenle muhafaza edilmesi gerektiği ve davanın başından sonuna dek etki eden bir araştırma evresi olduğu için, delillerin ve bulguların birbirleriyle bağlantısını doğru bir şekilde zincirlemesini sağlamaya yardımcı olan bir evrede görev icra edildiğinden, aynı zamanda bir sanattır da…

Bugün, artık, geriçıkarımın kullanım alanları düşünüldüğünde, içinden çıkılamaz ve çözülmesi imkânsız gibi görünen olay ve davalarda dahi ‘en iyi açıklamaya giden yol’ olarak görülen geriçıkarım (abduction), çokça deneylenmekte ve Türk Jandarması’nın son dönemlerde vuku bulan olaylara yaklaşım tekniklerine, yeni bir bakış açısı kazandırmaktadır.

Olay çözümlemeleri karşısında, jandarmanın eksikliklerini, olay yeri incelemesindeki her aşamayı merak edip gözlemleyen ve yıllardır Türk Jandarması’na hizmet etmekte olan personeller olarak, Türk Jandarması ve onun kriminal birimlerinin geriçıkarımsal akıl-mantık yürütme tekniklerinde kat edeceği yolun olduğunun ve geçmişin eksikliklerini, çağın yenilikleriyle telafi etmesi gerektiğinin bilincindeyiz. Kanımızca, bu çalışmamız, alandaki boşluğun doldurulmasına öncü çalışmalardan biri olup bundan sonraki akademik-bilimsel araştırma ve çalışmalara yön veren bir nitelikte olacaktır.

ÖZET

TÜRK JANDARMASI OLAY YERİ İNCELEME VAKALARINDA KULLANILAN TEMEL TEKNİKLER VE BİR ÖNERİ OLARAK 'ABDUCTION' (GERİÇIKARIM) ÖRNEĞİ

Türk Jandarması, diğer kolluk kuvvetleri gibi, olay yeri inceleme açısından iki temel tekniği kullanmaktadır. Tümdengelim ve Tümevarım. Jandarma gibi devletin en köklü güvenlik biriminin kullandığı teknikler ve işleyiş şeklinin incelenip bu konuda yeni öneriler sunmak gerekmektedir. Bir olay çözümleme ve akıl yürütme tekniği olarak Abduction (Geriçıkarım), ülkemizde ne yazık ki yeni duyulup uygulanan bir alan olmasından ötürü tüm güvenlik birimlerimizce sıkça kullanılan bir teknik değildir. Charles Sanders Peirce'nin 1867'de ortaya atıp kaleme aldığı geriçıkarım akıl yürütme tekniğinin her geçen dönemde hem bölgesel-yerel hem de uluslararası kriminal vakalarda kullanıldığını görmekteyiz. Geriçıkarım, diğer çıkarım türlerine göre yeni bilgi üreten, kesinliği ve doğruluğu en açık olan ve 'en iyi açıklama' metodu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Abduction (Geriçıkarım), iyi ve bilinçli bir şekilde kullanıldığında, bir davanın seyrini de değiştirebilir; yeni bir bilgi üretimiyle, sonucu da değiştirebilir ya da yeni bir süreç de başlatabilir; çünkü abduction (geriçıkarım), kendisinden önce verilen öncül bilgileri (öncüllerini) aşar ve var olmayan yeni bir bilgi üretir. Çalışmamızda özellikle, geriçıkarımın olay çözümlemelerinde daha 'akılcı' , daha 'açıklayıcı' , daha 'şüpheci' , daha 'bilgi ve çözüm üretici' yönlerini vurgu yapıp örnekler vereceğiz. İncelediğimiz örnekler sadece Türk Jandarmasının sonuçlandırdığı ya da devam eden dava-olaylarla sınırlı kalmayacak; dünyada da ses getirmiş ve kitleleri derinden etkileyen davalarda geriçıkarım tekniğinden yararlanılarak analizlerimize dâhil olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Türk Jandarması, Geriçıkarım, Tümdengelim, Tümevarım, Akıl Yürütme, Geriçıkarımsal Akıl Yürütme, Olay Yeri İnceleme, Problem Çözme.

SUMMARY

THE FUNDAMENTAL TECHNICS USING ON TURKISH GENDARMERIE CRIME SCENE INVESTIGATION CASES AND 'ABDUCTION' MODEL AS A PROPOSAL

Turkish Gendarme, like the other forces, uses two fundamental technics in crime scene investigation. Induction and Deduction. It needs to be investigated, for new proposals, the technics and the processes which Turkish Gendarme uses. Abduction is a logical inference but it is very different from other inferences as Deduction, Induction. Abduction was studied by Sanders Peirce in 1867 who is also interested in logic science. Abduction is a new method of the best explanation of the certain knowledge.

Our aim is to explain abduction and Turkish Gendarme's approach towards it. Thanks to abductive reasoning, we can solve many problems which covers forensic and criminal cases. On the other hand, we have been mentioning and refering induction and deduction inferences with abduction which is also thought as a reasoning process which goes from causes to conclusions and which gives the best explanation. In our thesis, we also aspire to examine and show Turkish Gendarme staff's reasoning bids aganist forensic cases based -via- abduction. We are not only focusing local cases but also foreign trial and proceedings for uncovering of the ampliative of abduction which produces knowledge.

Keywords : Turkish Gendarme, Abduction, Deduction, Induction, Reasoning, Abductive Reasoning, the investigation of Scene of Crime, Problem Solving.

KAYNAKLAR

Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürlüğü'nün 01.01.2006 tarih ve 4 Numaralı Genelgesi

ADLİ BİLİMLER-PARMAK İZLERİ VE DİĞER İZ İNCELEMELERİ I (2011) , Jandarma Genel Komutanlığı, 3. Baskı, Ankara.

AITKEN, C.; ROBERTS, P.; JACKSON, G.; "Fundamentals of Probability and Statistical Evidence in Criminal Proceedings", *Royal Statistical Society*, No: **1**.

ALPAR, G. (2013) , "Güvenliğin Sağlanmasında Bir Kolluk Kuvveti Olan Jandarmanın Geçmişten Günümüze Rolü ve Dünyadaki Konumu", *Güvenlik Bilimleri Dergisi*, No:**17**

ALISEDA A. (2006), ABDUCTIVE REASONING: LOGICAL INVESTIGATIONS INTO DISCOVERY AND EXPLANATION , Springer, Berlin.

ALPAY, Y. (2017) , YALANIN SİYASETİ-POST TRUTH, Destek yay., İstanbul.

ARMAOĞLU, F. (1987) , 20. YÜZYIL SİYASİ TARİHİ (1914-1980), Türkiye İş Bankası Kültür yay., 4. Basım, Ankara.

ATASOY, S. (2007) , BU AYAK İZİ SENİN DR. WATSON! / GERÇEK SUÇ ÖYKÜLERİYLE ADLİ BİLİMLER, Sevil Atasoy, Doğan Kitap, İstanbul, I. Basım.

BAYER, M., OLAY YERİ İNCELEME (2003), Songür Yayıncılık, Ankara.

BERGMANN, M., Moor, J., Nelson, J. (1980) , THE LOGİC BOOK, New York, Random House.

BEX, F.; BENCH-CAPON, T. ve ATKINSON, K. (2009), "Did He Jump or Was He Pushed?, The Twenty-First Annual Conference on Legal Knowledge and Information Systems, Florence, Italy

BLACKBURN, S. (2016) , The Dictionaryıtal of Philosophy, Oxfor University Press.

BURKS, A. W., "Pierce's Theory of Abduction", *Philosophy of Science*, **13** (4).

CARSON, D. (2009) , "The Abduciton of Sherlock Holmes*", International Journal of Police Science & Management*, Vol: **11**, No: 2.

CARSON D., BAIN A., (2008) , PROFESSIONAL RISK AND WORKING WITH PEOPLE, Jessica Kingsley Publishers, London.

CEYLAN, B. (2008) , "Ülkemizde Olay Yeri İnceleme Uygulamalarına Genel Bakış ve Mevcut Sistemin Değerlendirilmesi", Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü, Fen Bilimleri Anabilim Dalı, İstanbul.

DECRETO LEGISLATIVO, 14 marzo, 2010, İlgili Kanun, İtalya

DELEDALLE G. (1990) , CHARLES SANDERS PEIRCE, Amsterdam/Philadelphia, John Benjamin Publishing Company.

DER DERIAN, J. & SHAPIRO, M. (1989) , INTERNATIONAL / INTERTEXUAL RELATIONS: POSTMODERN READING OF WORLD POLITICS, Massachusettes: Legxington Books.

ELİSEDA, A. (2006) , ABDUCTIVE REASONING, Logical Investigations into Discovery and Explanation, Springer, Dordrecht.

Emniyet ve Asayiş İşlerinde İl, İlçe ve Bucaklardaki Jandarma ve Emniyet Ödevlerinin Yapılması ve Yetkilerinin Kullanılması Suretini ve Aralarındaki Münasebetleri Gösterir Yönetmelik, : 28.06.1961, No: 5/1409.

FEIBLEMAN, J.K. (1960) , AN INTRODUCTION TO PEIRCE'S PHILOSOPHY, London, Ruskin House.

FLACH P.A. & KAKAS, A.C. (2000) , ABDUCTION AND INDUCTION-ESSAY ON THEIR RELATION AND INTEGRATION, Springer Science.

FLEW, A. (2005) , FELSEFE SÖZLÜĞÜ, Yeryüzü yay., Ankara.

GÖNENSİN, O. (12.03.2004) , *"Terörü Kınamak"*, Vatan.

Güvenlik Algısı ve Jandarma, Rapor, Jandarma Genel Komutanlığı, t.y.

HABERMAS, J. (1997) , BİLGİ VE İNSANSAL İLGİLER, Çev., Celal A. Kanat, İstanbul, Küyerel yay.

HANSEN S. (2016), THE ISDALEN MYSTERY, NRK.

HARLOW, L.L., MULAIK, S.A., & STEIGER, J.H. (1997) , "What If There Were No Sıgnıfıcance Tests?"; "Good Science is Abductive, Not Hypothetico-Deductive", New Jersey: Erlbaum.

HATİPOĞLU, A. (Ekim 2016) , "Tarihsel ve Toplumsal Koşulları Açısından Postyapısalcılık / Foucault ve Derrida", *Bilim ve Ütopya Dergisi*, sayı: **268**.

IADANZA, M. (2006) , POLIZIA MILITARE, Scoula Ufficiali Carabinieri, Cenni Storici.

İNÖNÜ, N. (Ekim 2016) , "Charles Sanders Peirce'ün Felsefe Tarihi Üzerine Görüşleri", *Kutadgubilig Felsefe-Bilim Araştırmaları Dergisi*, Sayı: **20.**

İNÖNÜ, N. (2006) , "Yeni Bir Çıkarım Türü : Geriçıkarım" , Doktora Tezi

İtalyanca-Türkçe Sözlük, Jandarma Genel Komutanlığı (Zabıta ve Askeri Terimler Sözlüğü)., t.y.

JOSEPHSON, J.R. (1996) , ABDUCTIVE INFERENCE-COMPUTATION, PHILOSOPHY, TECHNOLOGY, Cambridge University Press.

JACKSON, G., AITKEN, C. & ROBERTS, P., "Case Assessment and Interpretation of Expert Evidence", *Royal Statistical Society's Working Group on Statistics and the Law*, No: **4**.

JANDARMA TEŞKİLAT VE VAZİFE NİZAMNAMESİ, (1930).

KAYGISIZ, M. (2010) , KRİMİNOLOJİ-SUÇ YERİ VE DELİL GÜVENLİĞİ, Adalet Yayınları, Ankara.

KINNEE, K. (1994) , PRACTICAL INVESTIGATION TECHNIQUES, CRC Press, Florida.

MAGNANI L. (2001) , ABDUCTION, REASON AND SCIENCE, New York, Kluwer Academic/Plenum Publishers.

MAGNANI L., ABDUCTION-REASON-SCIENCE; PROCESSES OF DISCOVERY AND EXPLANATION, Kluwer Academic / Plenum Publishers, t.y.

MAGNANI L., CARNIELLI L., PIZZI W., (2010), MODEL-BASED REASONING IN SCIENCE AND TECHNOLOGY, Studies in Computational Intelligence

NIEVELSTEIN, F., VAN G., DIJCK VAN G., BOSHUIZEN, H. (Aralık 2012) , "The Worked Example and Expertise Reversal Effect in Less Structured Tasks: Learning to Reason About Legal Cases", *Contemporary Educational Psyhology*, **28**.

NİİNİLUOTO, I., (1999) 'Defending Abduction', *Philosophy of Science,* ***66*** (Proceedings)

ORTAYLI, İ. (2008) , TÜRKİYE TEŞKİLÂT VE İDARE TARİHİ, Cedit Neşriyat.

Özel Öğrenci Yurdu Yönetmeliği, MEB. Mevzuatı, 03.11.2004-2004/8106 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ve 03.12.2004/25659 sayılı Resmi Gazete.

ÖZGÜR, A. (2013) , JANDARMANIN GÖREV VE YETKİLERİ I-.II., Açıköğretim Üniv. yay., Anadolu Üniv. yayın no: 3070., Açıköğretim Fakültesi yayın no: 2001., Eskişehir, I. Basım.

PARK W. (2017) , ABDUCTION IN CONTEXT, Springer International Publishing

PATOKORPI E. (2007), MANAGING SOCIAL INTERACTION AS A KEY ORGANIZATIONAL DECISION MAKING… , Norwegian School of Economics and Business Admistration.

PEPPER, K. I.(2005) , CRIME SCENE INVESTIGATION; METHODS AND PROCEDURES, Open University Press, London.

PEPER A. & KAKAS, A.C. (2000) , ABDUCTION AND INDUCTION-ESSAY ON THEIR RELATION AND INTEGRATION, Springer Science.

PEIRCE, C.S. (2004) , MANTIK ÜZERİNE YAZILAR, çev., Halit Yıldız, Ankara, Ötüken Yayınevi.

PIERCE, C.S. (1992) , REASONING AND THE LOGIC OF THINGS, Ed., by Kenneth L. Ketner, Cambridge, Massachusetts, Harvard University Press.

PIERCE, C.S. (1932) , COLLECTED PAPERS, Harvard University Press.

POLIZIA MILITARE (2006), La Scuola Ufficiali Carabinieri, İtalya

ROBERTS, P. & AITKEN C. (2014), "The Logic of Forensic Proof: Inferential Reasoning in Criminal Evidence and Forensic Science- Guidance for Judges, Lawyers, Forensic Scientists and Expert Witnesses", *Royal Statistical Society's Working Group on Statistics and the Law*, No: **3.**

ROBERTS, P., & MILNE, R. (2007) , MİSCARRIAGES OF JUSTICE., In T. Newburn, T. Williamson, & A. Wright (Eds), Handbook of Criminal Investigation.

ROSKIN, G.M. & BERRY, O.N. (Ağustos 2015) , ULUSLARARASI İLİŞKİLER / Uİ'NİN DÜNYASI, Adres yay., II. Basım, Ankara.

SCHOPENHAUER (2017) , A., BİLİM VE BİLGELİK, İstanbul, Say yay.

SCHUM, D.A. (1994) , EVIDENTIAL FOUNDATIONS OF PROBABILISTIC REASONING., New York: Wiley.

SMITH, MACK, D. (1997) , MODERN ITALY; A Political History, University of Michigan Press.

STADLER F. (2003), INDUCTION AND DEDUCTION IN THE SCIENCE, Kluwer Academic Publishers.

URAL, Ş. (1995) , TEMEL MANTIK, İstanbul, Çantay Kitabevi.

Vocabolario Della Lingua Italiana, Zanichelli, Bologna, 2008., n: 216.

ZOTTIN, D.U. (2009) , TECNICO PROFESSIONALE, Scoula Ufficiali Carabinieri.

EKLER

EK-1.

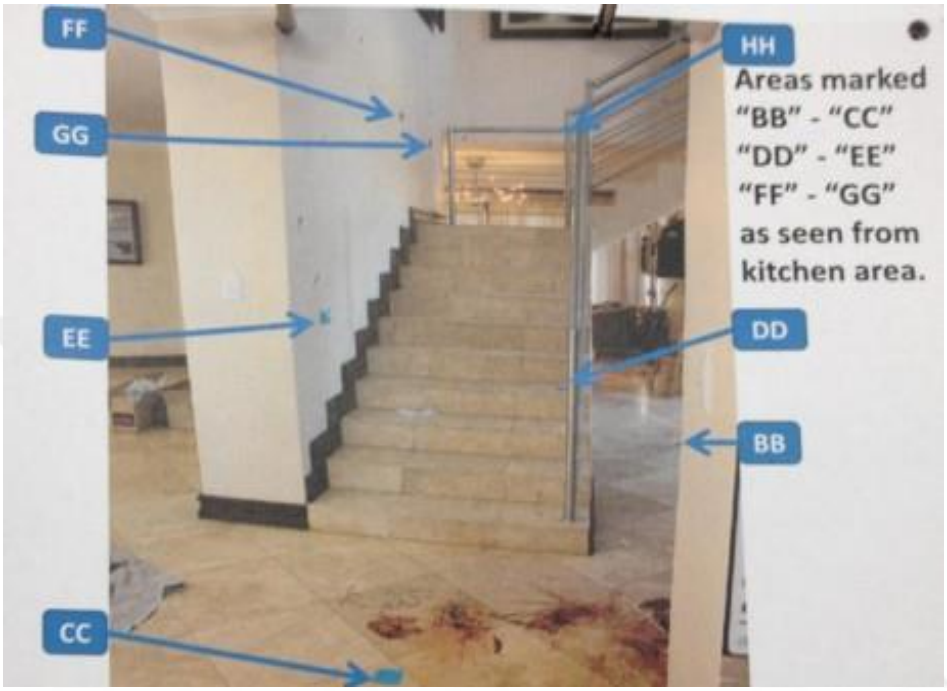

(Pistorius'un kız arkadaşını kucağına alıp merdivenlerde yardım beklediğini iddia ettiği; ancak eve giren görgü tanığının Steenkamp'ı bulduğu ve kan izlerinin bulaştığı "CC" noktası…)

Daha fazla haber-fotoğraf ve ayrıntı için bkz : **(** **http://www.theweek.co.uk/oscar-pistorius/53387/oscar-pistorius-out-of-legal-options-as-request-to-appeal rejected/page/0/10)**

EK-2.

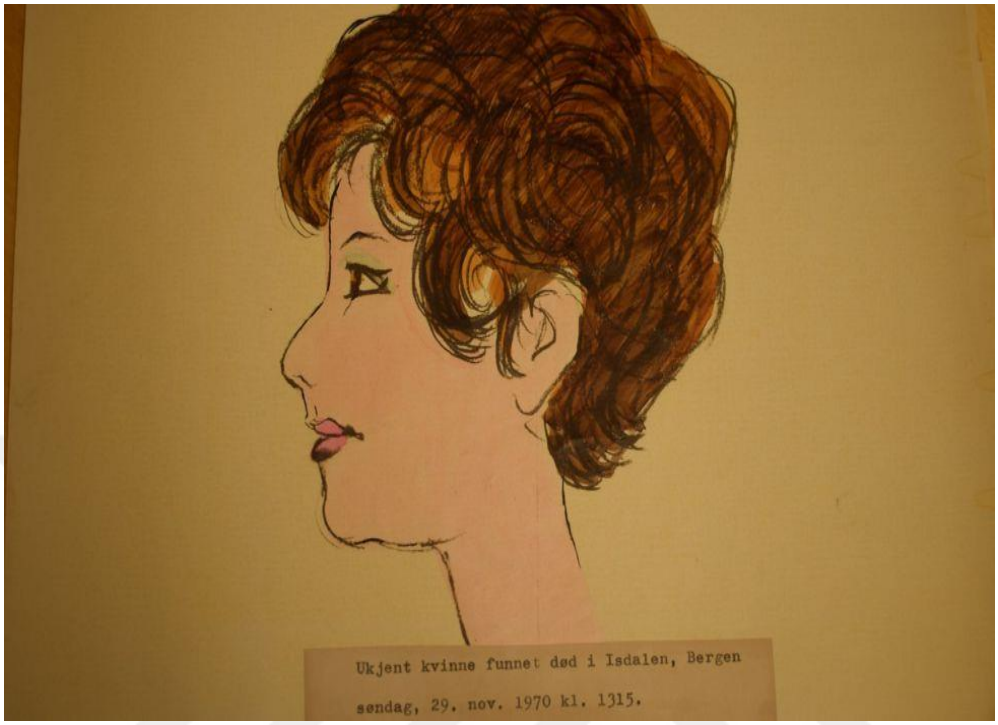

(Dönemin Norveç Polisi tarafından ilgili bölgelere dağıtılmak üzere hazırlanan Isdal Kadını'na ait robot resim…)

Daha fazla bilgi ve görsel için: https://www.bbc.com/news/amp/world-europe-39369429

EK-3

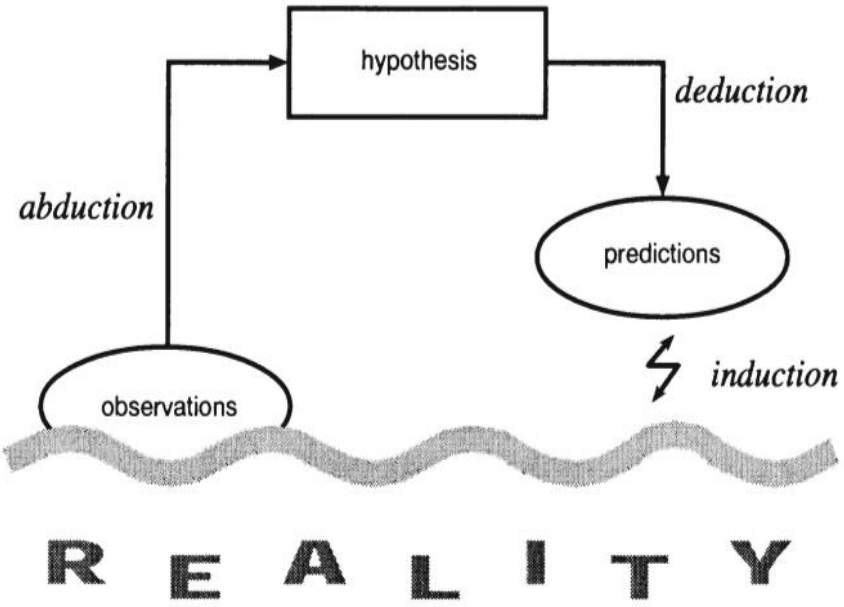

Charles Peirce'in; tümevarım (induction), tümdengelim (deduction) ile geriçıkarım (abduction) akıl yürütme döngüsünü gösteren ve yine Peirce'nin "bilimsel soruşturma-araştırma safhaları" olarak tanımladığı; ve bilimsel araştırmalarda olmazsa olmaz ilkeler: "hipotez, tahminler (öngörüler) ve gözlemler"i gösteren 'gerçeklik' şeması…

(Daha fazla bilgi ve ayrıntı için bkz : Peter A. Flach & Antonis C. Kakas, *Abduction and Induction-Essay on Their Relation and Integration*, Springer Science, 2000., s. 6-7.).

ÖZGEÇMİŞ

I- Bireysel Bilgiler

Adı: Serdar

Soyadı: DÜNDAR

Doğum Tarihi ve Yeri:1986,ESKİŞEHİR

Uyruğu: T.C.

Medeni Durumu: Evli

Askerlik Durumu: Muaf

İletişim Adresi: Erzurum İl Jandarma Komutanlığı Yakutiye/ERZURUM

E-mail : dundarserdar@icloud.com

II- Eğitimi

2004-2008 Kara Harp Okulu Sistem Mühendisliği (Lisans)-Ankara

2014-2015 La Scuola Ufficiali Carabinieri Roma / İTALYA

Yabancı Dili: İngilizce, İtalyanca

III- Ünvanları

IV- Mesleki Deneyim

İş Deneyimi Yıl	Firma/Kurum	Görevi
2010-2012	J.Gn.K.lığı	Komando Tim Komutanlığı
2012-2016	J.Gn.K.lığı	Komando Bl. Komutanlığı
2016-2018	J.Gn.K.lığı	Koruma Bl. K.

V- Üye Olduğu Bilimsel Kuruluşlar

VI- Bilimsel İlgi Alanları

VII- Bilimsel Etkinlikler

VIII-Diğer Bilgiler(Aldığım Eğitimler)

Olay Yeri İnceleme Kursu Velletri / İtalya